

Kwartalnik Prawno-Kryminalistyczny Szkoły Policji w Pile

Adres redakcji:

64-920 Pila, pl. Staszica 7
tel. 67 352 2555; fax 67 352 2599
www.pila.szkolapolicji.gov.pl

Łączność z czytelnikami:

sekretariat@pila.szkolapolicji.gov.pl

Redaktor naczelny:

insp. Jerzy Powiecki

Zastępcy redaktora naczelnego

mł. insp. Piotr Gaca
mł. insp. Roman Gryczka

Sekretarz redakcji:

mł. insp. Krzysztof Opaliński

Zespół redakcyjny:

insp. Roman Wojtuszek
podinsp. Marzena Brzozowska
podinsp. Wojciech Thiel
podinsp. Leszek Koźmiński
nadkom. Jacek Czechowski
dr Piotr Józwiak

Redakcja językowa, skład i projekt okładki:

Waldemar Hałuja

Nakład:

100 egz.

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych, zastrzega sobie prawo skrótów i opracowania redakcyjnego tekstów, przyjętych do druku oraz prawo nieodpłatnego publikowania listów.

Redakcja zastrzega sobie również możliwość nieodpłatnego wykorzystania publikowanych materiałów na stronie internetowej Szkoły Policji w Pile.

Kwartalnik wydawany jest przez:

Szkołę Policji w Pile

W numerze

- Zbigniew Małecki
Instytucje policyjne na ziemiach polskich od 1919 do 1990 r. 3
- Michał Safjański, Janusz Gołębiwski,
Andrzej Sikora
Ogólnopolskie działania „Mak-konopie 2011” 9
- Jacek Czechowski
Przygotowanie do użycia lub wykorzystania broni palnej 17
- Maciej Henryk Górny
Rola procesów informacyjnych pracy Policji 32
- Waldemar Ignaczak, Elżbieta Pierzgała
Zarządzanie informacją w Policji, cz. I 41
- Arkadiusz Pawlak
Dylematy administracyjno-dyscyplinarne policjanta usuniętego ze szkolenia zawodowego podstawowego 48
- Marta Weltrowska
Odzwierciedlenie stanu przestępczości narkotykowej w prasie polskiej a stan faktyczny 51

Zbigniew Małecki

Wykładowca Zakładu Służby Prewencyjnej Szkoły Policji w Pile

INSTYTUCJE POLICYJNE NA ZIEMIACH POLSKICH OD 1919 DO 1990 R.

I. Administracja porządku publicznego w okresie II Rzeczypospolitej

Współczesna polska Policja w swoim obecnym kształcie, nawiązuje do tradycji Policji Państwowej, powstałej w 1919 r. Oczywiście, formacje ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego na ziemiach polskich istniały znacznie wcześniej. Jednak, ze względu na konotacje historyczne, odwołania do tradycji, itp., na które powołuje się Policja - wspomnieć należy przede wszystkim organy systemu ochrony porządku publicznego z okresu II Rzeczypospolitej.

11 listopada 1918 roku, po 123 latach od rozbiorów dokonanych przez Rosję, Prusy i Austrię, przyniósł Polsce upragnioną niepodległość. Tego dnia Rada Regencyjna *wobec grożącego niebezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego, dla ujednoczenia wszelkich zarządzeń wojskowych i utrzymania porządku w kraju*¹, przekazała władzę wojskową i naczelną dowództwo wojsk polskich, jej podległych, brygadierowi Józefowi Piłsudskiemu. Piłsudski został Naczelnym Dowódcą Wojsk Polskich. Powstała w jego wyniku Rada Regencyjna oraz Tymczasowy Rząd Ludowy Republiki Polskiej sprawowały władzę zwierzchnią nad Królestwem Polskim.

De facto, w okresie tym sprawami policyjnymi zajmowały się dwie formacje policyjne. Były to: Policja Państwowa i Policja Województwa Śląskiego, które

działały na zasadach jednolitości, wyłączności i wykonawczości².

Celem ujednoczenia struktur policyjnych, jakie pozostały po zaborcach, Józef Piłsudski – tymczasowy Naczelnik Państwa, z dniem 5 grudnia 1918 r. podpisał dekret o organizacji państwowej Milicji Ludowej. Dekret ten jednocześnie rozwiązywał wszystkie, samorzutnie utworzone na terenie byłego Królestwa Polskiego ochotnicze i obywatelskie formacje porządkowe³.

Krótko po tym, bo 9 stycznia 1919 r., Naczelnik Państwa podpisał dekret o organizacji Policji Komunalnej⁴. Nazwa tej formacji, ale i regulacje dekretu, jednoznacznie wskazywały, że jest to organ samorządu miejskiego, wiejskiego oraz skarbu państwa. Osobowość prawna jednostek policji komunalnej była dość skomplikowana: tworzyły ją zarządy władz miejskich i organy samorządu powiatowego. Władza zwierzchnia należała jednak do organu państwowego – Ministra Spraw Wewnętrznych.

Sytuacja prawna obu służb porządkowych doprowadzała do sporów kompetencyjnych pomiędzy nimi. Towarzyszące temu właśnie polityczne, w tle wojna polsko-bolszewicka, prowadziły w konsekwencji do prób ujednoczenia i skomasowania Milicji Ludowej i Policji Komunalnej, w jeden organ. Ostatecznie obie służby podporządkowano jednej wspólnej Komendzie Głównej. Komendant Główny podlegał bezpo-

¹ Orędzie Rady Regencyjnej w przedmiocie przekazania naczelnego dowództwa wojsk polskich Brygadierowi Józefowi Piłsudskiemu (Dz. P.P.P. (Dziennik Praw Państwa Polskiego) nr 17, poz. 38 z 1918 r.)

² J. Czapska, J. Wójcikiewicz, Policja w społeczeństwie obywatelskim, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 1999, s. 36.

³ A. Misiuk, Instytucje policyjne w II Rzeczypospolitej – w – Przegląd Policyjny Nr-1-2/1999, Wydawnictwo WSPol., Szczytno 1999, s. 39.

⁴ **Dekret z dnia 9 stycznia 1919 r. o organizacji policji komunalnej (Dz. P.P.P. nr 5, poz. 98 z 1919 r.).**

średnio MSW i sprawował władzę zwierzchnią nad jednostkami Milicji i Policji⁵.

Ostatecznie, 24 lipca 1919 r. uchwalono ustawę o Policji Państwowej⁶ – mimo tego, że projekt ustawy zakładał utworzenie formacji policyjnej pod nazwą Straż Bezpieczeństwa⁷. Ustawa określała Policję Państwową jako państwową organizację służby bezpieczeństwa i jednocześnie jako organ wykonawczy władz państwowych (administracyjnych: starostów i wojewodów) oraz samorządowych⁸.

W aneksie do art. 30 ustawy o Policji Państwowej zawarta została treść Roty przysięgi służbowej: (...)*Przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu na powierzonym mi stanowisku pożytek Państwa Polskiego oraz dobro publiczne mieć zawsze przed oczyma: Władzy zwierzchniej Państwa Polskiego wierności dochować; wszystkich obywateli kraju w równym mając zachowaniu, przepisów prawa strzec pilnie, obowiązki swoje spełniać gorliwie i sumiennie, rozkazy przełożonych wykonać dokładnie, tajemnicy urzędowej dochować. Tak mi Panie Boże dopomóż(...).*

Art. 26 Ustawy, określał, że:
(...)Warunkiem przyjęcia do policji jest:

- 1) obywatelstwo polskie,
- 2) nieskazitelna przeszłość,
- 3) wiek od 29 do 45 lat,
- 4) zdrowa i silna budowa ciała oraz wzrost odpowiedni,
- 5) znajomość języka polskiego w piśmie i w słowie, i umiejętności liczenia. (...).

Ustawa nie precyzowała płci kandydatów do Policji. Wydaje się jednak, że ustawodawca miał na myśli kandydatów - mężczyzn. Pod wpływem uchwał Ligi Narodów, władze polskie podjęły decyzję o przyjęciu kobiet do Policji Państwowej.

Pierwsze panie przyjęto w 1925 r., a komendantką policji kobiecej została Stanisława Filipina Paleolog⁹.

Okazało się, że w zwalczaniu takich przestępstw, jak handel ludźmi, stręczycielstwo, sutenerstwo, przestępczość nieletnich odpowiednio wyszkolone policjantki osiągały znacznie lepsze wyniki niż ich kole-dzy. Brygada kobieca liczyła początkowo 18 policjantek. Wzrastały kompetencje i zakres ich działania, gdyż oprócz służby śledczej rozwijano prewencję, by eliminować zagrożenia przestępczością dzieci, młodzieży i kobiet. Policję kobiecą powoła-no w przekonaniu, że policjantka w mniejszym stopniu będzie skłonna do używania przemocy i środków represyj-nych, a raczej będzie podchodziła z radą i perswazją¹⁰.

Policji kobiecej zlecano również do-chodzenia w sprawach o przestępstwa prze-ciwno rodzinie i opiece – liczono, że nie ograniczy się ona do przeprowadzenia do-chodzeń, ale zdobędzie materiał dotyczący zagrożonych środowisk, stanowiący pod-stawę do zapobiegania przyczynom zagro-żeń.

W 1935 r. zorganizowano pierwsze umundurowane oddziały policji kobiecej do spraw nieletnich. W 1939 r. w Polsce służy-ło około 170 funkcjonariuszek¹¹.

Policja Państwowa została zorgani-zowana terytorialnie tak, by podział ten od-powiadał władzy jurysdykcyjnej sądownic-twa. Władzę naczelną sprawował kome-dant główny, podległy bezpośrednio mini-strowi spraw wewnętrznych. Komendanta głównego mianował Naczelnik Państwa. Policja została zorganizowana i wyszkolona na wzór wojskowy. Kolor i krój mundurów nieszczęśliwie przypominał uniformy car-skich żandarmów. Powodowało to nega-tywne reakcje wiejskiej ludności byłego Królestwa Polskiego¹². Policja Państwowa

⁵ A. Misiuk, Instytucje policyjne..., s. 40.

⁶ Ustawa z dnia 24 lipca 1919 r. o Policji Państwowej (Dz. P.P.P. nr 61, poz. 363 z 1919 r.).

⁷ P. Majer, A. Misiuk, Policja a społeczeństwo – wybrane problemy, Wydawnictwo WSPol., Szczytno 1997, s. 39.

⁸ A. Misiuk, Instytucje policyjne..., s. 41.

⁹ J. Paciorkowski, „Aniolki” z VI brygady - w - Policja 997, nr-3/2009.

¹⁰ K. Zimoń, Służba jest kobietą - w - Policja 997, nr-03/2013.

¹¹ Tamże.

¹² P. Majer, A. Misiuk, Policja a społeczeństwo..., s. 40.

była przez to nazywana powszechnie „policją granatową”.

Policja pod rządami ustawy z 1919 r. zorganizowana była według modelu scentralizowanego. Mimo tego, podlegała bardzo szerokim kompetencjom władz samorządowych, którym musiała udzielać pomocy na ich wezwanie, w zakresie kompetencji tych władz, ale także w granicach władztwa policji¹³.

Ciekawie została zorganizowana kwestia finansowania policji. Organy samorządu bowiem zwracały państwu ¼ wszelkich kosztów, jakie wynikały z utrzymania policji. Obowiązkiem gminy było zapewnienie policji lokalu na jej potrzeby, za opłatą dokonywaną przez organy finansowe gminy.

Pozostałe władze państwowe komunikowały się z policją, za pośrednictwem komisarzy rządowych lub przedstawicieli władzy administracyjnej w miastach.

Na szczeblu województwa działały komendy okręgowe, a w powiatach funkcjonowały komendy powiatowe policji. W miastach wydzielonych zorganizowane były jednostki policyjne, równorzędne funkcjonalnie komendom powiatowym. Najmniejszymi komórkami były komisariaty, obejmujące całe miasta lub jego dzielnice. Na terenie gminy, jej części, lub kilku gmin działały posterunki¹⁴.

Posterunki i komisariaty były tworzone na wniosek wojewody. Projekty takie zatwierdzał minister spraw wewnętrznych, w porozumieniu z Komendantem Głównym Policji. W tamtym okresie występowały dwa rodzaje posterunków: podoficerskie i oficerskie, powoływane ze względu na wyjątkowe okoliczności¹⁵.

Takie ukształtowanie policji było jednak krytykowane przez polityków, ale i samych policjantów. Szczególnie źle oceniana była kwestia nadmiernej decentralizacji policji i zbyt silnego podporządkowania władzom administracji ogólnej i samo-

ządowej¹⁶. Z biegiem czasu przewagę w sporach zdobył pogląd, że państwo winno mieć pełną kontrolę, nad dziedziną porządku i bezpieczeństwa publicznego.

Stanowisko to uzyskało akceptację prawną w rozporządzeniu Prezydenta RP o Policji Państwowej z 6 marca 1928 r.¹⁷ Ten akt prawny, radykalnie przekształcił policję z organu „samorządowego” i zdecentralizowanego – w instytucję całkowicie uzależnioną od państwa¹⁸.

Władze administracji ogólnej mogły żądać od policji wyjaśnień, sprawozdań. Mogły także żądać usunięcia ujawnionych nieprawidłowości w zakresie organizacji i administracji wewnętrznej. To władze administracji ogólnej ponosiły pełną i wyłączną odpowiedzialność za treść polecenia wydanego organowi policji¹⁹.

Rozporządzenie z 1928 r. zredukowało wpływ samorządu terytorialnego na działalność policji. Policja została przeznaczona wyłącznie do utrzymania bezpieczeństwa i spokoju publicznego. W sprawach porządku publicznego, jej rola ograniczała się do nadzorowania oraz wspierania organów państwowych i samorządowych, powołanych do wykonywania przepisów regulujących te zagadnienia²⁰.

Mimo krytyki pod adresem służb policyjnych w okresie międzywojennym (udział w zamachu 4/5 stycznia 1919 r., stosunek do zamachu majowego w 1926 r., czy akty politycznego zaangażowania Policji Państwowej w akcję wyborczą BBWR w 1928 i 1930 r.) - ich działalność mieściła się w granicach państwa demokratycznego i nieprawdziwe byłoby twierdzenie, że ewoluowały w kierunku rozwiązań niedemokratycznych, czy totalitarnych²¹.

¹³ J. Czapska, J. Wójcikiewicz, *Policja...*, s. 37.

¹⁴ A. Misiuk, *Instytucje policyjne...*, s. 41.

¹⁵ S. Pieprzny, *Policja...*, s. 14.

¹⁶ P. Czarny, M. Mączyński, P. Sarnecki, J. Widacki, J. Wójcikiewicz, *Ustrój i organizacja policji w Polsce oraz jej funkcje i zadania w ochronie bezpieczeństwa i porządku*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków 1998, s. 49.

¹⁷ *Dziennik Ustaw z 1928 r.* Nr 28, poz. 257.

¹⁸ P. Majer, A. Misiuk, *Policja a społeczeństwo...*, s. 43.

¹⁹ S. Pieprzny, *Policja...*, s. 15.

²⁰ A. Misiuk, *Instytucje policyjne...*, s. 58.

²¹ P. Majer, A. Misiuk, *Policja a społeczeństwo...*, s. 51.

II. Administracja porządku publicznego w latach 1944-1990

Policja Państwowa została rozwiązana dekretem Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 15 sierpnia 1944 r.²² Sankcjonował on jednocześnie działalność istniejącej od ponad dwóch miesięcy Milicji Obywatelskiej. Jednak sama milicja została ukonstytuowana Dekretem PKWN z 7 października 1944 r. o Milicji Obywatelskiej²³.

Dekret ustanawiający Milicję Obywatelską głosił, że podstawowymi obowiązkami tej formacji są:

- ochrona bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego,
- dochodzenie i ściganie przestępstw,
- wykonywanie zleceń władz administracyjnych, sądów i prokuratury w zakresie przewidzianym prawem.

Pozwalało to na stwierdzenie, że milicja w sensie formalnym była kontynuacją Policji Państwowej. Był to jednak jedyny punkt zbieżny obu formacji. We wszystkim innym MO była zaprzeczeniem swojej poprzedniczki.

Złamano obowiązującą w okresie II RP zasadę apolityczności służb policyjnych. Milicja była budowana jako korpus politycznie zaangażowany w ochronę interesów rządzącej partii komunistycznej, co było zgodne z zasadami rewolucji socjalistycznej²⁴.

Następnie, dekretem z 20 lipca 1954 r.²⁵ uzupełniono podstawy prawne, organizację i zasady działania MO. Ten akt stanowił w zasadzie pragmatykę służbową funkcjonariuszy MO. Jednak postanowienia dekretu określały głównie funkcje i zadania milicji.

Oba przepisy straciły swą moc prawną dopiero w dniu grudnia 1955 r., Dekretem z dnia 21 grudnia 1955 r. o organizacji i za-

kresie działania Milicji Obywatelskiej²⁶, podporządkowano MO nowo powołanemu Ministrowi Spraw Wewnętrznych, w miejsce zlikwidowanego w grudniu 1954 r. Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego.

Dekret ten niezwykle szczegółowo – w porównaniu do poprzednich ustalał władztwo Milicji Obywatelskiej, wymieniając 13 kategorii zadań²⁷:

- 1) utrzymanie bezpieczeństwa publicznego,
- 2) ochrona spokoju, ładu i porządku publicznego,
- 3) ochrona życia i zdrowia obywateli,
- 4) ochrona własności społecznej i mienia obywateli,
- 5) zapobieganie i przeciwdziałanie przestępczości oraz zorganizowanie skutecznych metod tej walki,
- 6) prowadzenie postępowań przygotowawczych w sprawach karnych,
- 7) wykonywanie zleceń rad narodowych i ich prezydiów – w zakresie prawem przewidzianym,
- 8) czuwanie nad przestrzeganiem przepisów wynikających z innych ustaw szczególnych,
- 9) czuwanie nad przestrzeganiem przepisów o ruchu ulicznym i drogowym,
- 10) wydawanie pozwoleń na posiadanie broni palnej, przebywanie w strefie nadgranicznej, dokonywanie fotografii i filmów w miejscach, gdzie takie zezwolenie jest wymagane,
- 11) wydawanie dowodów osobistych i prowadzenie ewidencji ludności,
- 12) prowadzenie rejestracji cudzoziemców,
- 13) wykonywanie innych czynności przewidzianych prawem.

Zgodnie z dekretem organami milicji obywatelskiej były: na szczeblu centralnym - Komenda Główna Milicji Obywatelskiej, a na szczeblu terenowym - komendy wojewódzkie, komendy powiatowe, miejskie i dzielnicowe, oraz komisariaty i posterun-

²² Dz. U. Nr 2/1944, poz. 6.

²³ Dz. U. Nr 7/1944, poz. 33.

²⁴ P. Majer, A. Misiuk, *Policja a społeczeństwo...*, s. 52.

²⁵ Dz. U. Nr 34/1954, poz. 143.

²⁶ Dz.U. 1955 nr 46 poz. 311

²⁷ Za: A. Misiuk, *Materiały i dokumenty – w – Przegląd Policyjny Nr-1-2/1999*, Wydawnictwo WSPol., Szczytno 1999, s. 168.

ki. Minister spraw wewnętrznych uzyskał uprawnienie do znoszenia i powoływania innych terenowych organów administracji milicyjnej²⁸.

Dominująca obecnie, negatywna ocena relacji milicja - społeczeństwo w całym 45-leciu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej nie może przesłonić faktu, iż kręgi dowódcze tej służby były świadome, że całkowita, pełna izolacja milicji od społeczeństwa uczyni z niej formację niezdolną do wypełniania nałożonych na nią zadań. Stąd od pierwszych powojennych lat, przynajmniej deklaratywnie, podkreślano wagę prawidłowych relacji między milicją, a społeczeństwem²⁹.

Milicja Obywatelska w kształcie określonym dekretem przetrwała do 1983 r. Dopiero wtedy – 14 lipca 1983 r. weszła w życie Ustawa o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych i zakresie działania podległych mu organów³⁰. Ustawa określiła ministra naczelnym organem administracji państwowej w dziedzinie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, ale i przed bezprawnymi zamachami na życie i zdrowie ludzkie oraz na dorobek materialny i kulturalny społeczeństwa.

Zadania swoje minister wykonywał między innymi poprzez Służbę Bezpieczeństwa i Milicję Obywatelską. Ustawa zasadniczo zmieniła strukturę organizacyjną milicji, ustanawiając w jednostkach podziału terytorialnego – jako organy terenowe MSW³¹:

- szefów wojewódzkich urzędów spraw wewnętrznych,
- szefów rejonowych, miejskich i dzielnicowych urzędów spraw wewnętrznych,
- komendantów komisariatów i posterunków milicji.

Szefowie urzędów oraz komendanci komisariatów i posterunków wykonywali swoje zadania za pomocą podległych im

urzędów, komisariatów i posterunków. Nowo utworzonym urzędom rejonowym, podporządkowano niejednokrotnie po kilkanaście komisariatów i posterunków milicji, zgodnie z obowiązującą w jednostkach milicji zasadą hierarchicznego podporządkowania.

Niewątpliwą zaletą ustawy było to, że pod względem formalnym MO, po raz pierwszy od zakończenia wojny, została umocowana w systemie administracji, poprzez zastosowanie pełnej ścieżki legislacyjnej. Umocowanie to zostało dokonane aktem rangi ustawowej, a nie jak dotychczas mocą dekretu³².

Ustawa ta jednak posiadała szereg mankamentów. Do najważniejszych należy zaliczyć wspólnie zdefiniowane dla Służby Bezpieczeństwa i MO zadania i zakresy czynności oraz pozostawienie podmiotowości organizacyjnej milicji jedynie na szczeblu komisariatu i posterunku.

Jednak najważniejszą zmianą, dokonaną na niekorzyść milicji, było usunięcie kontroli społecznej z ustawy. Jedynie w art. 16 znalazł się jej relik, określający, że szefowie i komendanci składają na żądanie właściwych rad narodowych lub ich organów, sprawozdania i informacje dotyczące oceny stanu porządku publicznego. Był to jednak zapis martwy. Milicja mogła udzielić informacji, o ile nie stanowiła ona tajemnicy państwowej lub służbowej. W rezultacie więc, w owym czasie żadna społeczna kontrola poczynań milicji nie była sprawowana, gdyż większości dokumentów wytworzonych przez jej funkcjonariuszy, nadawano klauzule tajności³³.

Milicja starała się uzyskać społeczną aprobatę. Dbając o jak najlepszy image w społeczeństwie, nie zapomniała o literaturze, filmie, środkach masowego przekazu, działalności popularyzatorskiej, ogniskowaniu niektórych działań prewencyjnych na młodzieży itd.

Projekty te miały zbliżyć formację do społeczeństwa, uczynić z funkcjonariuszy osoby społecznie aprobowane. Jednak rela-

²⁸ Tamże, s. 169.

²⁹ P. Majer, A. Misiuk, *Policja a społeczeństwo...*, s. 52.

³⁰ Dz. U. Nr 48, poz. 172.

³¹ S. Pieprzny, *Policja...*, s. 18.

³² Za: A. Misiuk, *Materiały i dokumenty...*, s. 169.

³³ Tamże, s. 169.

cje milicja - społeczeństwo, systematycznie pogarszały się w latach 80. Służba ta stawała się stroną w toczącej się walce politycznej. Po krwawym stłumieniu przez milicję protestów społecznych w 1956 i 1970, czy 1976 i wreszcie 1980 i 1981 r. – Milicja Obywatelska postrzegana była nie jako reprezentant społeczeństwa, lecz jako jego przeciwnik.

Do retoryki szkoleń milicyjnych wróciły zapomniane już w latach 50. pojęcia o „zbrojnym ramieniu partii” oraz „konieczności bronięcia socjalizmu jak niepodległości”³⁴.

Nie możemy jednak zapominać, że MO pomimo niewątpliwych wad - była mimo wszystko i przede wszystkim – sprawnym organem walki z przestępczością. Z całą pewnością Milicja Obywatelska zbyt silnie podporządkowana była politycznym potrzebom rządzącej w latach 1944-1989 partii komunistycznej. W sferze ideowej, etycznej, zupełnie zapomniano o tym, że jest formacją służącą **całemu** społeczeństwu.

Wybory parlamentarne z 4 czerwca 1989 r. zmieniły sytuację polityczną w Polsce. Dały szansę na dokonanie gruntownych zmian w resorcie ochrony porządku i bezpieczeństwa publicznego. Ich rzecznikiem byli głównie funkcjonariusze milicji, którzy pragnęli odpolitycznienia tej formacji i uczynienia z niej sprawnego, nowoczesnego organu porządku publicznego. Stąd między innymi postulat zniesienia nazwy Milicja Obywatelska i zastąpienia jej nową – Policja³⁵.

³⁴ P. Majer, A. Misiuk, *Policja a społeczeństwo...*, s. 67.

³⁵ Tamże, s. 68-69.

Michał Safjański - naczelnik Wydziału do Zwalczenia Zorganizowanej Przystępczości
Kryminalnej Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej Policji
Janusz Gołębiowski - główny specjalista Centralnego Biura Śledczego Komendy Głównej
Policji
Andrzej Sikora – komendant Służby Ochrony Lotniska w Lublinie

OGÓLNOPOLSKIE DZIAŁANIA „MAK-KONOPIE 2011”

W 2011 roku po raz trzeci kontynuowano zarządzone przez Zastępcę Komendanta Głównego Policji ogólnopolskie, całoroczne działania „MAK-KONOPIE”.

Zgodnie z założeniami działania realizowane były pod kątem ograniczenia rozwoju zjawiska uzyskiwania środków odurzających i substancji psychotropowych z surowców naturalnych, w szczególności roślin konopi indyjskich oraz maku wysokomorfinowego. Informacje na temat zlikwidowanych upraw przekazywane były do Biura Kryminalnego KGP przez jednostki dokonujące faktu ujawnienia. Charakterystyka uprawy opisywana była w oparciu o zakres informacji wymagany formularzem sprawozdawczym ujętym w zarządzeniu nr 1147 Komendanta Głównego Policji z dnia 22 września 2011 r. w sprawie planowania strategicznego, sprawozdawczości i oceny pracy Policji.

Z zebranych danych wynika, że w okresie objętym sprawozdaniem ujawniono w całym kraju **554** nielegalne uprawy konopi indyjskich, w tym **222** uprawy gruntowe, **115** w pomieszczeniach zaadoptowanych i **216** w pomieszczeniach mieszkalnych.

Dla porównania, w 2010 roku ujawniono **505** upraw konopi indyjskich, z których **183** były uprawami gruntowymi, **130** znajdowało się w pomieszczeniach specjal-

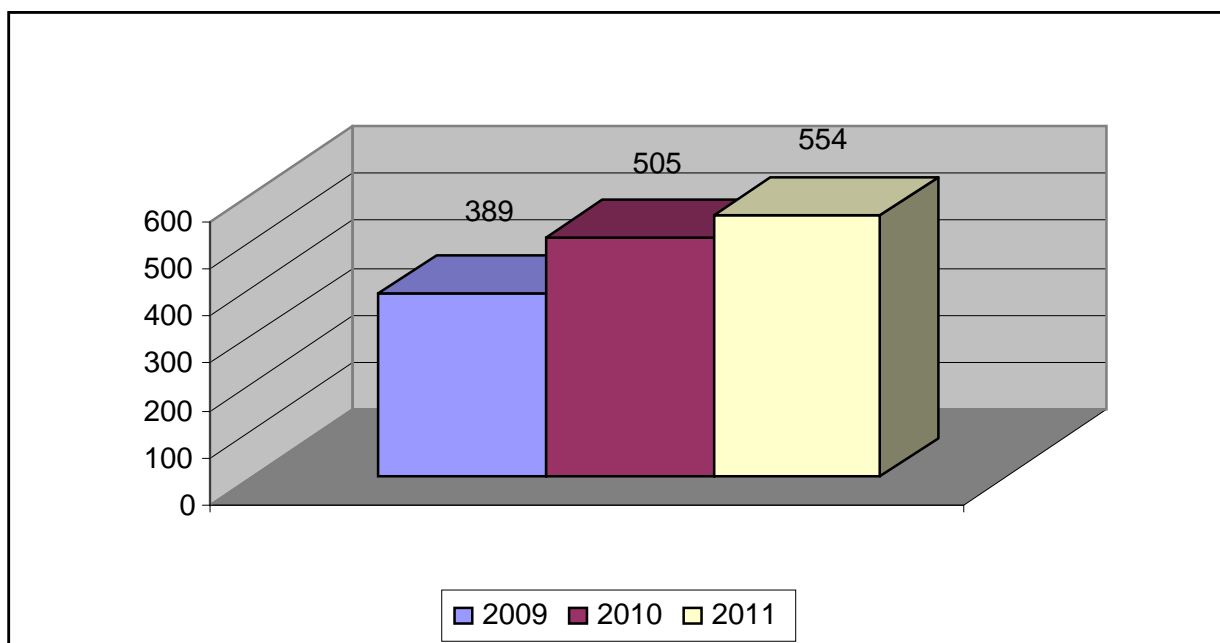
nie adoptowanych i **192** występowały w pomieszczeniach mieszkalnych.

Największą liczbę nielegalnych upraw konopi indyjskich ujawniono i zlikwidowano w województwach: warmińsko-mazurskim (**68**), lubelskim (**54**) oraz małopolskim (**42**). Najmniej tego typu upraw ujawniono w województwach: lubuskim (**15**), kujawsko-pomorskim (**17**) oraz pomorskim (**11**).

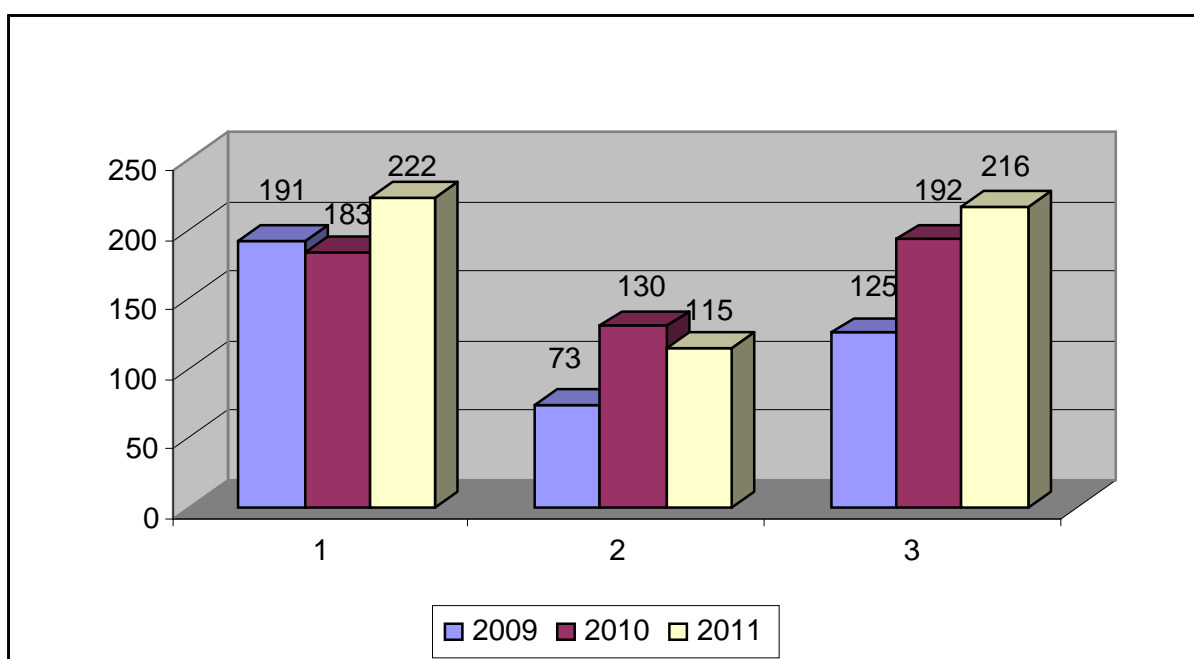
Spśród zlikwidowanych gruntowych upraw konopi indyjskich, największą ich liczbę ujawniono w województwach: warmińsko-mazurskim (**36**), lubelskim (**29**) oraz mazowieckim (**18**). Najmniej takich upraw odnotowano w garnizonach: świętokrzyskim (**5**) oraz kujawsko-pomorskim (**5**). W województwie pomorskim nie ujawniono żadnej tego typu uprawy.

Najwięcej nielegalnych upraw konopi indyjskich ujawnionych w pomieszczeniach zaadoptowanych znajdowało się w województwach: małopolskim (**16**) oraz zachodniopomorskim (**12**). Najmniejszą ich liczbę ujawniono w województwach: podkarpackim (**2**) oraz mazowieckim (**3**).

Najwięcej ujawnionych upraw konopi indyjskich usytuowanych w pomieszczeniach mieszkalnych było w województwach: opolskim (**18**), śląskim (**18**) oraz warmińsko-mazurskim (**23**). **3** tego typu uprawy ujawniono w województwie wielkopolskim.

Rys. 1. Liczba ujawnionych nielegalnych upraw konopi indyjskich na przestrzeni lat 2009-2011.

1- uprawa gruntowa, 2- pomieszczenie zaadoptowane, 3- pomieszczenie mieszkalne

Rys. 2. Strukturę ujawnionych w latach 2009-2011 nielegalnych upraw konopi indyjskich, z określeniem miejsc ich prowadzenia.

Biorąc pod uwagę miejsce ujawnienia nielegalnych upraw konopi indyjskich (obszar miejski/wiejski), liczba ich w miastach stanowiła w 2011 roku **35,6% (197)** wszystkich zlikwidowanych tego typu upraw. W roku 2010 odsetek nielegalnych upraw usytuowanych w miastach stanowił

36,4% (184) ogólnej liczby ujawnionych przypadków.

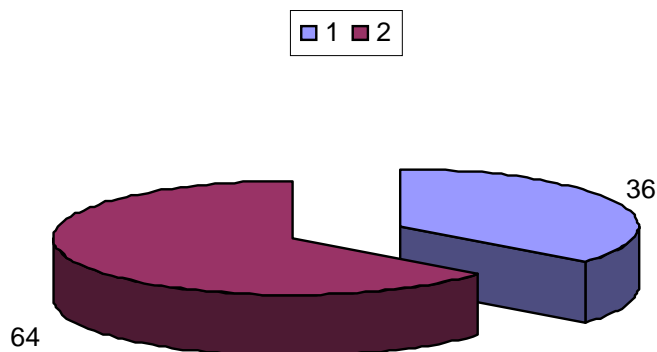
Na obszarach miast w 2011 roku największą liczbę ujawnionych nielegalnych upraw konopi indyjskich zanotowano w województwach: dolnośląskim (**18**) oraz małopolskim (**16**). Najmniej tego typu

przypadków ujawniono w województwach: lubuskim (2), kujawsko-pomorskim (4) oraz pomorskim (4).

Nielegalne uprawy konopi indyjskich na obszarach wiejskich najczęściej ujawniane były w województwach: opolskim

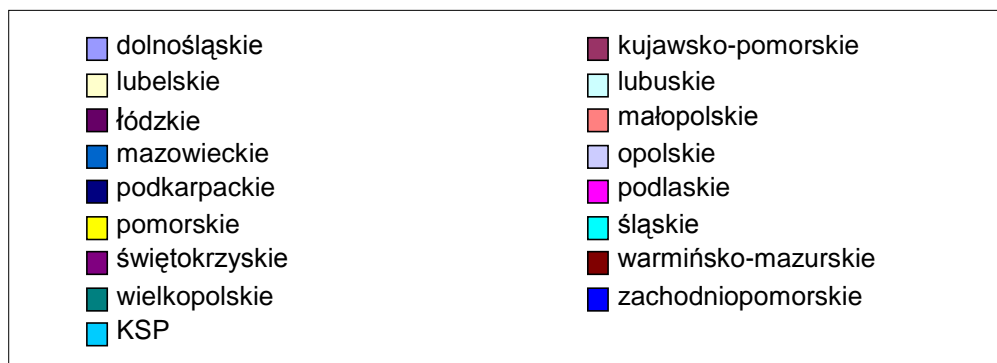
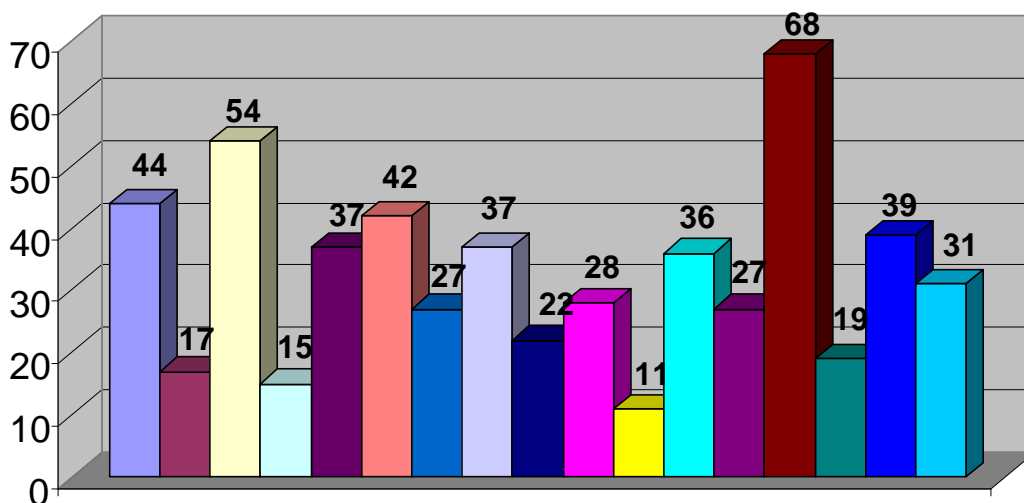
(30), warmińsko-mazurskim (60) oraz zachodniopomorskim (26).

Najmniej tego typu przypadków ujawniono w województwach: pomorskim (7) oraz podlaskim (10).

1 – obszar miejski, 2 – obszar wiejski

Rys. 3. Struktura występowania na określonych obszarach, ze względu na stopień zurbanizowania, nielegalnych upraw konopi indyjskich.

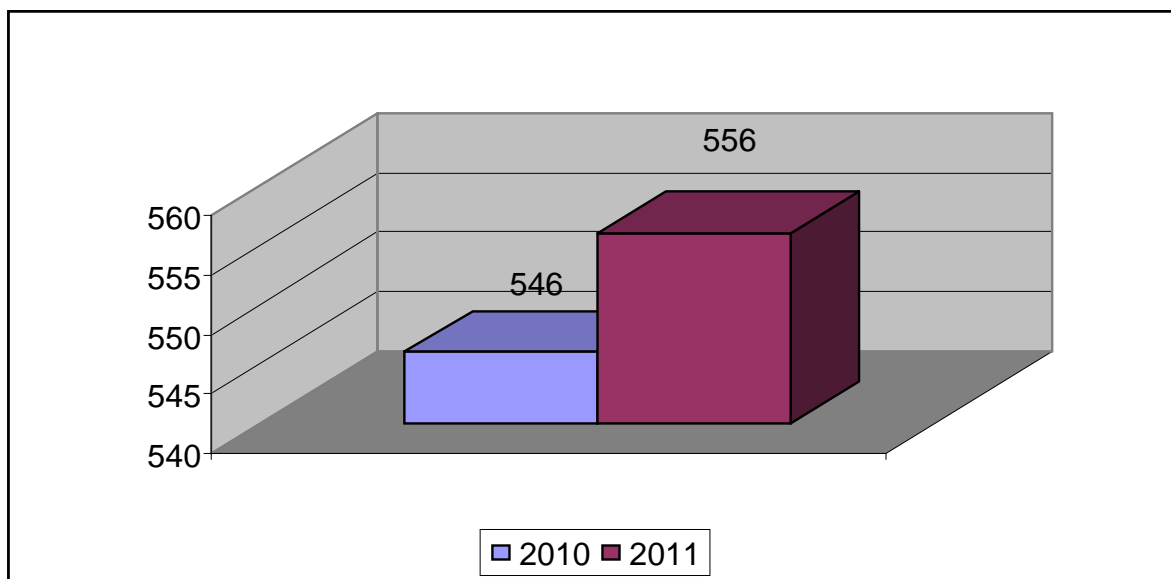

Rys. 4. Geografia występowania nielegalnych upraw konopi indyjskich, ujawnionych w 2011 roku na terenie Polski.

W 2011 roku w wyniku prowadzonych działań przez policjantów jednostek podległych komendom wojewódzkim/stołecznej Policji, ustalono łącznie **556** osób podejrzanych o nielegalną uprawę konopi indyjskich. Największą liczbę sprawców tego typu przestępstwa ustalono w województwach: warmińsko-mazurskim (**53**), dolnośląskim (**50**) oraz lubelskim (**47**). Stosun-

kowo mniejszą liczbę sprawców przestępstw z art. 63 UoPN ustalono w województwach: pomorskim (**11**) i kujawsko-pomorskim (**17**).

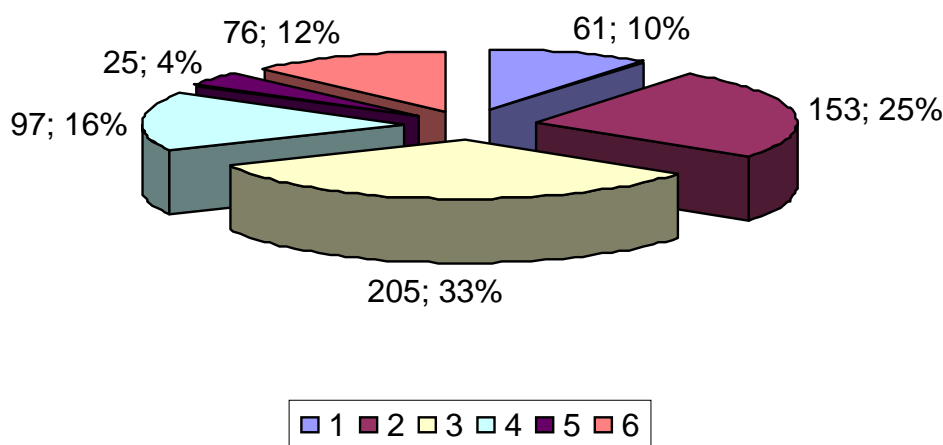
W porównaniu do roku 2010, w bieżącym okresie sprawozdawczym ustalono **1,8%** więcej podejrzanych z art. 63 UoPN.

Rys. 5. Podejrzani o nielegalną uprawę konopi indyjskich.

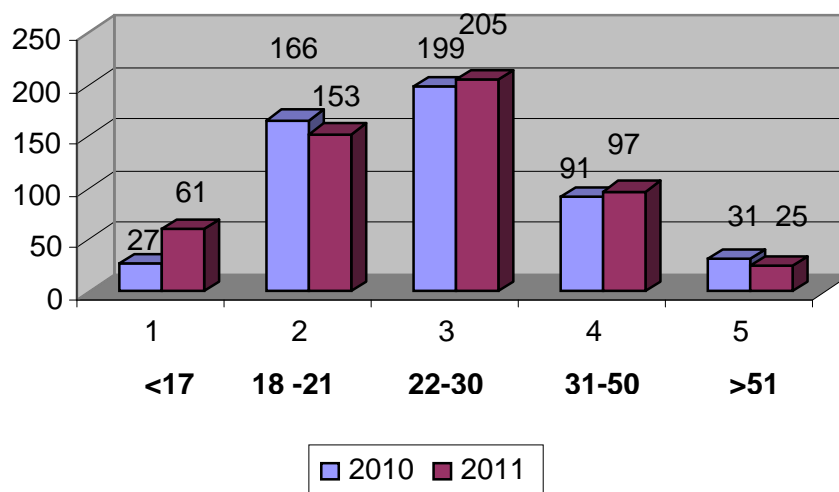
Biorąc pod uwagę strukturę wiekową ustalonych sprawców nielegalnej uprawy konopi indyjskich w 2011 roku, można zauważyć, że największą ich część stanowiły osoby w wieku 22-30 lat. Kolejną, pod

względem liczebności sprawców, stanowiły osoby w wieku 18-21 lat. Najmniej liczebną grupą sprawców były osoby w wieku powyżej 50 lat.

1- <17 lat, 2- 18-21 lat, 3- 22-30 lat, 4- 31-50 lat, 5- >51 lat, 6- wiek nieustalony

Rys. 6. Struktura wiekową podejrzanych o nielegalną uprawę konopi indyjskich w roku 2011.

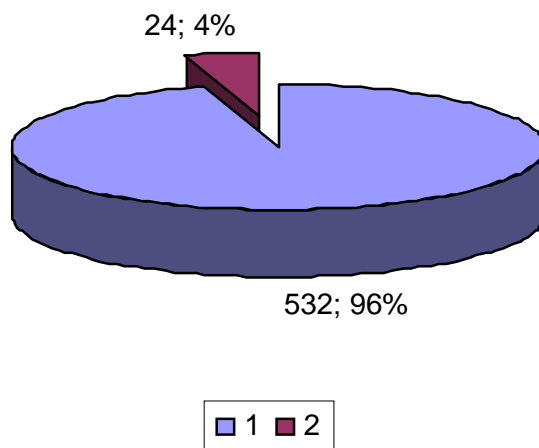

Rys. 7. Porównanie struktury wiekowej sprawców omawianych przestępstw w latach 2010 i 2011.

Najstarszym ustalonym w 2011 roku sprawcą nielegalnej uprawy konopi indyjskich był 69-letni mieszkaniec województwa lubuskiego, najmłodszym - 15-letni

uczeń z województwa kujawsko - pomorskiego.

Wśród ustalonych sprawców, kobiety stanowiły **4,3%** podejrzanych (**24**).

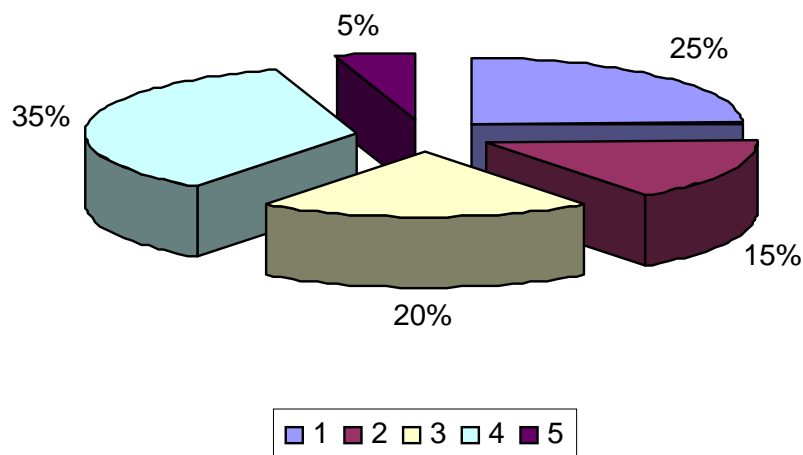

1- mężczyźni, 2- kobiety

Rys. 8. Podejrzani o nielegalną uprawę konopi indyjskich w 2011 roku

Pod względem wykształcenia sprawców nielegalnej uprawy konopi indyjskich, najliczniejszą grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim.

Drugą z kolei grupą osób byli sprawcy z wykształceniem podstawowym. Niewielki odsetek stanowili podejrzani legitymujący się wykształceniem wyższym.

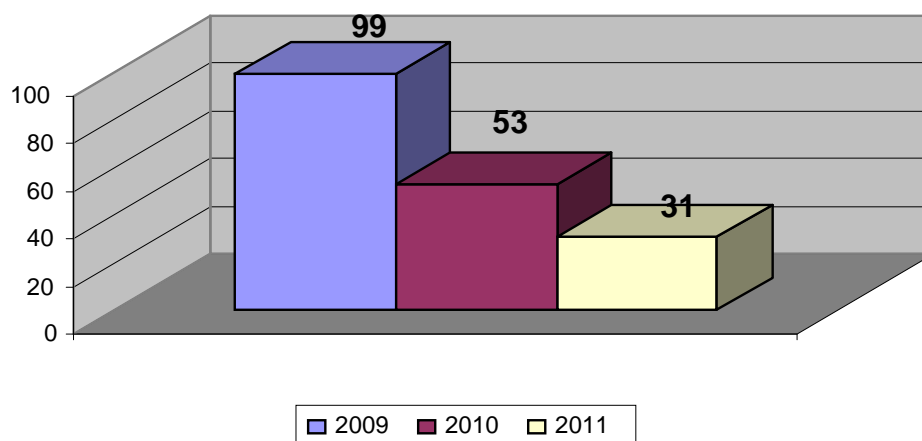

1- podstawowe, 2- gimnazjalne, 3- zawodowe, 4- średnie, 5- wyższe

Rys. 9. Struktura wykształcenia ustalonych w 2011 roku sprawców nielegalnej uprawy konopi indyjskich.

Wśród ustalonych sprawców nielegalnej uprawy konopi indyjskich znajdowali się między innymi: osoby bezrobotne, analityk bankowy, pracownik administracji, funkcjonariusz Biura Ochrony Rządu, rzemieślnicy, uczniowie oraz osoby bez zawodu.

W 2011 roku na terenie Polski ujawniono ogółem **31** nielegalnych upraw maku wysoko morfinowego, z których wszystkie usytuowane były na obszarze wiejskim. W stosunku do roku 2010, liczba nielegalnych upraw zmniejszyła się o **41,5%** a w stosunku do roku 2009 zmniejszyła się o **68,7%**.

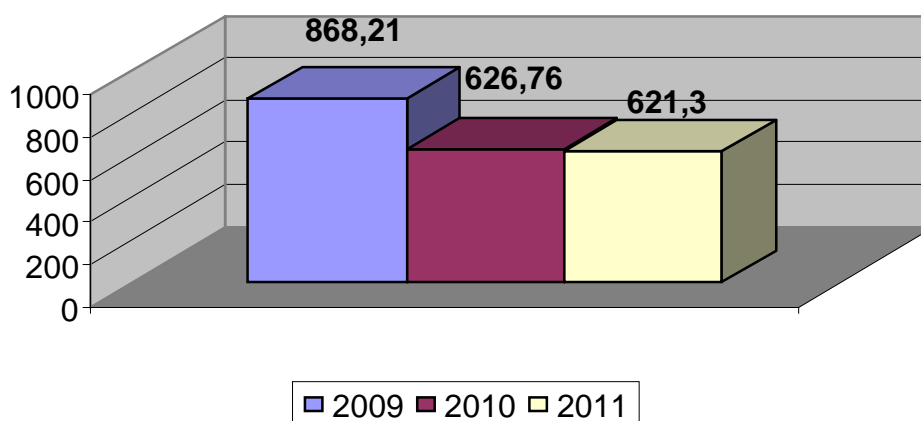

Rys. 10. Nielegalne uprawy maku wysokomorfinowego.

W 2011 roku nielegalne uprawy maku wysoko morfinowego zostały ujawnione na terenie 11 powiatów, w odróżnieniu od roku 2010, kiedy uprawy takie zlikwidowano na terenie 18 powiatów w Polsce.

Nielegalne uprawy maku wysokomorfinowego zostały ujawnione na terenie województw: lubelskiego, wielkopolskiego (1), podkarpackiego, mazowieckiego (2),

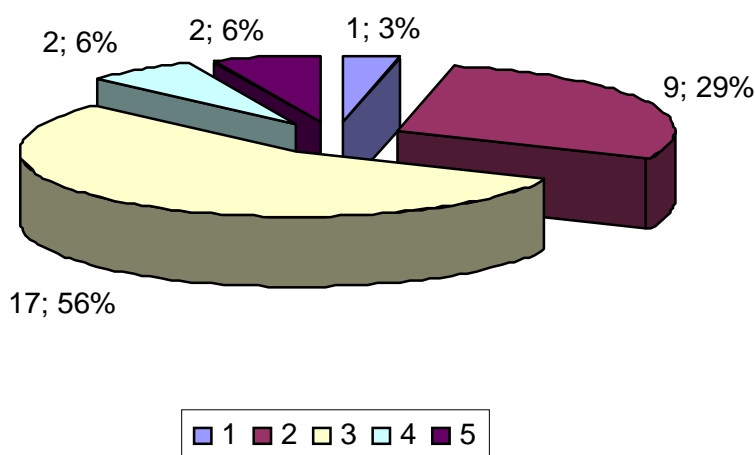
podlaskiego (2) oraz warmińsko - mazurskiego. Średni areal nielegalnych upraw w 2011 roku wyniósł **621,3 m²** i był o **1,1%** mniejszy niż w roku 2010. Największa nielegalna uprawa została ujawniona na terenie odpowiedzialności służbowej KPP Szydłowiec (**16.000 m²**), a najmniejsza na terenie działania KPP Opole Lubelskie (**0,75 m²**).

Rys. 11. Średni areal nielegalnej uprawy maku wysokomorfinowego w latach 2009-2011.

Biorąc pod uwagę strukturę arealu nielegalnych upraw maku wysokomorfinowego, można zauważyć, że w 2010 roku najwięk-

szy odsetek stanowiły uprawy o powierzchni **10-100 m²**. Tylko jedna uprawa miała mniej niż **1 m²** (**0,75 m²**).

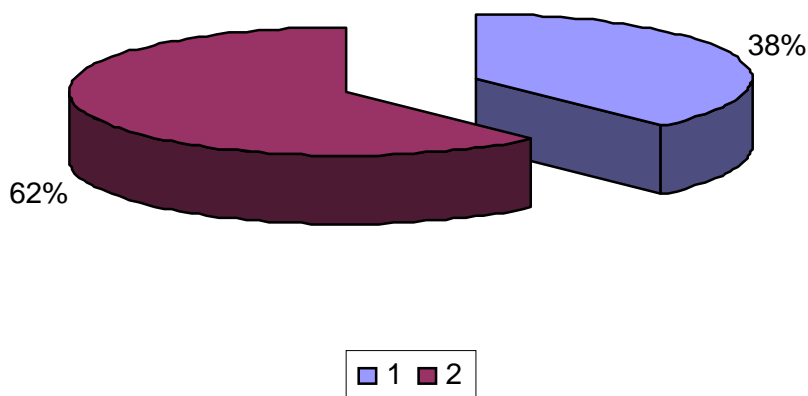

1- < 1 m², 2- 1-10 m², 3- 10-100 m², 4- 100-1000 m², 5- >1000 m²

Rys. 12. Struktura arealu nielegalnych upraw maku wysokomorfinowego w 2011 roku

Sprawcami nielegalnych upraw maku wysokomorfinowego w 2011 roku byli zarówno mężczyźni jak i kobiety, przy czym za-

uważalny jest większy odsetek mężczyzn wśród ustalonych podejrzanych.

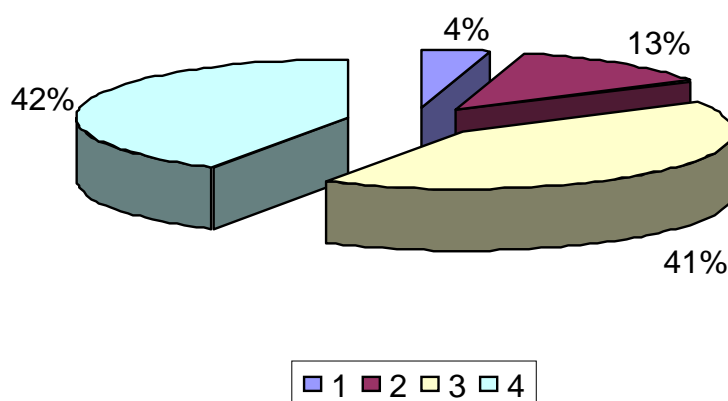
1- kobiety, 2- mężczyźni

Rys. 13. Struktura sprawców nielegalnych upraw maku wysokomorfinowego w 2011 roku

W roku 2010 udział mężczyzn w procederze nielegalnej uprawy maku wysokomorfinowego wyniósł **53%** a kobiet **47%**.

Biorąc pod uwagę przedział wiekowy ustalonych osób podejrzanych o nielegalną uprawę maku wysokomorfinowego, obser-

wuje się, że przeważająca liczba osób miała powyżej 50 lat. Najmłodszym sprawcą był 25-letni mężczyzna z powiatu przeworskiego, najstarszym – 81-letnia emerytka z powiatu lipskiego.

1- 20-30 lat, 2- 31-40 lat, 3- 41-55 lat, 4- >55 lat

Rys. 14. Struktura wiekowa podejrzanych o nielegalną uprawę maku wysokomorfinowego w 2011 roku

Jacek Czechowski

Wykładowca Zakładu Służby Prewencyjnej Szkoły Policji w Pile

PRZYGOTOWANIE DO UŻYCIA LUB WYKORZYSTANIA BRONI PALNEJ

Wyrokiem z dnia 17 maja 2012r. Trybunał Konstytucyjny uchylił art. 16 ust. 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. *o Policji* uznając, że używanie środków przymusu bezpośredniego, jako bezpośrednia ingerencja w gwarantowane przez konstytucję prawa i wolności obywatela, winno być kompleksowo uregulowane na poziomie ustawy.

Konsekwencją powyższego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, jest ustawa z dnia 24 maja 2013r. *o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, która reguluje uprawnienia podmiotów (w tym Policji), w zakresie użycia i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej.

Niniejszy artykuł stanowi kompendium wiedzy na poziomie podstawowym, z tematyki użycia lub wykorzystania broni palnej przez policjantów, z uwzględnieniem nowych przepisów oraz przepisów wcześniej obowiązujących, a dotyczących zasad przyznawania, postępowania, przechowywania, pobierania i deponowania broni palnej, jak również czynności policjanta w przypadku utracenia broni.

Podstawowe pojęcia

Broń palna

Za broń palną należy uznać broń palną bojową, o której mowa w ustawie z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz. U. z 2012r. poz. 576), i tak:

Bronią palną jest każda przenośna broń lufowa, która: miota, jest przeznaczona do miotania lub może być przystosowana do miotania – jednego lub większej liczby pocisków lub substancji w wyniku działania materiału miotającego, a których to działanie pocisków albo substancji zagraża życiu lub zdrowiu.

Broń palna

Służbowa broń palna stanowiąca wyposażenie Policji i wprowadzona na jej uzbrojenie (§2 pkt 5 Zarządzenia 852/11 KGP).

Broń palna krótka

Pistolety i rewolwery (§ 2 pkt 6 Zarządzenia 852/11 KGP).

Broń palna indywidualna

Broń palna przydzielona policjantowi zgodnie z normami wyposażenia, w tym broń palna krótka. (§2 pkt 7 Zarządzenia 852/11 KGP).

Przechowywanie broni palnej

Zabezpieczenie broni palnej przed dostępem do niej osób nieuprawnionych oraz utratą i zniszczeniem broni palnej w okresie gdy nie jest używana do celów służbowych (§2pkt8 Zarządzenia 852/11 KGP)..

Utrata broni palnej

To jej kradzież, zagubienie, przekazanie osobie nieuprawnionej, oraz zniszczenie uniemożliwiające identyfikację broni (§2pkt9 Zarządzenia 852/11 Komendanta Głównego Policji 20 lipca 2011 r. w sprawie zasad przyznawania i użytkowania broni palnej przez policjantów).

Zasady przyznawania broni palnej

Tryb przyznawania broni palnej funkcjonariuszom policji określony został w **Dziale II** „Zasady przyznawania broni palnej” Zarządzenia nr 852 Komendanta Głównego Policji 20 lipca 2011 r. w sprawie zasad przyznawania i użytkowania broni palnej przez policjantów

Przydział broni palnej

Broń palną indywidualną przydziela się policjantom, którzy uzyskali kwalifikacje zawodowe podstawowe. *Uregulowania dotyczące zasad wydawania broni palnej policjantowi do celów szkoleniowych pozostawiono w kompetencjach kierownika jednostki Policji.*

Przydziału policjantowi broni palnej indywidualnej dokonuje się zgodnie z normami wyposażenia na podstawie pisemnego wniosku podpisanego przez przełożonego.

Termin ważności wniosku o przydział broni palnej indywidualnej, podpisanego przez przełożonego, o którym mowa w wyżej, wynosi 30 dni.

Komendant-Rektor Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, komendanci szkół policyjnych lub kierownicy ośrodków szkolenia Policji albo osoby przez nich upoważnione, występują do komórki zaopatrującej w jednostce organizacyjnej o przydział broni palnej indywidualnej dla policjantów odbywających szkolenie w jednostkach szkoleniowych, jeżeli zachodzi faktyczna potrzeba przydzielenia broni palnej. W przypadku policjantów odbywających szkolenie w jednostce szkoleniowej, podstawą wydania broni palnej jest zaliczone szkolenie w zakresie obsługi i użycia broni palnej.

Przed wydaniem broni palnej indywidualnej sprawdza się wiedzę policjanta w zakresie budowy i zasady funkcjonowania danego rodzaju broni palnej oraz warunków bezpieczeństwa posługiwania się bronią palną. Do sprawdzenia wiedzy, o której mowa wyżej Kierownik jednostki Policji wyznacza policjanta lub pracownika Policji. Wyznaczona osoba może odstąpić od sprawdzenia wiedzy, jeżeli policjantowi temu przydziela się broń palną indywidualną nie później niż przed upływem 12 miesięcy od dnia ukończenia szkolenia zawodowego podstawowego lub któremu ponownie przydziela się broń palną tego samego typu.

Sprawdzenie wiedzy, oraz odstąpienie od jej sprawdzenia w zakresie budowy, zasad funkcjonowania oraz warunków bezpieczeństwa posługiwania się bronią palną odnotowuje się na wniosku o przydział broni palnej. W przypadku stwierdzenia niezadowalającego poziomu wiedzy, policjantowi nie wydaje się broni palnej i powiadamia się o tym fakcie przełożonego, który wystąpił z wnioskiem. Przełożony ten zobowiązuje policjanta do uzupełnienia wiedzy i wskazuje mu ponowny termin przystąpienia do jej sprawdzenia.

Przydzieloną policjantowi broń palną indywidualną wymienia się w przypadku jej uszkodzenia w sposób uniemożliwiający naprawę lub jej zużycia na ogólnych zasadach, przyznawania broni palnej. Zasady te stosuje się również w przypadku potrzeby zmiany typu przydzielonej policjantowi broni palnej indywidualnej w przypadkach:

- wprowadzenia do użytku służbowego nowego modelu broni palnej,
- zmiany charakteru wykonywanych czynności służbowych.

Pisemną decyzję o wydaniu policjantowi broni palnej innej niż indywidualna, podejmuje kierownik jednostki Policji, uwzględniając rodzaj wykonywanych przez policjanta zadań. Broń palną inną niż indywidualna wydaje się na czas wykonywania zadań służbowych do użytkowania policjantom, którzy ukończyli szkolenie dotyczące obsługi i użycia danego typu broni palnej, potwierdzone pisemnym zaświadczeniem, oraz po sprawdzeniu wiedzy policjanta w zakresie budowy, zasad funkcjonowania oraz warunków bezpieczeństwa posługiwania się bronią palną tego typu.

Zasady postępowania z przydzieloną bronią palną

Zasady postępowania z przydzieloną bronią palną określono w **Rozdziale 1 Działu III** „Zasady użytkowania broni palnej ww. Zarządzenia nr 852 Komendanta Głównego Policji 20 lipca 2011 r. w sprawie zasad przyznawania i użytkowania broni palnej przez policjantów. Policjanci są

zobowiązani nosić broń palną krótką podczas pełnienia służby, jeżeli kierownik jednostki Policji nie wyda innego polecenia lub jest on zobowiązany do pełnienia służby bez broni na podstawie odrębnych przepisów.

Policjanci umundurowani podczas wykonywania czynności służbowych są zobowiązani nosić broń palną krótką w sposób zapewniający sprawne i szybkie jej dobyte oraz bezpieczne przenoszenie w:

- futerale umieszczonym na pasie głównym;
- futerale udowym;
- kamizelce na oporządzenie.

Policjanci pełniący służbę w ubiorze cywilnym są zobowiązani nosić broń palną krótką w futerale w miejscu niewidocznym dla otoczenia, w sposób zapewniający sprawne i szybkie jej dobyte oraz bezpieczne przenoszenie, jeżeli kierownik jednostki Policji nie wyda innego polecenia.

Wyżej wymienionych obostrzeń nie stosuje się do policjanta komórki AT i policjanta wykonującego czynności operacyjno-rozpoznawcze, którzy mogą nosić broń palną w sposób umożliwiający im optymalne jej wykorzystanie podczas wykonywania zadań służbowych.

Policjant ma obowiązek:

- 1) zachować szczególne środki ostrożności, aby broń palna nie dostała się w ręce osób nieuprawnionych.
- 2) przestrzegać zasad przechowywania broni palnej (*zasady te zostaną omówione w pkt 4 niniejszego opracowania*),
- 3) broń palną posiadającą bezpiecznik zewnętrzny, nosić zabezpieczoną, bez wprowadzonego naboju do komory naboju,
- 4) systematycznie czyścić i konserwować broń, a w przypadku stwierdzenia uszkodzenia broni niezwłocznie zawiadomić o tym policjanta lub pracownika ds. uzbrojenia, w celu dokonania naprawy lub jej wymiany.

Policjant może nosić broń z wprowadzonym nabojem do komory naboju – jeżeli sytuacja tego wymaga. Broń należy niezwłocznie rozładować po ustaniu przyczyny jej załadowania, z zachowaniem środków bezpieczeństwa - nie dotyczy to rewolwerów,

Zabrania się policjantowi:

- 1) udostępniania broni palnej osobom nieupoważnionym,
- 2) dokonywania przeróbek i napraw broni palnej oraz amunicji we własnym zakresie,
- 3) posiadania przy sobie broni palnej podczas:
 - a) prywatnego udziału w imprezach masowych podwyższonego ryzyka,
 - b) spożywania napojów alkoholowych oraz przyjmowania środków odurzających, psychotropowych lub działających podobnie do alkoholu oraz po ich spożyciu, przyjęciu,
 - c) pobytu w szpitalu lub sanatorium oraz w okresie korzystania ze zwolnienia lekarskiego.posiadania przy sobie broni palnej w innych okolicznościach, niż wymienione w pkt 3 mogących doprowadzić do jej utraty lub uzyskania do niej dostępu przez osobę nieuprawnioną lub użycia jej w sposób niegodny z przepisami prawa.

W uzasadnionych przypadkach przełożeni mogą wyrazić zgodę na posiadanie przez podległych policjantów broni palnej krótkiej w okolicznościach wymienionych w pkt. 3 lit. c, jeśli jest to uzasadnione ważnymi względami służbowymi.

Zasady przechowywania broni palnej.

Zasady przechowywania broni palnej określono w **Rozdziale 2 Działu III** „Zasady użytkowania broni palnej ww. Zarządzenia nr 852 Komendanta Głównego Policji 20 lipca 2011 r. w sprawie zasad przy-

znawania i użytkowania broni palnej przez policjantów.

Broń palną przechowuje się:

- 1) broń palną krótką indywidualną – w miejscu zamieszkania policjanta, jeżeli kierownik jednostki Policji nie wyda innego polecenia,
- 2) broń palną inną niż indywidualna – w jednostce Policji, w której funkcjonuje całodobowa służba dyżurnych.

Powyższego nie stosuje się do policjantów w służbie przygotowawczej oraz osób odbywających ćwiczenia w jednostkach organizacyjnych Policji na podstawie przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych, którym przydzielono broń na czas tych ćwiczeń.

Kierownik jednostki Policji może wyrazić zgodę policjantowi w służbie przygotowawczej na przechowywanie broni palnej krótkiej w miejscu zamieszkania wyłącznie w przypadkach:

- 1) braku całodobowej służby dyżurnej w jednostce Policji,
- 2) pełnienia służby w rejonie znacznie odległym od jednostki Policji,
- 3) zamieszkiwania policjanta w rejonie szczególnie zagrożonym mającym wpływ na bezpieczeństwo własne policjanta lub jego rodziny.

Jeżeli policjant nie ma możliwości przechowywania broni palnej krótkiej w miejscu zamieszkania lub nie może jej tam przechowywać z innych względów, to po **pisemnym powiadomieniu** przełożonego jest zobowiązany tę broń przechowywać w jednostce Policji.

Broń palną w jednostce Policji chronionej całodobowo przechowuje się, w zależności od posiadanych warunków lokalowych:

- 1) w pomieszczeniach zajmowanych przez dyżurnego jednostki Policji,
- 2) w wyznaczonym pomieszczeniu użytkowanym przez komórkę organizacyjną i przystosowanym do przechowywania broni,

- 3) w pomieszczeniu służbowym policjanta w użytkowanej przez niego indywidualnie szafie metalowej, z tym, że w przypadku użytkowania szafy metalowej przez więcej niż jednego policjanta, broń palną przechowuje się w osobnych skarbonkach lub kasetkach metalowych na stale przytwierdzonych do elementów konstrukcyjnych szafy,
- 4) w magazynach uzbrojenia oddziałów prewencji, szkół i ośrodków szkolenia Policji spełniających warunki określone w odrębnych przepisach.

W pomieszczeniach służbowych Policji, a także w pomieszczeniach użytkowanych przez Policję będących w dyspozycji innych podmiotów, które nie są chronione fizycznie, dopuszcza się w uzasadnionych przypadkach przechowywanie broni palnej pod warunkiem, że pomieszczenia te są wyposażone w urządzenia sygnalizujące nieuprawnione wejście oraz posiadają bezpośrednie połączenie tych urządzeń z najbliższą jednostką Policji, w której jest pełniony całodobowy dyżur, a broń palna jest umieszczona w zamykanej i oplombowanej szafie metalowej.

W czasie przemieszczania oddziałów i pododdziałów Policji w miejsce działań, jeżeli nie zachodzi potrzeba posiadania broni palnej przy sobie przez policjanta, broń palną można przewozić w przystosowanych do tego skrzyniach metalowych, drewnianych obitych blachą lub innych opakowaniach przystosowanych do jej przechowywania posiadających możliwość plombowania i zamykania na zamki, klódki, linki lub w podobny sposób, będących pod stałym nadzorem.

Inne rodzaje broni palnej w czasie pełnienia służby należy przewozić w pojazdach w zamocowanych uchwytach.

Policjanci oddelegowani do pełnienia służby w innej miejscowości, mogą przechowywać broń palną poza czasem służby, we właściwej terytorialnie jednostce Policji. Kierownik jednostki Policji określa szczegółowy sposób przechowywania broni palnej krótkiej przez podległych policjantów.

Podstawą do przyjęcia broni palnej krótkiej na przechowywanie do pomieszczeń jest imienny wykaz policjantów zobowiązanych do przechowywania broni w jednostce Policji, sporządzony przez policjantów odpowiedzialnych za zbiorowe przechowywanie broni. Wykaz taki opracowuje się na początku roku i aktualizuje w razie zachodzących zmian. Wykazy umieszczone w książce wydania broni stanowią podstawę do rozliczenia się z przyjętej na przechowywanie broni.

Broń palną przechowywaną w pomieszczeniach zajmowanych przez dyżurnego jednostki Policji przyjmuje na przechowywanie i wydaje policjantom dyżurny jednostki Policji, jego zastępca lub pomocnik. Broń przechowywaną w pomieszczeniu użytkowanym przez komórkę organizacyjną oraz w magazynach uzbrojenia oddziałów prewencji, szkół i ośrodków szkolenia Policji wyznaczony policjant lub pracownik odpowiedzialny za przechowywanie broni palnej w jednostce Policji lub danej komórce organizacyjnej jednostki Policji.

Policjanci przyjmujący broń są zobowiązani sprawdzić codziennie stan ilościowy broni palnej przechowywanej w danym pomieszczeniu, a w przypadku nie zdania w terminie broni palnej przez użytkownika lub stwierdzeniu innych nieprawidłowości, zameldować bezpośrednio przełożonym.

Każdorazowe wydanie i przyjęcie broni palnej ewidencjonuje się w książce wydania broni, przechowywanej razem z bronią.

W książce wydania broni palnej wpisuje się:

- 1) przy wydaniu broni palnej użytkownikowi - rodzaj broni palnej, serię, numer i rok produkcji, liczbę pobranej amunicji, datę i godzinę wydania oraz stopień i nazwisko pobierającego, który dane te potwierdza czytelnym podpisem;
- 2) przy przyjmowaniu broni palnej na przechowanie - datę, godzinę, uwagi o stanie ogólnym broni palnej i amunicji oraz stopień i nazwisko przyjmującego, który dane te potwierdza czytelnym podpisem.

W przypadku alarmu, broń palną można wydawać według imiennego wykazu wcześniej przygotowanego i zamieszczonego w końcowej części książki wydawania broni.

W pomieszczeniach dyżurnego jednostki oraz w pomieszczeniach użytkowanych przez komórkę organizacyjną broń palną przechowuje się w szafach metalowych lub boksach specjalnie przeznaczonych do przechowywania broni palnej. W szafach metalowych oraz boksach, broń palną układa się w stojaki przystosowane do danego rodzaju broni palnej, wyposażone w gniazda oraz zaopatrzone w napisy informujące o liczbie porządkowej na wykazie broni palnej, nazwie, serii i numerze tej broni. W przypadku broni palnej krótkiej wpisuje się dodatkowo stopień oraz imię i nazwisko użytkownika tej broni.

Szafy metalowe oraz boksy, powinny być każdorazowo zamykane i plombowane przez wyznaczonego policjanta lub pracownika odpowiedzialnego za przechowywanie broni palnej w jednostce Policji. Klucze do szaf metalowych oraz boksów, przechowuje dyżurny jednostki Policji albo wyznaczony policjant lub pracownik odpowiedzialny za przechowywanie broni palnej w miejscu uniemożliwiającym nieuprawnionym osobom wejście w ich posiadanie. Komplet rezerwowy kluczy, przechowuje dyżurny jednostki Policji w zaplombowanym woreczku lub pojemniku.

Broń palna na czas przechowywania powinna być wyjęta z futerału i rozładowana, ze zwolnionym kurkiem, a w przypadku broni bezkurkowej - ze zwolnioną sprężyną iglicy, i z odłączonym magazynkiem, zabezpieczona, technicznie sprawna, kompletna i czysta. Broń palną należy przechowywać odbezpieczoną, jeżeli warunki techniczne jej użytkowania tego wymagają. Amunicja do broni palnej powinna być przechowywana w sposób umożliwiający jej szybkie przeliczenie lub wydanie. Zabrania się przechowywania amunicji w magazynkach naboju do broni palnej. Od tego zakazu można odstąpić, jeżeli względy służbowe wskazują na potrzebę szybkiego

pobrania broni palnej gotowej do użycia lub z powodu dużej częstotliwości pobierania broni przez użytkownika. W takich przypadkach należy okresowo, w przerwach pomiędzy pobieraniem broni, rozładowywać magazynek w celu zwolnienia napiętej sprężyny donośnika naboju.

Zasady pobierania i deponowania broni przed i po służbie

Broń palną przechowywaną w jednostce Policji wydaje się policjantom na czas pełnienia służby, a ponadto w razie:

- 1) udziału w zajęciach szkoleniowych z wykorzystaniem broni,
- 2) zarządzenia alarmu w jednostce,
- 3) okresowej konserwacji broni.

Policjant przechowujący broń palną krótką w jednostce Policji obowiązany jest zdać broń krótką na przechowanie bezpośrednio po wykonaniu zadań lub zakończeniu zajęć służbowych, w związku z którymi broń była pobrana.

Czynności policjanta w przypadku utracenia broni.

Tryb postępowania policjanta w przypadku utracenia broni palnej określony został w § 22 ust. 1 – 3 Zarządzenia nr 852 Komendanta Głównego Policji.

O utracie broni palnej lub amunicji policjanci są obowiązani niezwłocznie powiadomić dyżurnego najbliższej jednostki Policji, w rejonie której nastąpiło stwierdzenie utraty broni palnej lub amunicji oraz bezpośrednio przełożonego, podając okoliczności utraty, rodzaj broni palnej, jej serię, numer i rok produkcji lub ilość, typ i kaliber utraconej amunicji.

Dyżurny jednostki Policji niezwłocznie podejmuje niezbędne czynności zmierzające do odnalezienia broni palnej lub amunicji oraz powiadamia dyżurnego właściwej komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji o fakcie utraty broni palnej lub amunicji, podając okoliczności i rodzaj broni palnej i amunicji do niej.

Dyżurny komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji o utracie broni palnej lub amunicji powiadamia dyżurnego Komendy Głównej Policji, a kopię powiadomienia przekazuje kierownikom komórek organizacyjnych komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji właściwym w sprawach kryminalnych, zaopatrzenia oraz kontroli.

Dokumentowanie faktu utraty broni palnej

Niezależnie od powiadomienia dyżurnego najbliższej jednostki Policji oraz bezpośredniego przełożonego, policjant składa bezpośrednio przełożonemu pisemny raport zawierający szczegółowe dane dotyczące okoliczności utraty broni palnej lub amunicji. Przełożony niezwłocznie przedstawia raport:

- 1) kierownikowi komórki organizacyjnej Komendy Głównej Policji - w przypadku komórek organizacyjnych Komendy Głównej Policji;
- 2) komendantowi wojewódzkiemu (Stołecznemu) Policji - w przypadku komendy wojewódzkiej (Stołecznej) Policji, komendy powiatowej, miejskiej lub rejonowej Policji, komisariatu Policji, komisariatu specjalistycznego Policji, oddziału prewencji Policji, samodzielnego pododdziału prewencji Policji oraz samodzielnego pododdziału antyterrorystycznego Policji;
- 3) kierownikowi jednostki szkoleniowej - w przypadku Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie, szkoły policyjnej i ośrodka szkolenia Policji.

Kierownicy jednostek Policji powiadamiają o utracie broni palnej lub amunicji kierownika komórki organizacyjnej Komendy Głównej Policji właściwej w sprawach zaopatrzenia w broń palną.

Podstawy prawne użycia lub wykorzystania broni palnej

Podstawą prawną użycia broni palnej jest **art. 45**, a wykorzystania broni palnej

art. 47 - Ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej.

Pojęcie użycie broni palnej

W ustawie o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej z dnia 24 maja 2013r. w art. 4 w pkt 7) zdefiniowano pojęcie użycia broni palnej. Zgodnie z zapisem powyższej Ustawy, przez **użycie broni palnej** – należy rozumieć oddanie strzału w kierunku osoby z zastosowaniem amunicji penetracyjnej.

Pojęcie wykorzystanie broni palnej

W ustawie o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej z dnia 24 maja 2013r. w art. 4 w pkt 10) zdefiniowano pojęcie wykorzystanie broni palnej. Zgodnie z zapisem powyższej Ustawy, przez **wykorzystanie broni palnej** – należy rozumieć oddanie strzału z zastosowaniem amunicji penetracyjnej w kierunku zwierzęcia, przedmiotu lub w innym kierunku niestwarzającym zagrożenia dla osoby.

Warunki użycia lub wykorzystania broni palnej

Broni palnej używa się lub wykorzystuje się ją wyłącznie, jeżeli użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego:

- 1) **okazało się niewystarczające do osiągnięcia celów tego użycia lub wykorzystania**, np. gdy pomimo zastosowania siły fizycznej, pałki służbowej itp. zachowanie napastnika nadal stwarza bezpośredni stan zagrożenia dla życia, zdrowia lub wolności policjanta lub innej osoby.
- 2) **lub nie jest możliwe ze względu na okoliczności zdarzenia**, np. gdy ze względu na tempo wydarzeń policjant nie jest w stanie przygotować do użycia lub użyć innego środka przymusu bezpośredniego.

(Ustawa o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej – art. 6. 2.)

Czynności przed użyciem broni palnej

Czynności policjanta przed użyciem broni palnej wynikają bezpośrednio z art. 48 Ustawy z dnia 19 kwietnia 2013r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej

Przed użyciem broni palnej policjant podejmuje następujące działania:

1. Identyfikuje swoją formację albo służbę okrzykiem przez wskazanie jej pełnej nazwy lub ustawowego skrótu. W przypadku funkcjonariusza Policji, będzie to okrzyk: „**POLICJA**”. Wzywa osobę do zachowania zgodnego z prawem, a w szczególności do:
 - a) natychmiastowego porzucenia broni lub innego niebezpiecznego przedmiotu, którego użycie może zagrozić życiu, zdrowiu lub wolności policjanta lub innej osoby,
 - b) zaniechania ucieczki,
 - c) odstąpienia od użycia przemocy.
2. W przypadku niepodporządkowania się wezwaniom opisanym powyżej, policjant uprzedza o użyciu broni palnej okrzykiem: „**STÓJ – BO STRZELAM**”,
3. jeżeli wezwanie to okaże się nieskuteczne, oddaje strzał ostrzegawczy w bezpiecznym kierunku.

Od procedury opisanej powyżej, lub jej poszczególnych elementów, w szczególności od oddania strzału ostrzegawczego, można odstąpić, jeżeli ich zrealizowanie groziłoby bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia lub zdrowia policjanta lub innej osoby.

Należy również pamiętać, że przed rozpoczęciem konwoju lub doprowadzenia policjant ma obowiązek uprzedzić osobę pozbawioną wolności, w stosunku do której zgodnie z art. 45 pkt 4 lit. b (przypadek 4

użycia broni) możliwe jest użycie broni palnej, o możliwości użycia w stosunku do niej broni palnej w przypadku podjęcia przez nią próby ucieczki.

Czynności po użyciu lub wykorzystaniu broni palnej.

Do postępowania po użyciu lub wykorzystaniu broni palnej stosuje się przepisy art. 36 ust. 1-4, art. 37 ust. 1 i 2 pkt 2, art. 39 ustawy z dnia 24 maja 2013r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej.

Art. 36.

1. W przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego nastąpiło zranienie osoby lub wystąpiły inne widoczne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby, uprawniony udziela jej niezwłocznie pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zapewnia wezwanie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe.
2. Uprawniony może odstąpić od udzielenia pierwszej pomocy, w przypadku gdy zachodzi jedna z następujących okoliczności:
 - 1) udzielenie tej pomocy może zagrozić życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu uprawnionego lub innej osoby;
 - 2) udzielenie tej pomocy spowodowałoby konieczność zaniechania przez uprawnionego czynności ochronnych wobec osób, ważnych obiektów, urządzeń lub obszarów lub w ramach konwoju lub doprowadzenia;
 - 3) udzielenie pomocy osobie poszkodowanej zostało zapewnione przez inne osoby lub podmioty zobowiązane do jej udzielenia.
3. W przypadku odstąpienia od udzielenia pierwszej pomocy lub gdy osoba poszkodowana sprzeciwia się udzieleniu tej pomocy uprawniony zapewnia wezwanie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub

podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe.

4. Uprawniony nie może odstąpić od zapewnienia udzielenia medycznych czynności ratunkowych kobiecie ciężarnej, wobec której użyto środków przymusu bezpośredniego.

Art. 37.

1. W przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego nastąpiło zranienie osoby lub wystąpiły inne widoczne objawy zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo nastąpiła jej śmierć, zranienie albo śmierć zwierzęcia albo zniszczenie mienia, uprawniony:
 - 1) zabezpiecza miejsce zdarzenia, także przed dostępem osób postronnych;
 - 2) ustala świadków zdarzenia;
 - 3) powiadamia o zdarzeniu właściwego przełożonego lub osobę pełniącą służbę dyżurną.
 2. Przepisów ust. 1 pkt 1 i 2:
 - 2) można nie stosować, w przypadku gdy:
 - a) zagroziłoby to życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu uprawnionego lub innej osoby,
 - b) spowodowałoby to konieczność zaniechania przez uprawnionego czynności ochronnych wobec osób, ważnych obiektów, urządzeń lub obszarów lub w ramach konwoju lub doprowadzenia
- do czasu ustania tego zagrożenia lub tej konieczności.

Art. 39.

1. W przypadku gdy w wyniku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego wystąpiły objawy uzasadniające konieczność udzielenia osobie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub medycznych czynności ratunkowych albo nastąpiła śmierć tej osoby lub wyrządzona została szkoda w mieniu znacznej wartości, właściwy przełożony

lub osoba pełniąca służbę dyżurną niezwłocznie:

- 1) zapewnia w razie potrzeby wezwanie kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe osobom poszkodowanym;
 - 2) zapewnia zabezpieczenie śladów i dowodów użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego;
 - 3) informuje o tym zdarzeniu właściwą miejscowo jednostkę organizacyjną Policji, a w przypadku gdy środków przymusu bezpośredniego użył uprawniony będący żołnierzem właściwą miejscowo jednostkę organizacyjną Żandarmerii Wojskowej.
2. Przełożony uprawnionego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1, 5, 9, 14 albo 19, lub osoba pełniąca służbę dyżurną powiadamia o zdarzeniu, o którym mowa w ust. 1, właściwego miejscowo prokuratora.
3. Niezależnie od obowiązków, o których mowa w ust. 1, przełożony:
- 1) ustala, czy użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego nastąpiło zgodnie z prawem;
 - 2) niezwłocznie powiadamia właściwego przełożonego.

Znaczenie pojęć użytych w przypadkach użycia broni

Konwój – to przemieszczanie osób lub mienia, w tym:

- a) osób pobranych z zakładu karnego, aresztu śledczego, zakładu poprawczego, schroniska dla nieletnich, młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub policyjnej izby dziecka,
- b) osób skazanych lub tymczasowo aresztowanych przekazywanych na podstawie umów międzynarodowych,
- c) wartości pieniężnych lub innych przedmiotów wartościowych,
- d) broni, amunicji, materiałów lub środków niebezpiecznych, w tym materia-

łów wybuchowych, chemicznych lub radioaktywnych,

- e) uzbrojenia, urządzeń i sprzętu wojskowego,
- f) środków odurzających lub substancji psychotropowych,
- g) dokumentów lub materiałów zawierających informacje niejawne oraz zespół czynności realizowanych w związku z tym przemieszczaniem przez uprawnionego do używania lub wykorzystywania środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej.

Doprowadzenie – to czynności podejmowane w celu przemieszczenia:

- a) osoby zatrzymanej, ujętej lub przymusowo doprowadzonej do właściwych organów lub instytucji w trybie i w przypadkach określonych w przepisach odrębnych,
- b) cudzoziemca pobranego ze strzeżonego ośrodka lub aresztu w celu wydalenia,
- c) cudzoziemca do granicy RP albo od tej granicy do portu lotniczego albo morskiego państwa, do którego zostaje wydalony, lub państwa, w którym następuje przekazanie tego cudzoziemca do innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, na podstawie decyzji właściwego organu,
- d) cudzoziemca, któremu odmówiono wjazdu na terytorium RP, w przypadku gdy z wnioskiem o zapewnienie doprowadzenia tego cudzoziemca wystąpił przewoźnik.

Pościg - to działania prowadzone w formie interwencji policyjnej, zmierzające do ujęcia osoby ściganej.

Ważne obiekty, urządzenia lub obszary – należy przez to rozumieć podlegające ochronie:

- a) obiekty, urządzenia lub obszary:
 - istotne dla bezpieczeństwa lub obronności państwa, nienaruszalności granicy państwowej, bezpieczeństwa ruchu kolejowego, gospodarki lub kultury narodowej,

- centralnych organów państwowych, wymiaru sprawiedliwości, kontroli skarbowej, przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw obcych albo organizacji międzynarodowych,
 - podlegające ochronie na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 marca 2001 r. o Biurze Ochrony Rządu (Dz. U. z 2004 r. Nr 163, poz. 1712, z późn. zm.) lub ustawy z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia,
- b) obiekty ujęte w jednolitym wykazie obiektów, instalacji, urządzeń i usług wchodzących w skład infrastruktury krytycznej, sporządzonym na podstawie art. 5b ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. Nr 89, poz. 590, z późn. zm.) oraz wchodzące w ich skład i powiązane z nimi systemy;

Obezwładnienie – to pozbawienie swobody ruchów lub spowodowanie odwracalnej, krótkotrwałej dysfunkcji kończyn lub zmysłów w celu wyeliminowania zagrożenia ze strony osoby lub zwierzęcia lub przełamania oporu osoby niepodporządkowującej się poleceniom wydawanym na podstawie prawa;

Przypadki użycia lub wykorzystania broni palnej.

Broni palnej można użyć, gdy zaistnieje co najmniej jeden z następujących przypadków:

PRZYPADEK PIERWSZY:

Konieczność odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na:

- a) życie, zdrowie lub wolność uprawnionego lub innej osoby albo konieczność przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu,
- b) ważne obiekty, urządzenia lub obszary albo konieczność przeciwdziałania

- czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu,
- c) mienie, który stwarza jednocześnie bezpośrednio zagrożenie życia, zdrowia lub wolności uprawnionego lub innej osoby, albo konieczność przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu,
- d) nienaruszalność granicy państwowej przez osobę, która wymusza przekroczenie granicy państwowej przy użyciu pojazdu, broni palnej lub innego niebezpiecznego przedmiotu (podpunkt **NIE DOTYCZY POLICJI**)
- e) bezpieczeństwo konwoju lub doprowadzenia;

PRZYPADEK DRUGI:

Konieczność przeciwstawienia się osobie:

- a) niepodporządkowującej się wezwaniu do natychmiastowego porzucenia broni, materiału wybuchowego lub innego niebezpiecznego przedmiotu, którego użycie może zagrozić życiu, zdrowiu lub wolności uprawnionego lub innej osoby,
- b) która usiłuje bezprawnie odebrać broń palną uprawnionemu lub innej osobie uprawnionej do jej posiadania;

PRZYPADEK TRZECI:

Bezpośredni pościg za osobą, wobec której:

- a) użycie broni palnej było dopuszczalne w przypadkach określonych w pkt 1 lit. a–d i pkt 2,
- b) istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła przestępstwo, o którym mowa w art. 115 § 20, art. 148, art. 156 § 1, art. 163–165, art. 197, art. 252 i art. 280–282 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny;

PRZYPADEK CZWARTY:

Konieczność:

- a) ujęcia osoby:
 - wobec której użycie broni palnej było dopuszczalne w przypadkach określonych w pkt 1 lit. a–d i pkt 2,

- wobec której istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełniła przestępstwo, o którym mowa w art. 115 § 20, art. 148, art. 156 § 1, art. 163–165, art. 197, art. 252 i art. 280–282 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny,
 - dokonującej zamachu, o którym mowa w pkt 1 lit. d lub e,
 - jeżeli schroniła się w miejscu trudno dostępnym, a z okoliczności zdarzenia wynika, że może użyć broni palnej lub innego niebezpiecznego przedmiotu,
- b) ujęcia lub udaremnienia ucieczki osoby zatrzymanej, tymczasowo aresztowanej lub odbywającej karę pozbawienia wolności, jeżeli:
- ucieczka tej osoby stwarza zagrożenie życia lub zdrowia uprawnionego lub innej osoby,
 - istnieje uzasadnione podejrzenie, że osoba ta może użyć materiałów wybuchowych, broni palnej lub innego niebezpiecznego przedmiotu,
 - pozbawienie wolności nastąpiło w związku z uzasadnionym podejrzeniem lub stwierdzeniem popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 115 § 20, art. 148, art. 156 § 1, art. 163–165, art. 197, art. 252 i art. 280–282 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny,
- c) ujęcia lub udaremnienia ucieczki osoby zatrzymanej, tymczasowo aresztowanej lub odbywającej karę pozbawienia wolności w związku z uzasadnionym podejrzeniem lub stwierdzeniem popełnienia lub przygotowania do popełnienia przestępstwa, o którym mowa w: **(podpunkt NIE DOTYCZY POLICJI)**
- art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (Dz. U. z 2010 r. Nr 29, poz. 154, z późn. zm.),
 - art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze

Antykorupcyjnym (Dz. U. z 2012 r. poz. 621, 627 i 664),

- art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz. U. Nr 104, poz. 709, z późn. zm.);

PRZYPADEK PIĄTY:

Konieczność udaremnienia ucieczki osoby pozbawionej wolności z aresztu śledczego lub zakładu karnego oraz osoby konwojowanej lub doprowadzanej, a także pościg za tą osobą **(przypadek NIE DOTYCZY POLICJI)**

Przypadki wykorzystania broni palnej:

Broń palną można wykorzystać w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z następujących działań:

- 1) **zatrzymanie pojazdu**, jeżeli jego działanie zagraża życiu lub zdrowiu uprawnionego lub innej osoby lub stwarza zagrożenie dla ważnych obiektów, urządzeń lub obszarów;
- 2) **pokonanie przeszkody**:
 - a) uniemożliwiającej lub utrudniającej ujęcie osoby albo ratowanie życia lub zdrowia uprawnionego, innej osoby lub ratowanie mienia,
 - b) w przypadku naruszenia porządku lub bezpieczeństwa publicznego przez osobę pozbawioną wolności, zatrzymaną lub umieszczoną w strzeżonym ośrodku albo areszcie w celu wydalenia;
- 3) **zaalarmowanie lub wezwanie pomocy**;
- 4) **neutralizacja przedmiotów lub urządzeń** mogących stwarzać niebezpieczeństwo wybuchu, powodujących jednocześnie bezpośrednio zagrożenie zdrowia lub życia uprawnionego lub innej osoby;
- 5) **unieszkodliwienie zwierzęcia**, którego zachowanie zagraża bezpośrednio życiu lub zdrowiu uprawnionego lub innej osoby;
- 6) **oddanie strzału ostrzegawczego**.

Zakazy użycia broni palnej (z uwzględnieniem zasad etyki zawodowej).

Zabrania się użycia broni palnej wobec:

- kobiet o widocznej ciąży,
- osób, których wygląd wskazuje na wiek do 13 lat,
- osób o widocznej niepełnosprawności.

Wobec tej kategorii osób policjant może użyć wyłącznie siły fizycznej w postaci technik obezwładniania.

WYJĄTKI: W przypadku, gdy zachodzi konieczność odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie lub zdrowie policjanta lub innej osoby, a użycie siły fizycznej wobec osób, o których mowa powyżej, jest niewystarczające lub niemożliwe, policjant może użyć innych środków przymusu bezpośredniego **lub broni palnej**.

Użycie środka przymusu bezpośredniego w przypadku, o którym mowa w drugim akapicie, następuje z uwzględnieniem jego właściwości oraz stanu osoby, wobec której ma być użyta.

Wymogi formalne i treściowe notatki z użycia lub wykorzystania broni palnej.

Do wymogów formalnych możemy zaliczyć formę sporządzenia dokumentu. W notatce powinny zostać uwzględnione:

- dane policjanta sporządzającego notatkę,
- adresat,
- miejsce i data sporządzenia dokumentu,
- określenie nazwy dokumentu (notatka urzędowa),
- podpis sporządzającego.
- marginesy.

Zgodnie z art. 51 Ustawy z dnia 24 maja 2013r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej – policjant dokumentuje w notatce użycie i wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego i broni palnej.

Funkcjonariusz Policji przekazuje notatkę przełożonemu w przypadku użycia lub

wykorzystania **broni palnej** – niezależnie od skutku tego użycia lub wykorzystania.

Policjant może dokumentować w notatniku służbowym użycie i wykorzystanie broni palnej, gdy nie nastąpiły skutki tego użycia lub wykorzystania w postaci:

- zranienia osoby
- lub wystąpienia innych widocznych objawów zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby
- albo jej śmierć, zranienie
- albo śmierć zwierzęcia
- albo zniszczenie mienia.

W związku z pojawiającymi się wątpliwościami dotyczącymi, w szczególności interpretacji postanowień art. 51, który reguluje kwestie dotyczące dokumentowania użycia i wykorzystania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej, w niniejszym opracowaniu oparto się na interpretacji przepisu opracowanej przez Biuro Prewencji i Ruchu Drogowego KGP, a zaakceptowane przez komórkę ds. pomocy prawnej Gabinetu Komendanta Głównego Policji (pismo z dnia 19 lipca 2013 r. L. dz. EP 935/914/586/13). Poniżej przedstawiono powyższą interpretację.

Zgodnie z generalną zasadą wyrażoną w art. 51 ust. 1 *ustawy*, policjant dokumentuje w notatce użycie i wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego i broni palnej. Według dyspozycji art. 51 ust. 2 *ustawy*, policjant przekazuje notatkę przełożonemu w przypadku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego – gdy skutkiem tego użycia lub wykorzystania było zranienie osoby lub wystąpienie innych widocznych objawów zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo jej śmierć, zranienie albo śmierć zwierzęcia albo zniszczenie mienia, a w przypadku użycia lub wykorzystania broni palnej – niezależnie od skutku tego użycia lub wykorzystania.

Jednocześnie na podstawie art. 51 ust. 4 *ustawy*, policjant może dokumentować w notatniku służbowym użycie i wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego i broni palnej, gdy nie nastąpiły skutki

w postaci zranienia osoby lub wystąpienie innych widocznych objawów zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo jej śmierć, zranienia albo śmierci zwierzęcia albo zniszczenia mienia.

W tym miejscu zaznaczenia wymaga, iż *ustawa o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej* posługując się pojęciami – notatka i notatnik służbowy nie definiuje ich, jak również tym zakresie nie odsyła do innych przepisów. Wskazać należy, iż notatka i notatnik służbowy jako forma dokumentowania przebiegu służby przez policjantów są wskazane w wytycznych nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 27 czerwca 2007 r. w *sprawie zasad ewidencjonowania, wypełniania oraz przechowywania notatników służbowych* (Dz. Urz. KGP z 2007r., Nr 13, poz. 104 z późn. zm.), zwanych dalej „wytycznymi”.

Na podstawie § 4 wytycznych, policjant dokumentuje w notatniku służbowym czynności służbowe, zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz inne, niezbędne informacje dotyczące przebiegu służby, w tym m.in. czynności związane z użyciem środków przymusu bezpośredniego i broni palnej.

Notatnik służbowy – zgodnie z § 3 wytycznych – zobowiązani są prowadzić policjanci pełniący służbę patrolową (w tym policjanci komórek ruchu drogowego pełniący służbę zewnętrzną), interwencyjną, obchodową, konwojową i ochronną, z wyjątkiem policjantów pełniących służbę na stanowiskach, gdzie przebieg służby rejestruje się w odrębnej dokumentacji zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz inni policjanci na podstawie odrębnych przepisów oraz wskazani decyzjami komendantów wojewódzkich/Stołecznego, powiatowych (rejonowych, miejskich) Policji na obszarze swojego działania.

Mając na uwadze brzmienie art. 51 *ustawy* oraz treść wskazanych wyżej wytycznych należałoby twierdzić, iż:

- funkcjonariusze Policji powinni, na podstawie art. 51 ust. 1 *ustawy*, dokumentować w formie notatki każdy przypadek użycia lub wykorzystania środków

przymusu bezpośredniego oraz broni palnej niezależnie od skutków, jakie ta czynność wywoła;

- funkcjonariusze, o których mowa wyżej, przekazują notatki przełożonemu w przypadku użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego, gdy nastąpiły skutki w postaci zranienia osoby lub wystąpienia innych widocznych objawów zagrożenia życia lub zdrowia tej osoby albo jej śmierci, zranienia albo śmierci zwierzęcia albo zniszczenia mienia oraz użycie, a także w przypadku każdorazowego użycia lub wykorzystania broni palnej;
- niezależnie od obowiązku sporządzania notatek i ich przekazywania przełożonym, funkcjonariusze, na których stosowne przepisy nakładają obowiązek prowadzenia notatników służbowych, winni ze względów praktycznych dokumentować w nich każde użycie i wykorzystanie broni palnej skutkowe i bezskutkowe oraz skutkowe użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego;
- funkcjonariusze, którzy natomiast są zobowiązani do prowadzenia notatników, w przypadku tzw. bezskutkowego użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego mogą poprzestać jedynie na sporządzeniu stosownego zapisu w notatniku – należy bowiem brzmienie art. 51 ust. 4 *ustawy* traktować jako wyjątek od zasady wyrażonej w art. 51 ust. 1 *ustawy*.

W treści notatki z użycia lub wykorzystania broni, zgodnie z art. 55 *Ustawy z dnia 24 maja 2013r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej*, należy zawrzeć następujące informacje i dane:

- **jeżeli notatka dokumentuje użycie broni palnej:**
 - 1) służbowe dane identyfikujące policjanta,
 - 2) określenie czasu i miejsca użycia broni palnej,
 - 3) następujące dane osoby, wobec której użyto broni palnej:

- a) imię i nazwisko,
 - b) serię i numer dokumentu tożsamości,
 - c) datę urodzenia,
 - d) w przypadku osoby osadzonej w zakładzie karnym albo areszcie śledczym – dane o których mowa w lit. a i c, oraz imię ojca.
- 4) określenie celu użycia broni palnej,
 - 5) informacje o przyczynie użycia broni palnej,
 - 6) opis czynności zrealizowanych przed użyciem i po użyciu broni palnej,
 - 7) opis skutków użycia broni palnej,
 - 8) informacje o udzieleniu pierwszej pomocy i jej zakresie lub zapewnieniu kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe,
 - 9) następujące dane ustalonych świadków zdarzenia:
 - a) imię i nazwisko oraz serię i numer dokumentu tożsamości albo
 - b) służbowe dane identyfikacyjne, jeżeli świadkiem zdarzenia był uprawniony do użycia broni palnej (katalog uprawnionych – art. 2 Ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej)
 - 10) podpis policjanta.

Jeżeli uzyskanie danych, o których mowa w pkt 3, było niemożliwe, w notatce podaje się przyczyny ich nieumieszczenia.

- **Jeżeli notatka dokumentuje wykorzystanie broni palnej:**

- 1) służbowe dane identyfikujące policjanta,
- 2) określenie czasu i miejsca wykorzystania broni palnej,
- 3) informacje o przyczynie wykorzystania broni palnej,

- 4) opis czynności zrealizowanych przed wykorzystaniem i po wykorzystaniu broni palnej,
- 5) podpis policjanta.

Notatka dokumentująca użycie lub wykorzystanie broni palnej musi zawierać także:

- określenie nazwy, typu i numeru seryjnego użytej lub wykorzystanej broni palnej oraz
- rodzaju i liczbę użytej amunicji.

Pomoc prawna i psychologiczna dla funkcjonariusza policji po użyciu lub wykorzystaniu środków przymusu bezpośredniego i broni palnej.

W przypadku gdy w wyniku użycia środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej nastąpiła śmierć osoby bądź nastąpiło zranienie osoby w wyniku użycia lub wykorzystania broni palnej, właściwy przełożony lub osoba pełniąca służbę dyżurną – niezależnie od obowiązków polegających na zapewnieniu w razie potrzeby wezwania kwalifikowanej pierwszej pomocy lub podmiotów świadczących medyczne czynności ratunkowe osobom poszkodowanym oraz zapewnienia zabezpieczenia śladów i dowodów użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego – niezwłocznie zapewnia także policjantowi niezbędną pomoc, w szczególności psychologiczną lub prawną. Pomoc prawna, o której mowa powyżej, polega na zwrocie kosztów poniesionych na ochronę prawną do wysokości wynagrodzenia jednego obrońcy, określonego w przepisach wydanych na podstawie art. 16 ust. 2 i 3 oraz art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188, z późn. zm.), jeżeli postępowanie karne wszczęte przeciwko policjantowi o czyn popełniony w związku z użyciem lub wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej, którego następstwem była śmierć osoby bądź zranienie osoby w wyniku użycia lub wykorzystania broni palnej, zostało zakoń-

zione prawomocnym wyrokiem uniewinniającym albo orzeczeniem o umorzeniu postępowania z powodu niepopelnienia przestępstwa lub braku ustawowych znamion czynu zabronionego.

LITERATURA:

- **Ustawa z dnia 24 maja 2013r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U. 2013.628)**
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o *Policji*, (Dz. U. 2011.287.1687 j.t, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o cudzoziemcach (Dz.U. 2011.264.1573 j.t. z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny* (Dz. U.1997.88.553 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o *postępowaniu w sprawach nieletnich* (Dz. U. 2010.33.178 j.t. z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 20 stycznia 2011 roku o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa (Dz.U. 2011.34.173).
- Ustawa z dnia 7 maja 1999 roku o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej, Służby Celnej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Więziennej, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego i Centralnego Biura Antykorupcyjnego (Dz.U. 1999.53.548 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz. U. 2012.576 j.t.).
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U. 2013.856 j.t.)
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 listopada 2000r. w *sprawie uzbrojenia Policji*. (Dz.U.01.14.139 z późn. zm).
- Zarządzenie nr 768 Komendanta Głównego Policji z dnia 14 sierpnia 2007 roku, w *sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów pełniących służbę patrolową oraz koordynacji działań o charakterze prewencyjnym* (Dz. Urz. KGP 2007.15.119).
- Zarządzenie Nr 852 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 lipca 2011 r. w sprawie zasad przyznawania i użytkowania broni palnej przez policjantów Dz. Urz. KGP z dnia 17 sierpnia 2011 r (Dz.Urz.KGP.2011.6.38)
- Wytyczne nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 27 czerwca 2007r. w *sprawie zasad ewidencjonowania, wypełniania oraz przechowywania notatników służbowych* (Dz. Urz. KGP.2007.13.104 z późn. zm.).

ROLA PROCESÓW INFORMACYJNYCH W PRACY POLICJI

Całą aktywność ludzką można by sprowadzić do procesów energomaterialnych i informacyjnych. Dokładniej rzecz biorąc należałoby zaś mówić o procesach energomaterialno- informacyjnych i informacyjno-materialnoenergetycznych, a to z tej przyczyny, że nie może istnieć żaden proces energomaterialny bez udziału choćby szczątkowej informacji (kierunek przepływu energomaterii jest informacją), ani proces informacyjny bez udziału energomaterii (informacja nie może istnieć w rzeczywistości bez nośnika). Umownie³⁶ wyróżnia się jednak procesy energomaterialne, a więc takie, w których czynnik energomaterialny odgrywa kluczową, „dominującą” rolę, a informacja spełnia rolę służebną. Analogicznie mówi się o procesach informacyjnych, a więc takich, w których informacja odgrywa rolę kluczową, dominującą; a energomateria służy jedynie jako nośnik i przekaźnik informacji. Artykuł ten omawiać będzie jedynie dosyć wąską część procesów informacyjnych, a mianowicie procesy związane z wyszukiwaniem, pobieraniem, gromadzeniem, analizowaniem, przetwarzaniem i wydalaniem informacji przez organa policyjne w bezpośrednim związku z ich statutową działalnością. Można je roboczo podzielić³⁷ na cztery rodzaje:

1. Zdobywanie informacji związanych z konkretnym przypadkiem:

- a. Otrzymywanie informacji kierowanych do organów policyjnych od:
 - i. czynników oficjalnych (w ramach zlecenia czynności, w ramach pomocy prawnej);
 - ii. społeczeństwa (zawiadomienia, donosy);
 - iii. kryminalistów (samooskarżenia, oferty oddania się w ręce organów).
- b. Pozyskiwanie informacji o konkretnym czynniku lub ich serii, sprawcy lub grupy sprawców.

2. Wydalanie informacji związanych z konkretnym przypadkiem:

- a. Celowe wydalanie informacji przez organy policyjne do:
 - i. czynników oficjalnych (przesyłanie materiału dowodowego do organów prowadzących lub nadzorujących postępowanie);
 - ii. społeczeństwa (przesyłanie do mediów rysopisu sprawcy, informacji o nagrodzie za pomoc w jego schwytaniu);
 - iii. kryminalistów (proponowanie łagodniejszego potraktowania w przypadku poddania się, kontrolowane przecieki mające wprowadzić w błąd).
- b. Niecelowe wydalanie informacji przez organy policyjne:
 - i. odbieranie niepożądanych sygnałów przez kryminalistów (zbyt ostentacyjna obecność policjan-

³⁶ Marian Mazur, „Cybernetyka a zarządzanie”, Warszawa 1969, [wyd.] Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Departament Szkolenia i Wydawnictwo, s. 68.

³⁷ Jest to tylko typologia, a nie podział w sensie logicznym.

- tów może wypłoszyć kryminalistów lub zwiększyć ich ostrożność);
- ii. odbieranie niepożądanych sygnałów przez społeczeństwo (niezapewnienie ochrony osobom współpracującym z Policją może zniechęcić inne osoby do współpracy);
- iii. odbieranie niepożądanych sygnałów przez czynniki oficjalne.

3. Pozyskiwanie informacji o charakterze generalnym:

- a. Otrzymywanie informacji kierowanych do organów policyjnych od:
 - i. czynników oficjalnych (przepisy prawa, instrukcje, wytyczne);
 - ii. społeczeństwa (wiadomości o środowiskach i miejscach kryminogennych);
 - iii. skruszonych kryminalistów (nowe metody popełniania przestępstw wyjawione przy okazji dobrowolnego poddania się karze).
- b. Pozyskiwanie informacji o charakterze generalnym.

4. Wydalenie informacji o charakterze generalnym:

- a. Celowe wydalenie informacji przez organy policyjne do:
 - i. społeczeństwa (prewencja generalna, działania propagandowo-educacyjne);
 - ii. czynników oficjalnych (przesyłanie danych statystycznych i raportów zbiorczych).
- b. Niecelowe wydalenie informacji przez organa policyjne:
 - i. odbieranie niepożądanych informacji przez społeczeństwo (przewlekłość i uciążliwość pro-

- cedur oraz niska skuteczność mogą prowadzić do ulegania szantażowi ze strony kryminalistów);
- ii. odbieranie niepożądanych informacji przez kryminalistów (rozuchwalenie kryminalistów pod wpływem wiadomości o nieudolności bądź pobłażliwości Policji);
- iii. odbieranie niepożądanych informacji przez czynniki oficjalne.

Kolejność poszczególnych podpunktów (i, ii, iii) w ramach kolejnych punktów jest umowna, ale bynajmniej nie przypadkowa. Czynniki oficjalne wymienione są jako pierwsze w punktach 1a, 2a, 3a. Ich najważniejsza pozycja w tychże obszarach wynika z samej istoty pracy policyjnej i z umiejscowienia Policji w strukturze organów państwa. W punkcie 4a uznano, że działalność biurokratyczno-sprawozdawcza jest jedynie ubocznym i podrzędnym przejawem działalności policyjnej, natomiast prewencja generalna w szerokim znaczeniu tego pojęcia jest obowiązkiem Policji wynikającym z samego porządku konstytucyjnego, głęboko zakorzenionym w tradycji prawnej i tkwiącym w samej istocie działalności policyjnej. Rzecz jasna obowiązki biurokratyczno-sprawozdawcze są jednocześnie bardziej skonkretyzowane i przez to łatwiej egzekwowalne. W punktach 2b i 4b omówione zostało odbieranie niepożądanych informacji. Dotyczy to zarówno przypadków nagannych samych w sobie praktyk (korupcja), o których informacje szkodzą Policji, jak i sytuacji, gdy pewne praktyki są same w sobie uzasadnione, ale uzyskanie o nich informacji przez pewne osoby lub grupy jest niepożądane (zorientowanie się przez podejrzanego, że jest obserwowany). Punkty te dotyczą sytuacji, w których informacje nie są świadomie i celowo wysyłane przez organa policyjne, a jedynie odczytywane z ich działań. Są to zjawiska, które winny być ograniczane. Docieranie informacji o nieprawidłowościach w organach policyjnych do organów wyższego rzędu / kontrolnych / nadzorczych należy

uznać za zjawisko co do zasady właściwe (stąd czynniki oficjalne zostały wymienione w tych punktach na końcu). Informacje te winny jednak być przede wszystkim przekazywane świadomie i celowo przez organy policyjne (stąd w ogóle zostały w tych punktach uwzględnione). Ograniczanie niepożądanych przepływów informacyjnych opisanych w punktach 2b i 4b będzie przede wszystkim polegać na zwalczaniu praktyk nagannych samych w sobie, oraz na ulepszaniu procedur konspiracyjnych. Ponadto nie można zapominać o zasadności działań propagandowych w celu zapobieżenia kreowaniu zafałszowanego negatywnego obrazu Policji w mediach. Zafałszować obraz działalności jakiegokolwiek struktury można nie tylko przez nierzetelne przedstawianie określonych przejawów tejże działalności, ale również prezentując poszczególne przejawy w sposób rzetelny, ale dobierając je w sposób tendencyjny (nadmierne nagłaśnianie zjawisk negatywnych, przemilczanie zjawisk pozytywnych, tworzenie wrażenia, że zjawiska patologiczne stanowią normę). Na tej samej zasadzie media mogą próbować wymusić na Policji zmianę wytycznych polityki karnej zgodnie ze swoim profilem ideologicznym. Odbywać się to może choćby poprzez nagłaśnianie pewnego typu przestępstw, określonego profilu ofiar bądź sprawców, w sytuacji gdy nie znajduje to uzasadnienia w statystyce kryminalnej. Częstość takich medialnych wytycznych ideologicznych są sprzeczne z wytycznymi wynikającymi z porządku prawnego, tradycji prawnej, poczucia prawnego społeczeństwa, zdrowego rozsądku oraz racjonalnej analizy zagrożeń przez kompetentne organa policyjne i środowiska naukowe. Również i z tych względów niezwykle ważne jest rzetelne informowanie czynników oficjalnych o wszelkich nieprawidłowościach, gdyż istnieje ryzyko, że czynniki te, dowiadując się o pewnych nieprawidłowościach z mediów, mogą pod ich naciskiem przedsięwziąć nieadekwatne i nieprzemysłane środki zaradcze.

Przykłady podawane w nawiasach nie mają charakteru wyczerpującego, a jedynie

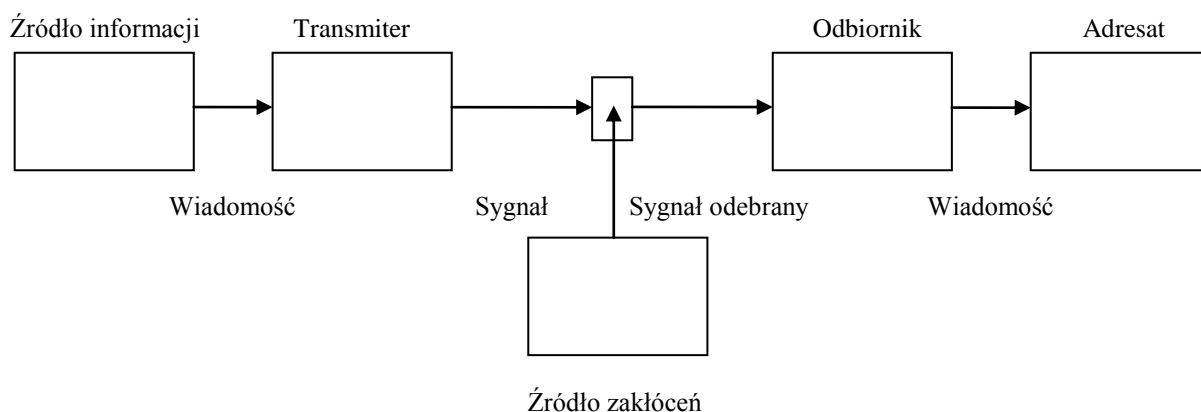
ilustracyjny. Celowo nie wymieniono analizy informacji, a jedynie ich pobieranie i wydalenie. Analiza będzie poprzedzać, następować po i występować w trakcie wszystkich tych czynności. Można sobie wyobrazić wyodrębnienie kolejnych podgrup w ramach zaproponowanej typologii i przykładowo wyróżnić osobne zagadnienie związane z przekazywaniem materiału dowodowego innym organom, lub z otrzymywaniem określonych informacji od środowisk naukowych. W punkcie 4a celowo nie uwzględniono osobnego podpunktu o środowiskach kryminalnych, gdyż działania w ramach szeroko rozumianej prewencji generalnej skierowane do społeczeństwa obejmują w zasadzie również kryminalistów. W dalszej części uwaga zostanie skupiona na pokazaniu, jakie narzędzia mogą okazać się przydatne przy udoskonalaniu procesów pobierania, wydalenia i analizowania informacji.

Trzy podstawowe teorie informacji, które mogą się okazać przydatne w pracy policyjnej to:

Ilościowa teoria informacji. Jej twórcą jest matematyk, kryptolog i teleelektryk Claude Elwood Shannon. Jej podstawy wyłożył w swoim głośnym artykule „A Mathematical Theory of Communication”³⁸. W wydanej rok później książce posłużono się zmienionym tytułem: „The Mathematical Theory of Communication”³⁹. Ta niewielka zdawałoby się zmiana tytułu wynikała z potrzeby zwrócenia uwagi na bardziej generalny niż pierwotnie się spodziewano charakter teorii.

³⁸ Claude Elwood Shannon „A Mathematical Theory of Communication”, [w:] “Bell System Technical Journal” 27 (3), July/October 1948, s. 379- 423.

³⁹ Claude Elwood Shannon, Warren Weaver „The Mathematical Theory of Communication”, [wyd.] Univ. of Illinois Press, 1949.

Rys. 1. Ogólny proces komunikacji wg Shannona.

Na schemacie tym źródło informacji wytwarza wiadomość (lub ich serię) i przekazuje do transmitera (nadajnika sygnałów). Ten z kolei przetwarza otrzymaną wiadomość w sygnał nadający się do transmisji poprzez określony kanał. Po drodze sygnał może ulec zakłóceniom zewnętrznym. Następnie dociera do odbiornika, który przetwarza go znów na wiadomość (na tym etapie może nastąpić ewentualnie oczyszczenie sygnału z zakłóceń, o ile sam sygnał lub odbiornik zawierają odpowiednie informacje) i przekazuje do adresata.

Do podstawowych pojęć tej teorii należy pojęcie jednostki informacji zwanej bitem (od binary digits)- a więc ilości informacji uzyskanych po stwierdzeniu, że zaszło jedno z dwóch równie prawdopodobnych wydarzeń. Komunikat zawiera tym więcej informacji im mniejsze jest prawdopodobieństwo jego wystąpienia. Ilość informacji w danym komunikacie równa jest różnicy między entropią danego zbioru przed odebraniem wiadomości a entropią po jej odebraniu. Entropia jest miarą nieokreśloności zbioru zdarzeń elementarnych, którym przypisane są określone prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Entropia jest największa, gdy wszystkim zdarzeniom elementarnym przypisane jest jednakowe prawdopodobieństwo, a wynosi zero, gdy choć jednemu ze zdarzeń przypisane jest prawdopodobieństwo 1. Entropia określa więc oczekiwaną (średnią ważoną) ilość informacji w wiadomości. Ilościowa teoria informacji stała się podstawą komunikacji

cyfrowej i programowania komputerowego. Można ją również wykorzystywać do obliczania informacji odbieranych i wydanych w życiu codziennym, w tym w ramach pracy policyjnej. Trzeba jednak pamiętać, że teoria ta ma zastosowanie wyłącznie do informacji identyfikujących, a nie opisujących.⁴⁰

Wartościowa (ekonomiczna) teoria informacji. Teorię tę zapoczątkował ekonomista Jakob Marschak w „Towards an Economic Theory of Organization and Information”⁴¹. Spopularyzował ją dzięki artykułowi „Elements for Theory of Teams”⁴². Podstawowym zagadnieniem tej teorii jest zbalansowanie kosztów informacji z korzyściami jakie one ze sobą niosą. Pełniejsze poinformowanie wiąże się z większym prawdopodobieństwem sukcesu oraz wyższym oczekiwanym zyskiem. Zdobycie kolejnych informacji może być jednak kosztowne, przy czym koszty mogą mieć zarówno charakter finansowy, jak i czasowo- organizacyjny. Wartością („cennością”) danej informacji jest różnica między korzyściami odniesionymi z decyzji podjętej po otrzymaniu tej informacji

⁴⁰ Definicje informacji opisujących i identyfikujących podano w dalszej części niniejszego artykułu.

⁴¹ Jacob Marschak “Towards an Economic Theory of Organization and Information”, [w:] Thrall, Davis, Coombs “Decision Processes”, 1954, [wyd.] John Wiley, s. 187- 220.

⁴² Jacob Marschak „Elements for Theory of Teams”, [w:] Management Science Vol. 1, No. 2, January 1955, s. 127- 137.

(zmniejszonymi o koszty tej informacji), a korzyściami, jakie byłyby odniesione z decyzji podjętej bez tejsze informacji. Marschak rozróżnia informacje stałe od informacji zmiennych, czasowych. Spora zaletę jego wywodów stanowi również rozróżnienie informacji posiadanych przez pewną grupę (organizację, instytucję lub pewien zespół) od rozkładu informacji posiadanych przez jego poszczególnych członków, w zależności od pełnionych funkcji. Przykładowo: oficerowie sztabowi powinni znać nade wszystko informacje stałe, zaś oficerom liniowym winno przekazywać się informacje zmienne związane z bieżącą sytuacją na danym odcinku frontu. Artykuł „Elements for Theory of Teams” kierowany był głównie do dowódców wojskowych (zwłaszcza do dowódców US Navy) i przedsiębiorców, ale może się okazać niezwykle pouczający również dla oficerów Policji. Marschak rozbudowywał i uszczegóławiał swoją teorię w kolejnych publikacjach⁴³, a jego koncepcje cieszyły się uznaniem nie tylko wśród ekonomistów i prakseologów, ale również wśród psychologów.

Jakościowa Teoria Informacji. Nazwa tej teorii pochodzi od książki „Jakościowa teoria informacji”⁴⁴ elektrotechnika i cybernetyka Mariana Mazura, który jest też jej twórcą. Ojciec polskiej szkoły cybernetycznej nie ograniczył się jedynie do pokazania pewnego aspektu informacji, czy też jej praktycznego zastosowania w konkretnej dziedzinie, ale pokazał istotę informacji i informowania. Zagadnieniami tymi zajmował się już zresztą wcześniej. Po raz pierwszy zagadnienie teoretycznego ujęcia samego pojęcia informacji zostało przez

Mazura opublikowane w 1965.⁴⁵ W „Cybernetycznej teorii układów samodzielnych” przebiegom informacyjnym poświęcił cały rozdział⁴⁶. W książce „Cybernetyka a zarządzanie” cały rozdział został poświęcony informacji⁴⁷. Ani Shannon ani Marschak nie podawali definicji informacji. Należy przyjąć, że uznawali je (milcząco) za pojęcia pierwotne. Mazur nie tylko zdefiniował pojęcie informacji, ale stworzył także całościową teorię rodzajów informacji i procesów informacyjnych. Na uwagę zasługuje przy tym przyjęta przez niego metoda. Jak podkreślono w słowie „Od Wydawcy” Mazur „[...] przyjmuje w książce całkowicie oryginalną metodę prowadzenia rozważań. Nie podejmuje nawet próby poszukiwania definicji informacji, a co więcej, nie odwołując się wcale do teorii informacji, rozpoczyna rozważania od analizy uogólnionego toru sterowniczego, a w szczególności od jego elementów składowych i ich transformacji. W związku z tym podane w toku tej analizy twierdzenia wynikają z przekształceń formalnych i nie podlegają weryfikacji na podstawie takich czy innych twierdzeń ze znanej dotychczas w nauce teorii informacji. Dopiero pojęciem wyodrębnionym w tych rozważaniach Autor przypisuje w dalszej części książki takie terminy, jak np. komunikat, kod, informacja i in., proponując zastosowanie opracowanej przez siebie analizy do procesów informacyjnych i wywodząc dalsze twierdzenia dotyczące tych procesów. Mówiąc jednym zdaniem, nie z teorii informacji wywodzą się rozważania w tej książce, lecz do niej prowadzą.”⁴⁸ W tym miejscu zasadne zdaje się przetoczenie szeregu definicji.

⁴³ Warto w tym kontekście wspomnieć o artykule „Remarks on Economics of Information”, opublikowanym w „Contributions to Scientific Research in Management”, ([wyd.] University of California Printing, UCLA, Berkley 1960, p. 79- 98); w którym to rozjaśnił pewne narosłe wokół jego teorii nieporozumienia.

⁴⁴ Marian Mazur „Jakościowa teoria informacji”, Warszawa 1970, Wydawnictwa Naukowo- Techniczne.

⁴⁵ Marian Mazur „Matematyczna definicja informacji” [w:] „Pomiary Automatyka Kontrola”, nr 4, rok XI, 1965, s. 153- 155.

⁴⁶ Marian Mazur „Cybernetyczna teoria układów samodzielnych”, Warszawa 1966, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, s. 60- 130.

⁴⁷ Marian Mazur „Cybernetyka a zarządzanie”, s. 29 - 56.

⁴⁸ Marian Mazur „Jakościowa teoria informacji”, s. 9- 10.

„Informacja jest to transformacja jednego komunikatu asocjacji informacyjnej w drugi komunikat tej asocjacji.”⁴⁹

„Transformacja jest to proces, jakiemu należy podać jeden z komunikatów asocjacji, aby otrzymać drugi komunikat tej asocjacji.”⁵⁰ **„Asocjacja informacyjna** jest to asocjacja komunikatów z poprzecznego zbioru komunikatów.”⁵¹ **„Asocjacja komunikatów** jest to nieuporządkowana para komunikatów wyodrębnionych ze wzdluznego lub poprzecznego zbioru komunikatów w procesie sterowniczym.”⁵² **„Zbiór poprzeczny komunikatów** jest to zbiór komunikatów w dowolnym miejscu toru sterowniczego.”⁵³ **„Zbiór wzdluzny komunikatów** jest to zbiór komunikatów, które powstały z innych komunikatów lub z których powstały inne komunikaty, przy czym każdy z komunikatów tego zbioru należy do innego zbioru poprzecznego komunikatów.”⁵⁴ **„Komunikat** jest to stan fizyczny różniący się w określony sposób od innego stanu fizycznego w danym torze sterowniczym.”⁵⁵ **„Tor sterowniczy** jest to system za którego pośrednictwem pewien system oddziałuje na inny system.”⁵⁶ **„Oryginał** jest to komunikat należący do zbioru poprzecznego komunikatów na wyjściu źródła oddziaływania.”⁵⁷ **„Obraz** jest to komunikat należący do zbioru poprzecznego komunikatów na wejściu odbiornika oddziaływania.”⁵⁸ **„Interkomunikat** jest to komunikat należący do poprzecznego zbioru komunikatów w miejscu toru sterowniczego znajdującym między wyjściem źródła oddziaływania a wejściem odbiornika oddziaływania.”⁵⁹ **„Asocjacja kodowa** jest to asocjacja komunikatów ze wzdluznego

zbioru komunikatów.”⁶⁰ **„Kod** jest to transformacja jednego komunikatu asocjacji kodowej w drugi komunikat tej asocjacji.”⁶¹ **„Informowanie** jest to transformowanie informacji zawartych w łańcuchu oryginałów w informacje zawarte w łańcuchu obrazów.”⁶² Na tym etapie uzasadnione jest przedstawienie poszczególnych rodzajów informowania.

„Transinformowanie jest to informowanie, w którym informacje w zbiorze obrazów są takie same jak informacje w zbiorze oryginałów. Mówiąc językiem potocznym, transinformowanie jest informowaniem wiernym.”⁶³

„Pseudoinformowanie jest to informowanie, w którym niektóre komunikaty są wspólne dla kilku łańcuchów kodowych.”⁶⁴

„Pseudoinformacja jest to informacja zawarta w asocjacji obrazów w wyniku pseudoinformowania.”⁶⁵ **„Pseudoinformowanie symulacyjne** jest to pseudoinformowanie, w którym niektóre łańcuchy kodowe mają wspólne oryginały, lecz różne obrazy.”⁶⁶

„Pseudoinformacja symulacyjna jest to pseudoinformacja otrzymana w wyniku pseudoinformowania symulacyjnego.”⁶⁷

„Pseudoinformowanie dysymulacyjne jest to pseudoinformowanie, w którym niektóre łańcuchy kodowe mają wspólny obraz, lecz różne oryginały.”⁶⁸ **„Pseudoinformacja dysymulacyjna** jest to pseudoinformacja otrzymana w wyniku pseudoinformowania dysymulacyjnego.”⁶⁹

„Pseudoinformowanie konfuzyjne jest to pseudoinformowanie, w którym niektóre łańcuchy kodowe mają z pewnymi łańcuchami kodowymi wspólne oryginały a z innymi wspólne obrazy. Pseudoinformowanie konfuzyjne jest więc kombinacją pseudoinformowania symulacyjnego i dysymulacyjnego

⁴⁹ Ibidem, s. 70.

⁵⁰ Ibidem, s. 42.

⁵¹ Ibidem, s. 70.

⁵² Ibidem, s. 41.

⁵³ Ibidem, s. 35.

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Ibidem, s. 34.

⁵⁶ Ibidem, s. 28.

⁵⁷ Ibidem, s. 35.

⁵⁸ Ibidem.

⁵⁹ Ibidem.

⁶⁰ Ibidem, s. 60.

⁶¹ Ibidem.

⁶² Ibidem, s. 82.

⁶³ Ibidem, s. 87.

⁶⁴ Ibidem, s. 118.

⁶⁵ Ibidem.

⁶⁶ Ibidem.

⁶⁷ Ibidem.

⁶⁸ Ibidem, s. 121.

⁶⁹ Ibidem.

go.⁷⁰ W ujęciu potocznym pseudoinformowanie jest informowaniem pozornym, pseudoinformowanie symulacyjne jest ubarwianiem, pseudoinformowanie dysymulacyjne informowanie ogólnikowym, zdawkowym; natomiast pseudoinformowanie konfuzyjne jest informowaniem niejasnym.

„**Dezinformowanie** jest to informowanie, w którym niektóre łańcuchy kodowe są niezupełne.”⁷¹ „**Dezinformacja** jest to informacja zawarta w zbiorze obrazów bądź brak informacji w zbiorze obrazów w wyniku dezinformowania.”⁷² „**Dezinformowanie symulacyjne** jest to dezinformowanie, w którym niektóre łańcuchy nie zawierają oryginałów.”⁷³ „**Dezinformacja symulacyjna** jest to dezinformacja otrzymana w wyniku dezinformowania symulacyjnego.”⁷⁴ „**Dezinformowanie dysymulacyjne** jest to dezinformowanie, w którym niektóre łańcuchy kodowe nie zawierają obrazów.”⁷⁵ „**Dezinformacja dysymulacyjna** jest to brak informacji w wyniku dezinformowania dysymulacyjnego.”⁷⁶ „**Dezinformowanie konfuzyjne** jest to dezinformowanie, w którym niektóre łańcuchy kodowe nie zawierają oryginałów, a niektóre łańcuchy kodowe nie zawierają obrazów.”⁷⁷ Dezinformowanie w ujęciu potocznym to informowanie fałszywe. W tym ujęciu dezinformowanie symulacyjne to informowanie zmyślone, dysymulacyjne- utajenie, a konfuzyjne to informowanie przekręcone.

„**Parainformowanie** jest to informowanie, w którym występują parainformacje.”⁷⁸ „**Parainformacja** jest to informacja zawarta w asocjacji, której jeden z komunikatów jest parakomunikatem.”⁷⁹ „**Parakomunikat** jest to komunikat należący do łańcucha informacyjnego, ale nie należą-

cych do żadnego łańcucha kodowego.”⁸⁰ „**Paraoryginal** jest to parakomunikat należący do łańcucha oryginałów.”⁸¹ „**Paraobraz** jest to para komunikat należący do łańcucha obrazów.”⁸² „**Paratransinformowanie** jest to parainformowanie, w którym parainformacje zawarte w zbiorze oryginałów są takie same jak parainformacje zawarte w zbiorze obrazów.”⁸³ „**Paratransinformacja** jest to parainformacja zawarta w asocjacji obrazu i paraobrazu.”⁸⁴ „**Paradezinformowanie** jest to parainformowanie, w którym parainformacje zawarte w zbiorze obrazów różnią się od parainformacji zawartych w zbiorze oryginałów.”⁸⁵ „**Paradezinformacja** jest to parainformacja zawarta w asocjacji obrazów lub brak informacji w wyniku paradezinformowania.”⁸⁶ „**Paradezinformowanie symulacyjne** jest to paradezinformowanie, w którym parainformacje występują w zbiorze obrazów, nie występują zaś w zbiorze oryginałów.”⁸⁷ „**Paradezinformacja symulacyjna** jest to para dezinformacja zawarta w asocjacji obrazów w wyniku para dezinformowania symulacyjnego.”⁸⁸ „**Paradezinformowanie dysymulacyjne** jest to para dezinformowanie, w którym parainformacje występują w zbiorze oryginałów, nie występują zaś w zbiorze obrazów.”⁸⁹ „**Paradezinformacja dysymulacyjna** jest to brak parainformacji w wyniku paradezinformowania dysymulacyjnego.”⁹⁰ „**Paradezinformowanie konfuzyjne** jest to paradezinformowanie, w którym parainformacje występujące w zbiorze oryginałów różnią się od parainformacji w zbiorze obrazów.”⁹¹ „**Paradezinformacja konfuzyjna** jest to parainformacja zawarta w asocjacji obra-

⁷⁰ Ibidem, s. 125.

⁷¹ Ibidem, s. 141.

⁷² Ibidem.

⁷³ Ibidem.

⁷⁴ Ibidem.

⁷⁵ Ibidem, s. 143.

⁷⁶ Ibidem.

⁷⁷ Ibidem, s. 144.

⁷⁸ Ibidem, s. 153.

⁷⁹ Ibidem.

⁸⁰ Ibidem.

⁸¹ Ibidem.

⁸² Ibidem.

⁸³ Ibidem, s. 157.

⁸⁴ Ibidem.

⁸⁵ Ibidem, s. 160.

⁸⁶ Ibidem.

⁸⁷ Ibidem.

⁸⁸ Ibidem.

⁸⁹ Ibidem, s. 161.

⁹⁰ Ibidem.

⁹¹ Ibidem.

zów, różniąc się od parainformacji zawartej w asocjacji oryginałów.”⁹² Parainformowanie to w ujęciu potocznym informowanie aluzyjne, oparte na domniemywaniu, które w przypadku paratransinformacji jest trafne, natomiast w przypadku paradezinformacji jest nietrafne. Paradezinformowanie symulacyjne w tym ujęciu polega na bezpodstawnym doszukiwaniu się ukrytego sensu w informacji, którą należy rozumieć dosłownie. Paradezinformowanie dysymulacyjne polega na dosłownym odczytaniu informacji za którą kryła się aluzja, a więc na niedomyśleniu się właściwego znaczenia. Paradezinformowanie konfuzyjne polega na opacznym zrozumieniu aluzji.

W jednym z rozdziałów⁹³ Mazur zajął się ilościowym ujęciem zdefiniowanych przez siebie procesów informacyjnych. Wyróżnił informacje opisujące i identyfikujące. „**Informacja opisująca** jest to informacja spośród najmniejszej możliwej liczby informacji niezbędnych do określenia dowolnego komunikatu w łańcuchu informacyjnym.”⁹⁴ „**Informacja identyfikująca** jest to informacja spośród najmniejszej możliwej liczby informacji niezbędnych do określenia komunikatu wyróżnionego z łańcucha informacyjnego.”⁹⁵ Udowodnił tam, że teoria Shannona sprawdza się przy obliczaniu ilości informacji w ujęciu Jakościowej Teorii Informacji, ale tylko odnośnie do informacji identyfikujących.

W celu symplifikacji pominięto zagadnienie metainformowania (informowania o informacjach) oraz dalsze, coraz bardziej szczegółowe podziały w poszczególnych rodzajach informowania. Jak napisał Mazur w „Przedmowie” jego teoria „[...] pozwala wyrazić proces informowania ogólnym wzorem logiczno-matematycznym, którego analiza ujawnia wszelkie możliwe rodzaje informowania.”⁹⁶ Jakościowa Teoria Informacji rzeczywiście znajduje zastosowanie do wszelkich procesów informacyjnych

o charakterze fizycznym. Nie obejmuje jednak procesów o charakterze abstrakcyjnym. Opisem zarówno energomaterialnych jak i abstrakcyjnych procesów zajmuje się Ogólna Jakościowa Teoria Informacji, którą (bazując na Jakościowej Teorii Informacji) stworzył uczeń Mariana Mazura socjocybernetyk Józef Kossecki.⁹⁷ Wydaje się jednak, że możliwości jakie stwarza Jakościowa Teoria Informacji są obecnie z punktu widzenia pracy policyjnej wystarczające. Nie sposób wymienić wszystkich możliwych jej przeznaczeń. Celem egzemplifikacji warto chyba jednak wspomnieć ogólnie o kilku kierunkach jej zastosowań. Pseudoinformowanie może być wykorzystywane w działaniach propagandowych (dysymulacyjne do łagodzenia wymiaru klęsk, symulacyjne do uwypuklania sukcesów). Różne rodzaje dezinformacji mogą być wykorzystywane do wprowadzania w błąd środowisk i elementów kryminalnych. Nie powinno się ich jej jednak stosować w komunikacji ze społeczeństwem, nie tylko ze względów etycznych i prawnych, ale przede wszystkim praktycznych (niewielkie spodziewane korzyści przy sporych stratach w razie wyjścia sprawy na jaw i przy wysokim prawdopodobieństwie ujawnienia sprawy w czasach rewolucji informacyjnej). Paratransinformowanie można wykorzystywać do przekazywania sobie informacji przez funkcjonariuszy w obecności innych osób, w taki sposób, aby nie domyśliły się one warstwy aluzyjnej. Znajomość wszystkich rodzajów informowania może służyć do oceny wiarygodności zeznań, donosów,

⁹² Ibidem, s. 162.

⁹³ Ibidem, s. 188- 207.

⁹⁴ Ibidem, s. 189.

⁹⁵ Ibidem, s. 194.

⁹⁶ Ibidem, s. 12.

⁹⁷ Vide: Józef Kossecki „Metacybernetyka i jej rola w nowoczesnej nauce” [w:] „Phaenomena” Tom 1, Kielce 1995, [wyd.] Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Kielcach, s. 55- 74; Józef Kossecki „Metacybernetyczna teoria poznania” [w:] „Miscellanea Philosophica”, Rok 2, No 3, 5/1998, Kielce 1998, [wyd.] Katedra Filozofii Współczesnej Wydziału Zarządzania i Administracji Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach, Zakład Etyki, Zakład Antropologii Ogólnej, WSP Kielce, s. 195- 207; Józef Kossecki „Relacja <<prawda- fałsz>> w ilościowej i jakościowej teorii informacji” [w:] „The Peculiarity of Man”, vol. 6, Warszawa-Kielce 2001, [wyd.] Wydział Zarządzania i Administracji Akademii Świętokrzyskiej w Kielcach, s. 349- 386.

zawiadomień etc., a także może służyć ujawnieniu nastawienia osób je składających do innych osób, zjawisk, grup etc. Paradezinformowanie symulacyjne może wskazywać na wyjątkowo silne nastawienie emocjonalne do pewnej osoby, lub na jakieś patologie umysłowe. Jakościowa Teoria Informacji w połączeniu z teoriami: ilościową i wartościową, może służyć kompleksowej, racjonalnej i usystematyzowanej ocenie przydatności informacji przekazywanych przez informatora. Na koniec warto przytoczyć przykład prawniczy podany przez samego Mazura: „Do zapobiegania dezinformowaniu zmierza znana formułka sądowa dla świadków: będę mówić prawdę (zobowiązanie świadka do transinformowania), całą prawdę (wyrzeczenie się dezinformowania dysymulacyjnego) i tylko prawdę (wyrzeczenie się dezinformowania symulacyjnego).”⁹⁸

⁹⁸ Marian Mazur „Jakościowa teoria informacji”, s. 144.

Waldemar Ignaczak – zastępca dyrektora Biura Służby Kryminalnej KGP

Elżbieta Pierzgała – starszy specjalista Wydziału Analizy Kryminalnej Biura Służby Kryminalnej KGP

ZARZĄDZANIE INFORMACJĄ W POLICJI

Cz. 1. SYSTEM INFORMACJI OPERACYJNYCH

„WŁAŚCICIELEM INFORMACJI JEST POLICJA”

Informacja, od początku istnienia organów ścigania, jest podstawowym elementem ich funkcjonowania i skuteczności. W wielkim uproszczeniu, wiedza zdobyta na podstawie informacji pochodzących z różnych źródeł (wielokrotnie poddanych różnym procesom przetwarzania), stanowi istotę działania zmierzającego do wyjaśnienia okoliczności zdarzenia o charakterze przestępczym i ustalenia roli poszczególnych uczestników w jego przebiegu. Proces ten podlega nieustannej zmianie i obejmuje coraz większe obszary ludzkiej działalności. W porównaniu z początkami działania „różnych organów policyjnych”, współczesna Policja ma dostęp i możliwość przetwarzania ogromnych ilości informacji. Sytuacja taka, w sposób naturalny, wymusiła wprowadzenie nowych rozwiązań i jednolitych norm zarządzania informacjami przydatnymi w procesie wykrywania przestępstw i ich sprawców. Konsekwencją tego było wdrożenie w polskiej Policji nowoczesnych rozwiązań z zakresu zarządzania informacją, w pierwszej kolejności analizy kryminalnej jako metody przetwarzania informacji, a następnie szeroko rozumianego wywiadu kryminalnego.

Te działania zapoczątkowały dostosowanie polskiej Policji do standardów działania tego rodzaju służb w Unii Europejskiej. Od 2000 r. rozpoczęto prace związane z opracowaniem Krajowego Modelu Wywiadu Kryminalnego. W czerwcu 2004 roku w strukturze Komendy Głównej Policji utworzono - zgodnie z przyjętymi założeniami i kierunkami dostosowywania polskiej Policji do standardów UE - centralną

jednostkę wywiadu kryminalnego⁹⁹. W tym okresie najważniejszym zadaniem było wprowadzenie zmian organizacyjnych i sposobów zarządzania informacją w Policji kryminalnej, których efektem byłoby zwiększenie efektywności ich wykorzystania. Opracowanie i wdrożenie jednorodnych standardów na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym miało na celu dostosowanie istniejącego systemu gromadzenia i obiegu informacji kryminalnych do ogólnych założeń funkcjonowania modelu wywiadu kryminalnego w Policji polskiej. W przyjętym modelu wywiadu kryminalnego istotne znaczenie ma planowanie, ukierunkowywanie i zbieranie informacji oraz wskazywanie obszarów będących w zainteresowaniu Policji i innych służb ochrony porządku prawnego.

Obecnie, komórki organizacyjne wywiadu kryminalnego (na poziomie KWP/KSP), pełnią wiodącą rolę w zbieraniu, gromadzeniu i analizowaniu danych przydatnych z punktu widzenia zapobiegania i zwalczania przestępczości kryminalnej. Istotną rolę w tym procesie odegrało uruchomienie centralnego systemu pozwalającego na przetwarzanie informacji opera-

⁹⁹ W początkowym okresie, związanym z procesem wdrażania nowych rozwiązań z zakresu wywiadu kryminalnego, funkcję tę pełnił Zarząd Wywiadu Kryminalnego KGP, który przekształcił się w Biuro Wywiadu Kryminalnego KGP. Obecnie, po zmianach organizacyjnych, wyłącznie na poziomie KGP, komórki organizacyjne wywiadu kryminalnego usytuowane zostały w ramach Biura Służby Kryminalnej KGP.

cyjnych, dedykowanego służbom kryminalnym i śledczym

Starając się wytłumaczyć zasady, znaczenie w pracy służb kryminalnych i śledczych Policji funkcjonującego zestawu zbiorów danych „System Informacji Operacyjnych” (SIO) należy w pierwszej kolejności poznać ideę jego powstania oraz wszystkie uwarunkowania, które temu towarzyszyły.

Przetwarzanie informacji, tak jak już wspomniano wcześniej, tj. zdobywanie, gromadzenie i ich wykorzystywanie „od zawsze” było podstawowym działaniem służb policyjnych. W przeszłości, każda uzyskana informacji była dokumentowana w sposób – w głównej mierze – uzależniony od jej dalszego wykorzystania. Mieliśmy więc do czynienia z notatkami urzędowymi, służbowymi, meldunkami, raportami itd.¹⁰⁰ Sytuacja taka, powodowała w pewnym sensie dowolność w przygotowaniu informacji do dalszego procesu jej przetwarzania. Brakowało jednolitego standardu, który pozwalałby ostatecznemu odbiorcy prawidłowo odczytać sens i istotę uzyskanej informacji, a tym samym możliwe sposoby jej praktycznego i jak najbardziej efektywnego wykorzystania. Dodatkowym elementem utrudniającym tworzenie nowoczesnego systemu przetwarzania „informacji policyjnych” było nieracjonalne podejście (od dawna zakorzenione w mentalności funkcjonariuszy) do tzw. wprowadzania pozyskanych informacji do ogólnie dostępnego obiegu dla uprawnionych odbiorców. Pokutował pogląd, że „informacja jest moją własnością, wynikiem mojej pracy” i tylko w wyjątkowych przypadkach policjanci dzielili się swoją wiedzą, np. w ewidentnych

sytuacjach, gdy można lub wręcz należało przekazać informację do konkretnej sprawy. Nie przewidywali, że informacja może być wielokrotnie i przez bliżej nieokreśloną liczbę uprawnionych użytkowników wykorzystana. Dlatego też zmiana podejścia do tej nowej sytuacji – właścicielem informacji jest Policja jako instytucja, a nie konkretny funkcjonariusz – pozwoliła na przygotowanie rozwiązań prawnych i technologicznych pozwalających na uruchomienie SIO, ale to dopiero był pierwszy krok.

Od momentu rozpoczęcia wdrażania w polskiej Policji analizy kryminalnej, a w dalszej kolejności Europejskiego Modelu Wywiadu kryminalnego (ECIM), którego początek umownie datowany jest na 2000 rok, równoległe podjęto prace nad standaryzacją dotyczącą przetwarzania informacji przez Policję. Wzorując się na rozwiązaniach przyjętych w UE (w głównej mierze polska Policja wzorowała się na standardach NCIS z Wielkiej Brytanii i Policji holenderskiej) rozpoczęto prace nad stworzeniem systemu dokumentowania i przetwarzania informacji, który z jednej strony zapewniałby standardy stosowane przez policje innych krajów europejskich, a z drugiej - uwzględniając polskie uwarunkowania – spełniającego wszystkie wymogi formalne i prawne w tym zakresie. Doprowadziło to w konsekwencji do opracowania wzoru dokumentu pod nazwą „Meldunek Informacyjny” (MI), który w swoim założeniu miał „uporządkować” sposób dokumentowania uzyskiwanych przez policjantów informacji przydatnych w realizacji ustawowych zadań Policji. Wprowadzenie tego wzorca było pierwszym krokiem pozwalającym na rozpoczęcie prac nad budową systemu przetwarzania informacji (w głównej mierze informacji operacyjnych i dedykowanego służbom kryminalnym i śledczym) wspomagającego pracę wykrywczą Policji. W pierwotnym założeniu, system ten miał stanowić uzupełnienie istniejących baz danych Policji (np. KSIP), w którym gromadzone powinny być informacje, w głównej mierze wyko-

¹⁰⁰ W praktyce policyjnej w dalej funkcjonują różne formy dokumentowania uzyskanych informacji, co nie stoi w sprzeczności z tym, że Meldunek Informacyjny stanowi podstawowy dokument temu służący, który jednocześnie jest. tzw. dokumentem źródłowym przy wprowadzaniu informacji do SIO. Sytuacja ta nie eliminuje możliwości dokumentowania, a tym bardziej wprowadzania do systemu informacji z innych dokumentów, pod warunkiem, że zawierają dane pozwalające na wypełnienie tzw. pól obowiązkowych.

rzystywane przez analityków kryminalnych.

Jak już wyżej podkreślono, wprowadzenie formularza Meldunku Informacyjnego¹⁰¹ jako podstawowego dokumentu źródłowego, służącego do rejestrowania pozyskanych informacji, miało uporządkować i ujednoczyć (wprowadzić w całej polskiej Policji jednakowy standard) sposób dokumentowania informacji przydatnych w realizacji ustawowych zadań Policji. Było to – w warunkach polskich - również nowatorskim podejściem do samej informacji i sposobu jej odczytywania. Równoległe z wprowadzeniem MI w praktycznym działaniu organów ścigania zaczął obowiązywać tzw. system oceny źródła i informacji, który znany jest pod obiegowym określeniem „system 4x4”¹⁰². Z założenia – pierwotnie dedykowany w głównej mierze analitykom kryminalnym - system oceny informacji miał ułatwić policjantom precyzyjne odczytywanie informacji w celu ich dalszego wykorzystania np. powinien zapewniać minimalne ryzyko dekonspiracji źródła informacji.

Ocena wiarygodności źródła informacji i ocena informacji przebiegają niezależnie i proces ten nie może opierać się na przecuciach, lecz na rzetelnym oszacowaniu zgodnie z przyjętymi kryteriami. Znormalizowana klasyfikacja pozwala każdemu od-

¹⁰¹ Wzór formularza MI wprowadzono zarządzeniem pf-634 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 czerwca 2006 r. w sprawie metod i form wykonywania przez Policję czynności operacyjno – rozpoznawczych. Obecnie, po dokonaniu zmian dostosowujących formularz MI do aktualnie obowiązujących przepisów, jego wzór stanowi załącznik nr 1 do decyzji nr 126 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 kwietnia 2013 r. w sprawie prowadzenia w Policji zestawu zbiorów danych „System Informacji Policyjnych”, (Dz. Urz. KGP z 6 kwietnia 2013 r., poz. 29).

¹⁰² Definicje oznaczające poszczególne kody opisano w § 9 i 10 zarządzenia nr 126 Komendanta Głównego Policji z dnia 5 kwietnia 2013 r. w sprawie prowadzenia w Policji zestawu zbiorów danych „System Informacji Policyjnych”, (Dz. Urz. KGP z 6 kwietnia 2013 r.). Ponadto w publikacji W. Ignaczaka „Wybrane zagadnienia analizy kryminalnej” bardziej szczegółowo opisano procedurę stosowania wymienionych kodów.

biorcy informacji zinterpretować jej wiarygodność w ten sam sposób¹⁰³. Ponadto ustandaryzowane pola formularza MI pozwalały na opracowanie i wdrożenie systemu informatycznego pozwalającego na przetwarzanie informacji, który pozwalałby na uniknięcie wszelkich zniekształceń (przekłamań) w dalszym procesie ich przetwarzania. Ten sposób oceny informacji i jego źródła ma również niebagatelne znaczenie w kreowaniu funkcjonalności i praktycznym wykorzystaniu zasobów SIO. W uproszczeniu system „4X4” można zdefiniować jako system wzajemnych zależności pomiędzy - w każdym możliwym układzie - istotnymi elementami związanymi z charakterystyką źródła informacji i sposobu wejścia w jej posiadanie przez to źródło.

Zastosowanie ustandaryzowanego sposobu oceny informacji pozwala każdemu potencjalnemu odbiorcy zinterpretować informacje pod kątem jej wiarygodności w ten sam, powtarzalny sposób, (mechanizm obowiązujący w krajach członkowskich Europolu, który precyzyjniej oddaje sens oceny źródła i informacji)¹⁰⁴.

Kolejnym elementem, który miał wpływ na przetwarzanie informacji przez Policję było wprowadzenie międzynarodowych ograniczeń w dostępie i wykorzystaniu informacji przez organa porządku prawnego w całej UE. Opracowując system ochrony, posiłowano się rozwiązaniem stosowanym w policjach europejskich, tym samym dostosowując nasze rozwiązania do możliwości międzynarodowej wymiany informacji. Europol stosuje kody „ochronne” nadawane na poszczególne dokumenty stanowiące klauzulę ograniczeń zakresu wykorzystywania przekazywanych informacji. W umowie zawartej między Rzeczpospolitą Polską a Europejskim Biurem Policji (Europol) o współpracy w zwalczaniu przestępczości, bardziej szczegółowo opisano zasady stosowania standardowych

¹⁰³ W. Ignaczak; Wybrane zagadnienia analizy kryminalnej, WSPol. Szczytno, 2005 r. str. 29

¹⁰⁴ Por. art. 11, Akt Rady z dnia 3 listopada 1998 r. przyjmujący zasady mające zastosowanie do akt (materiałów) do celów analizy Europolu

kodów, które obowiązują przy przekazywaniu informacji do Europolu lub pomiędzy państwami członkowskimi. Zgodnie z ww. umową wprowadzono ograniczenia, zarówno w dostępie, jak i wykorzystaniu informacji znajdujących się w obrocie policyjnym we wszystkich krajach UE. Warto pamiętać, że międzynarodowe kody ochrony informacji „H”¹⁰⁵ nie klasyfikują informacji pod względem ich „ważności, wiarygodności czy przydatności” lecz wskazują na możliwość ich wykorzystania w dalszych działaniach policyjnych lub procesowych uprawnionych organów.

Zastosowanie powszechnie stosowanych w Europolu (tym samym przez instytucje porządku prawnego działające w ramach tej organizacji) kodów ochrony – H1, H2, H3 wiązało się z problemem, iż nasze uregulowania prawne nie są kompatybilne z rozwiązaniami innych krajów UE. W wielu krajach UE brak jest czytelnego, lub rzeczywistego oddzielenia pracy operacyjnej od czynności procesowych, w związku z tym kod H1 ma za zadanie chronić informację przed jej nieuzasadnionym ujawnieniem, czyli bezpośrednim wykorzystaniem w ramach czynności procesowych, bez uprzedniego jej przetworzenia. W ramach prawnych uregulowań obowiązujących w naszym kraju, gdzie praca operacyjna prowadzona jest niezależnie od pracy dochodzeniowo-śledczej, a zestaw zbiorów danych SIO jest wyłącznie zbiorem informacji operacyjnych, ww. kod jest nadawany automatycznie na wszystkie informacje wprowadzone do zbioru. Oznacza to, iż każda informacja, która w drodze międzynarodowej wymiany informacji trafiłaby do uprawnionych organów (Policji) UE nie może być wykorzystana bezpośrednio

¹⁰⁵ Po raz pierwszy wprowadzone do praktycznego stosowania decyzją nr 773 Komendanta Głównego Policji z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie prowadzenia w Policji zestawu zbiorów „System informacji Operacyjnych” (Dz. Urz. KGP z 2009 r., poz.3), zmieniona decyzją nr 126 komendanta Głównego Policji z dnia 5 kwietnia 2013 r., w sprawie prowadzenia w Policji zestawu zbiorów danych „System Informacji Operacyjnych (Dz. Urz. KGP z 2013 r., poz. 29).

w postępowaniu procesowym. Ta sama zasada, dot. kodu H1, odnosi się również do Policji polskiej. Kolejne kody, tj. H2 i H3 mają na celu odpowiednią ochronę zawartej w treści informacji zgodnie z życzeniem autora dokumentu, bądź jego przełożonego, który może decydować o dalszym jej wykorzystaniu.

Wskazane powyżej działania związane z wprowadzeniem jednolitych standardów związanych z postępowaniem z informacjami uzyskiwanymi przez funkcjonariuszy Policji, a stanowiącymi nieodłączny element szeroko rozumianego procesu wykrywczego pozwoliły na opracowanie założeń i uruchomienie zestawu zbiorów danych pozwalającego na przetwarzanie informacji. W tym procesie niezmiernie ważnym elementem było wprowadzenie w Policji nowego sposobu dokumentowania informacji z uwzględnieniem wymaganych przez formularz MI danych, w tym niezbędnych do tworzenia tzw. obiektów analitycznych i powiązań między nimi.

W 2004r. w Komendzie Głównej Policji założono informatyczny centralny zbiór informacji dla potrzeb analizy kryminalnej o nazwie System Meldunku Informacyjnego (SMI).¹⁰⁶

W początkowej fazie wdrażania wspomnianego systemu, był on obsługiwany wyłącznie przez analityków kryminalnych i miał (ze względów technicznych i organizacyjnych) ograniczony zasięg. Z chwilą utworzenia w jednostkach terenowych Wydziałów Wywiadu Kryminalnego KWP / KSP oraz zarządach CBS i BSW odpowiednich komórek organizacyjnych ds. wywiadu kryminalnego, system ten zaczął spełniać tą funkcję, do której został pierwotnie zaprojektowany i stworzony. Zapewniał wszystkim uprawnionym policjantom dostęp do wszelkich informacji będących w posiadaniu policji i wprowadzonych do systemu, ale w głównej mierze funkcjo-

¹⁰⁶ Decyzja nr 192 z dnia 28 maja 2004 r. Komendanta Głównego Policji w sprawie założenia oraz zasad prowadzenia centralnego zbioru informacji dla potrzeb analizy kryminalnej.(Dz. Urz. KGP nr 10, poz. 51

nował jako system wspomagający prace analityków kryminalnych. Jest to system o architekturze centralnej i z a pomocą stanowisk dostępowych w jednostkach terenowych gromadzi dane w oparciu o informacje uzyskane w trakcie pracy operacyjnej.

Trwające nieustannie prace rozwojowe, zmierzające do rozszerzenia funkcjonalności SMI jak i dostępności do zgromadzonych danych, doprowadziły do utworzenia w 2007 r. zestawu zbiorów danych „System Informacji Operacyjnych” (SIO)¹⁰⁷. W chwili obecnej jest to centralny system zarządzania obiegiem informacji dla potrzeb służby kryminalnej i śledczej, który pozwala na gromadzenie (przetwarzanie) wszelkich informacji niezbędnych do zapewnienia funkcjonowania służby kryminalnej Policji,

Dostęp do systemu (w trybie dostępu bezpośredniego) odbywa się ze stanowisk rozdysponowanych, tak w lokalizacji centralnej (KGP), jak i Komendach Wojewódzkich Policji/Komendzie Stołecznej Policji oraz Centralnym Biurze Śledczym (Zarządach/Wydziałach), a także Biurze Spraw Wewnętrznych.

Z uwagi na to, że wdrożony w polskiej Policji SIO opiera się na rozwiązaniach sprzętowych i programowych zgodnych ze standardami Unii Europejskiej obejmuje funkcje przewidziane dla szeroko rozumianego wywiadu kryminalnego, które umożliwiają między innymi:

- gromadzenie informacji opisowej o zdarzeniach,
- śledzenie i kojarzenie faktów niezbędnych do budowania hipotez,
- tworzenie informacji strukturalnych o osobach i innych obiektach dotyczących przestępstwa,

- tworzenie (identyfikacja) powiązań pomiędzy zdarzeniami, osobami i obiektami,
- analizę zgromadzonych danych poprzez tworzenie diagramów analitycznych,
- analizę danych wsadowych pochodzących z zewnętrznych systemów.¹⁰⁸

W SIO gromadzi się i przetwarza uzyskane przez policjantów w trakcie wykonywania czynności służbowych, a w szczególności czynności operacyjno - rozpoznawczych informacje, mogące przyczynić się do wykrycia przestępstw i ustalenia ich sprawców, rozpoznania struktur organizacyjnych przestępczości oraz metod popełniania przestępstw¹⁰⁹.

Aby zrozumieć mechanizm i funkcjonalności SIO w pierwszej kolejności należy wskazać jakie elementy informacji zawarte w tzw. dokumentach źródłowych (tj. MI, Zapytania/Typowania, itd.) są istotne z punktu widzenia funkcjonowania systemu.

W Systemie Informacji Operacyjnych strukturalnie (systemowo) wyodrębnione zostały obszary przetwarzania informacji, tj.:

- Meldunki Informacyjne (MI), jako źródło informacji (dokument źródłowy),
- obiekty analityczne, utworzone na podstawie danych zawartych MI,
- sprawy - podzbiory tematyczne, zawierające zarówno MI jak i utworzone na ich podstawie obiekty analityczne

W systemie SIO gromadzone są, na podstawie dokumentów źródłowych, informacje w trzech płaszczyznach tj.:

1. **System Meldunku Informacyjnego (SMI)** – (aplikacja ta dokładniej omówiona zostanie w dalszej części materiału),

¹⁰⁷ Utworzenie zestawu zbioru danych zostało uregulowane decyzją 256 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 kwietnia 2007 r. w sprawie założenia i prowadzenia na potrzeby Policji centralnego zbioru System Informacji Operacyjnych (Dz. Urz. KGP nr 8, poz. 69 i nr 13, poz. 103).

¹⁰⁸ W. Ignaczak; Wybrane zagadnienia analizy kryminalnej, WSPol. Szczytno, 2005 r. str. 24.

¹⁰⁹ Zakres gromadzonych informacji szczegółowo regulują odrębne przepisy, tj. ustawa o Policji, ustawa o ochronie danych osobowych, ustawa o ochronie informacji niejawnych.

2. **Centralna Baza Informacji z Ustaleń (CBIU)** – na podstawie dokumentów źródłowych takich jak Wniosek o Obserwację oraz Komunikat z Obserwacji wprowadzane są informacje z prowadzonych działań przez komórki właściwe w sprawach techniki operacyjnej, a wykorzystywane również powszechnie przez policjantów służb kryminalnych.
3. **Archiwum** - gdzie gromadzone są informacje przeznaczone do weryfikacji i ewentualnego usunięcia, w związku z uznaniem ich za nie przydatne do realizacji ustawowych zadań Policji.

System Meldunku Informacyjnego (SMI) oraz Centralna Baza Informacji z Ustaleń (CBIU), gdzie na podstawie dokumentów źródłowych takich jak: Meldunek Informacyjny, Wniosek o Obserwację oraz Komunikat z Obserwacji, wprowadzane są informacje z prowadzonych działań, m.in. przez komórki właściwe w sprawach techniki operacyjnej, a wykorzystywane również powszechnie przez policjantów służb kryminalnych. Jednakże skupiono się głównie na SMI, które ma większe znaczenie dla większości policjantów służby kryminalnej.

Wszystkie uzyskane i przekazane przez policjanta (lub pochodzące z innego źródła) informacje muszą być wprowadzane do SIO, w tym również do SMI, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

System Meldunku Informacyjnego jest szczególną bazą informacji uzyskanych przez wszystkich policjantów. Należy zaznaczyć, iż wartość tego systemu zależy przede wszystkim od jakości informacji przekazanych przez funkcjonariuszy pozyskujących dane podlegające wprowadzeniu do systemu. Dużą rolę odgrywa tutaj nie tylko osoba funkcjonariusza przekazującego MI (informację) do systemu, ale również bezpośredni przełożony policjanta, który przed przekazaniem informacji do SIO każdorazowo powinien sprawdzić dokument pod kątem formalnym i merytorycznym, ponosząc w ten sposób odpowiedzialność

za jakość i poprawność przekazywanych danych.

Uzyskane przez policjanta informacje dokumentowane są na podstawie dwóch podstawowych dokumentów źródłowych, tj. „Meldunku Informacyjnego” oraz „Zapytania”. Formularz MI został tak zaprojektowany, aby gromadzone w systemie informacje były uporządkowane oraz ujednolicone, co do sposobu ich wprowadzania, a policjant, (co jest bardzo istotne), w sposób łatwy i szybki mógł do nich dotrzeć i je wykorzystać. Bardzo ważnym elementem MI jest opisana na początku materiału ochrona przekazywanych informacji poprzez kody oraz ocena wiarygodności zarówno informacji jak i źródeł je przekazujących. Dzięki formule tabelarycznej dokument jest czytelny i standardowy, co oznacza, iż jest możliwy do wypełnienia nawet przez niedoświadczonego policjanta w każdej jednostce.

Po spełnieniu wszystkich przesłanek dokument trafia do SMI, gdzie struktura aplikacji jest odzwierciedleniem „wersji papierowej” MI, co pozwala operatorowi stacji na szybkie i łatwe wprowadzanie informacji. System Meldunku Informacyjnego komunikuje się z użytkownikami za pośrednictwem tzw. „formatek”¹¹⁰. W systemie funkcjonują dwa ich rodzaje: formatki obiektów źródłowych oraz formatki obiektów analitycznych. Do formatek obiektów źródłowych jak wspomniano powyżej zalicza się: „Meldunek Informacyjny” oraz „Zapytanie”.

Formatki obiektów analitycznych to m.in. Adres, Dokument, Firma, Osoba, Telefon, itd. tworzone są zawsze na podstawie obiektów źródłowych. Połączenie „źródło-obiekt analityczny” od początku funkcjonowania SMI (SIO) miało ułatwić analitykowi identyfikowanie powiązań pomiędzy obiektami, przy uwzględnieniu ich charakteru oraz wzajemnych relacji np. osoba - właściciel (relacja) - samochód.

Obecnie wyszukanie obiektów analitycznych, z treści MI, pozwala również na

¹¹⁰ Określenie to funkcjonuje w dokumentacji technicznej systemu SIO.

sprawniejsze – po określeniu szczegółowych parametrów - ich identyfikację.

Ponadto każdy z obiektów analitycznych jest w sposób jednoznaczny zdefiniowany, aby zapobiec tworzeniu tzw. duplikatów. Odrębnym rodzajem formatki jest „Rozpowszechnienie”, które wykorzystywane jest przy udostępnianiu informacji z systemu.

Warto zaznaczyć, że we wszystkich „formatkach” występują trzy rodzaje pól. Pola systemowe - które wypełniane są przez system (użytkownik nie ma możliwości ingerowania w ich zawartość), pola

obowiązkowe - są to pola, których wypełnienie jest niezbędne, aby w SMI mogła znaleźć się informacja oraz pola nieobowiązkowe, które należy wypełnić wyłącznie w przypadku posiadania informacji adekwatnych do ich nazwy. Ich wypełnienie nie jest konieczne do utworzenia obiektu.

Podstawowym zagadnieniem, z którym wiąże się funkcjonowanie SIO jest zrozumienie idei jego powstania. Jest to system, który powinien zapewnić rzeczywiste wsparcie działań wykrywczych Policji, a nie kolejnym zbiorem informacji pozytywnych przez funkcjonariuszy Policji.

DYLEMATY ADMINISTRACYJNO-DYSCYPLINARNE POLICJANTA USUNIĘTEGO ZE SZKOLENIA ZAWODOWEGO PODSTAWOWEGO

Słuchacz szkolenia zawodowego podstawowego jest charakterystycznym policjantem pod względem administracyjnym, w tym dyscyplinarnym. Osoba przyjęta do służby w Policji zostaje mianowana policjantem w służbie przygotowawczej na okres 3 lat. Po upływie okresu służby przygotowawczej policjant zostaje mianowany na stałe.¹¹¹ Mianowanie lub powołanie na stanowisko służbowe jest uzależnione od posiadanego przez policjanta wykształcenia, bezwzględnego uzyskania określonych kwalifikacji zawodowych, a także stażu służby w Policji.¹¹² Warunkiem uzyskania kwalifikacji zawodowych niezbędnych do mianowania na stanowisko służbowe jest ukończenie przez niego m.in. szkolenia zawodowego podstawowego.¹¹³

Faktycznie policjant dopiero co przyjęty do służby zostaje mianowany na stanowisko kursanta. Aby mógł zostać mianowany na podstawowe stanowisko policjanta musi uzyskać „kwalifikacje zawodowe podstawowe”.¹¹⁴ Jednym ze sposobów ich uzyskania jest ukończenie szkolenia zawodowego podstawowego. Większość poli-

cjantów kończy je bez większych problemów natury dyscyplinarnej. Zdarzają się jednak wyjątki. Słuchacz czasami ulega pokusom i narusza dyscyplinę służbową.¹¹⁵ Zdarza się, że konsekwencją tego czynu jest usunięcie słuchacza ze szkolenia zawodowego podstawowego w trybie § 43 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie *szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji* (Dz.U.2007.126.877 z późn. zm.). Wówczas komendant jednostki szkoleniowej Policji wydaje rozkaz o usunięciu policjanta ze szkolenia i wyłączeniu go ze stanu słuchaczy. Taki policjant przeważnie jeszcze tego samego dnia trafia do swojej jednostki macierzystej, a z uwagi na zmianę przełożonego dyscyplinarnego (do tej pory był to komendant jednostki szkoleniowej Policji), materiały z przeprowadzonych w tej sprawie czynności wyjaśniających lub postępowania dyscyplinarnego są przekazywane do jego obecnego przełożonego dyscyplinarnego.¹¹⁶

Tu zaczynają się poważne dylematy kadrowe natury formalnej. Zgodnie z § 46 ust. 2 cyt. rozporządzenia nie kieruje się ponownie na szkolenie policjanta usuniętego ze szkolenia podstawowego, chyba że policjant ten został zwolniony ze służby, a następnie do niej przywrócony - § 46 ust. 3. Co w tej sytuacji zrobić z policjantem usuniętym ze szkolenia zawodowego podstawowego: wrócić na szkolenie nie może, nie może też być mianowany na jakiegol-

¹¹¹ Art. 29 ustawy o Policji (t.j. Dz.U.2011.287.1687 z późn. zm.).

¹¹² Art. 34 ust. 1 i 2 ustawy o Policji.

¹¹³ Art. 34 ust 3 ustawy o Policji.

¹¹⁴ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie wymagań w zakresie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych i stażu służby, jakim powinni odpowiadać policjanci na stanowiskach komendantów Policji i innych stanowiskach służbowych oraz warunków ich mianowania na wyższe stanowiska służbowe (Dz.U.2007.123.857 z późn. zm.) załącznik: tabela 2 – „wymagania w zakresie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych i stażu służby, jakim powinni odpowiadać policjanci na innych stanowiskach służbowych” pozycja 87 i 88.

¹¹⁵ Najczęstszym przypadkiem jest stawienie się do służby w stanie po użyciu alkoholu.

¹¹⁶ Art. 133 ust. 1 ustawy o Policji.

wiek stanowisko policyjne – pozostaje „wiecznym” kursantem, który nie ma uprawnień do wykonywania chociażby najbardziej podstawowych czynności policyjnych jak służba patrolowa. Artykuł 41 ani żaden inny ustawy o Policji nie wymienia jednak takiej podstawy prawnej zwolnienia policjanta ze służby (żeby zwolnić policjanta ze służby potrzebny jest przepis rangi ustawowej). W napotkanej praktyce spotykane są trzy rodzaje rozwiązania tej sytuacji:

1. Zwolnienie policjanta ze służby na podstawie art. 41 ust. 1 pkt. 3 ustawy o Policji (wymierzenia kary dyscyplinarnej wydalenia ze służby – o ile taka zostanie orzeczona);
2. Zwolnienie policjanta ze służby na podstawie art. 41 ust. 1 pkt. 2 ustawy o Policji (nieprzydatność do służby, stwierdzonej w opinii służbowej w okresie służby przygotowawczej);
3. Zwolnienie policjanta ze służby na podstawie art. 41 ust. 2 pkt. 5 ustawy o Policji (gdy wymaga tego ważny interes służby);

Żadna z nich nie odpowiada bezpośrednio powstałej sytuacji, a przez to nie jest prosta do zastosowania.

Oczywistym rozwiązaniem wydaje się być orzeczenie kary wydalenia ze służby, czyli najsurowszej z możliwych. W tej sytuacji zachodziłaby więc „konieczność” kontynuowania czynności w ramach postępowania dyscyplinarnego, którego materiały po kilku dniach, w ślad za usuniętym słuchaczem, pojawiają się w jego jednostce macierzystej. Nie wolno jednak zakładać z góry takiego zakończenia postępowania dyscyplinarnego.

Każdy przełożony dyscyplinarny oraz rzecznik dyscyplinarny zapewne znają doskonale przepisy i zasady regulujące postępowanie dyscyplinarne. Wiedzą, iż ustawodawca w art. 135g ustawy o Policji jednoznacznie stwierdził, że obwinionego uważa się za niewinnego, dopóki wina jego nie zostanie udowodniona i stwierdzona pra-

womocnym orzeczeniem, a przełożony dyscyplinarny i rzecznik dyscyplinarny są zobowiązani badać oraz uwzględniać okoliczności przemawiające zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść obwinionego.

Obwinionym w tym przypadku jest jednak słuchacz szkolenia zawodowego podstawowego, który został z niego usunięty. Skoro został z niego usunięty to nigdy w obecnej sytuacji prawnej nie uzyska kwalifikacji zawodowych podstawowych, chyba że zostanie on przywrócony do służby. W jakim więc kierunku może iść postępowanie dyscyplinarne przeciwko takiemu policjantowi, aby nie zatrudniać dalej osoby, która nie może wykonywać żadnych czynności służbowych, która do osiągnięcia wieku emerytalnego będzie zajmowała etat na stanowisku kursanta? Faktycznie może iść w każdym wskazanym w ustawie o Policji¹¹⁷. Może to być na przykład kara nagany, jak i wydalenia ze służby, orzeczenie o umorzeniu postępowania, a nawet o uniewinnieniu.

Czy w przypadku zakończenia postępowania dyscyplinarnego przeciwko słuchaczowi szkolenia zawodowego podstawowego, który został z niego usunięty, orzeczeniem innym niż o ukaraniu karą wydalenia ze służby może on wrócić na takie szkolenie? Odpowiedź brzmi: zdecydowanie nie. Nie, bo został z niego usunięty¹¹⁸. Tak, więc czy jest sens prowadzenia postępowania dyscyplinarnego w tym przypadku (czasami nawet przez wiele miesięcy), a co gorsza narażania się na jego tendencyjne ukierunkowanie, skoro i tak policjanta trzeba będzie zwolnić ze służby bez względu na jego wynik.

Wystawienie natomiast policjantowi w okresie służby przygotowawczej opinii: „Nieprzydatny do służby” przy kryteriach opiniowania, jakie są zawarte w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych

¹¹⁷ Art. 135j ust. 1 ustawy o Policji.

¹¹⁸ §46 ust. 2 rozp. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji (Dz.U.2007.126.877 z późn. zm.)

i Administracji z dnia 30 sierpnia 2010 r. w sprawie opiniowania służbowego policjantów (t.j. Dz.U.2013.883): „realizacja zadań i czynności”: jakość, samodzielność i inicjatywa, terminowość, planowanie i organizowanie pracy; „kompetencje ogólne”: rozwój własny i podnoszenie kwalifikacji, umiejętność współpracy, kultura osobista oraz dyspozycyjność, w sytuacji gdy policjant - słuchacz cały czas wzorowo wywiązywał się ze swoich obowiązków, a np. raz zdarzyło mu się stawić do służby lub podjąć czynności służbowe w stanie po użyciu alkoholu - może być poważnym wyzwaniem. Usunięcie natomiast ze szkolenia w tej sytuacji jest niemal pewne. Należy tu zaznaczyć, że słuchacz usuwany jest ze szkolenia zawodowego podstawowego z uwagi na popełnienie czynu o znamionach wykroczenia albo przewinienia dyscyplinarnego, które jest w tym momencie oczywiste i uniemożliwia jego udział w szkoleniu (prawie w 100% są to sytuacje podjęcia czynności służbowych w stanie po użyciu alkoholu – art. 70§2 k.w. i art. 132 ust. 3 pkt 6 ustawy o Policji), a nie z powodów predestynujących do wystawienia negatywnej opinii służbowej. Poza tym od dłuższego czasu, z uwagi na zmianę przepisów, jednostki szkoleniowe Policji nie wystawiają już opinii okresowej słuchaczowi.

Trzeci spotykany sposób zwolnienia ze służby policjanta usuniętego ze szkolenia zawodowego podstawowego to zwolnienie go na podstawie art. 41 ust. 2 pkt. 5 ustawy o Policji, tj. „gdy wymaga tego ważny interes służby”. Takie rozwiązanie, jako przesłanka fakultatywna musi zawierać jednak obligatoryjne i konkretne uzasadnienie. Poprzednie dwa sposoby takowego nie wymuszały. Uzasadnienie to wymaga, zgodnie z art. 7 kodeksu postępowania administracyjnego, wykazania, że interes społeczny zwolnienia ze służby policjanta usuniętego ze szkolenia zawodowego podstawowego jest większy niż słuszny interes obywatela – zwalnianego policjanta. Policjanta, który w obecnej sytuacji prawnej, z uwagi na usunięcie ze szkolenia zawodowego podstawowego nigdy nie będzie mógł

zostać ponownie na nie skierowany, czyli nie uzyska kwalifikacji zawodowych podstawowych uprawniających go do wykonywania najprostszycy czynności służbowych oraz dających możliwość mianowania na inne stanowisko służbowe niż stanowisko kursanta.

W tym momencie nasuwa się pytanie, czy policjant usunięty ze szkolenia zawodowego podstawowego, a następnie zwolniony ze służby, bez względu na wybraną podstawę prawną, nigdy już nie będzie mógł zostać do niej przywrócony. Będzie mógł, o ile zostanie wykazane, że zaszły przesłanki do przywrócenia go do służby wymienione w art. 42 ustawy o Policji. Wówczas także zostanie ponownie skierowany na szkolenie zawodowe podstawowe¹¹⁹.

W przypadku policjantów usuwanych z innego rodzaju szkoleń i doskonaień tego problemu nie ma. Ten może zostać ponownie skierowany na takie szkolenie lub doskonalenie po upływie określonego czasu.

¹¹⁹ §46 ust. 3 rozp. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji (Dz.U.2007.126.877 z późn. zm.)

Marta Weltrowska

Studentka IV roku na kierunku Bezpieczeństwo wewnętrzne
na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu

ODZWIERCIEDLENIE STANU PRZESTĘPCZOŚCI NARKOTYKOWEJ W PRASIE POLSKIEJ A STAN FAKTYCZNY

Zjawisko narkomanii oraz przestępczości narkotykowej, w przeciągu ostatnich lat, jest nieustannie obecne w świecie mediów. Powodem jest przede wszystkim poruszenie społeczne, które wzbudza zainteresowanie. Wiąże się to prawdopodobnie z faktem bycia świadkiem przestępstwa, podobnego do opisanego w mediach lub obawy, że każdego to może dotyczyć.

Przekazywane informacje nierzadko odbierane są nieprawidłowo. Jedną z częstszych przeszkód w odpowiednim odbiorze jest **różnica w postrzeganiu**, która wynika głównie z różnic w doświadczeniach życiowych, niejednakowym zasobie wiedzy i umiejętności. Dlatego też przekaz powinien być niezbyt rozbudowany i nieskomplikowany. Kolejną przeszkodą są **różnice językowe**. Ważne jest, aby zaniechać używania specjalistycznego słownictwa czy żargonu. Nie może dojść do sytuacji, w której nadawca i odbiorca odmiennie będą postrzegać komunikat. Sposobem przeciwdziałania owej sytuacji jest chociażby używanie słów zrozumiałych dla wszystkich, a gdy jest to niemożliwe, wyjaśnienie komunikatu i zawartych w nim terminów. Należy posługiwać się zrozumiałą terminologią. Problemem w przekazywaniu ważnych komunikatów są również: **szum, emocje, niezgodność komunikatów** czy **nieufność**. Szum i emocje nie pozwalają odbiorcy zrozumieć komunikatu w sposób właściwy, gdyż zaczyna on zwracać uwagę na rzeczy mniej istotne, chociażby dźwięki w tle lub zachowanie dziennikarza, jego wyraz twarzy. Z kolei nieufność rodzi najczęściej poczucie braku wiarygodności komunikatu,

co wiąże się ściśle z wiarygodnością nadawcy¹²⁰.

Podsumowując, współpraca służb mundurowych z mediami ma ogromne znaczenie. Stanowi bowiem o ich wiarygodności oraz budowane zostaje zaufanie społeczne. Do jednych z najważniejszych przedsięwzięć należy wydawanie Biuletynu Informacyjnego Komendy Głównej Policji, który służy zarówno funkcjonariuszom, jak i dziennikarzom. Przygotowywanie „Raportu o stanie bezpieczeństwa publicznego w Polsce” oraz współpraca z „Gazetą Policyjną”, która obrazuje działalność Policji i pozwala obywatelom zdobywać wiedzę na temat działalności jednostki. Duże znaczenie odgrywa również utrzymywanie kontaktu oraz współpraca z zaprzyjaźnionymi dziennikarzami. Rozbudowana sieć kontaktów znacznie ułatwia pracę z mediami. Ważną częścią pracy policjanta jest również udzielanie wywiadów, uczęszczanie na konferencje prasowe oraz opracowywanie materiałów prasowych dla dziennikarzy¹²¹.

1. Narkomania oraz przestępczość narkotykowa w świetle wybranych artykułów z „Gazety Wyborczej”

W kronice policyjnej „Gazety Wyborczej”¹²² często można zaobserwować artykuły o przestępstwach związanych z narkotykami. Cechą charakterystyczną dla tych artykułów jest ich przekaz, to znaczy jego prostota oraz relacja pozbawiona emocji. Są

¹²⁰ T. Cichorz, A. Misiuk, I. Wiciak, *Komunikacja społeczna w policji*, Szczytno 2006, s. 10.

¹²¹ Tamże, s. 23 – 26.

¹²² Tamże, s. 91.

to niezaprzeczalnie atuty artykułów. Niestety zbyt duża oszczędność w relacjonowaniu powoduje, iż informacje mogą być odbierane jako niepełne, dawać jedynie pobieżny obraz sytuacji lub spowodować brak zaufania, który z kolei może wynikać z przeświadczenia o braku wiarygodności informacji. Na podstawie artykułów „GW” można dokonać próby oceny stanu przestępczości narkotykowej w Warszawie w latach 2011-2012. Analiza dotyczy właśnie tego okresu, głównie ze względu na jego aktualność.

1.1. Handel środkami psychotropowymi

Na podstawie artykułów „GW” można wywnioskować, że przestępstwami najczęściej popełnianymi są te związane z handlem narkotykami. Dotyczą one zatrzymań handlarzy narkotyków, tak jak w przypadku Andrzeja Dołęckiego, szefa stowarzyszenia Wolne Konopie¹²³. Został on aresztowany pod zarzutem „obrotu środkami odurzającymi”¹²⁴. Innym przykładem była sprawa 41-letniego Marcina W., który wprowadził na rynek ok. 2 kg narkotyków (kokainy, amfetaminy i marihuany). Był on dobrze znany policjantom, ponieważ był wielokrotnie notowany w policyjnych kartotekach¹²⁵. Policja z CBŚ może poszczycić się również zatrzymaniem Andrzeja G., pseudonim „Nerwoy”. Andrzej G. był poszukiwany listem gończym. Jego sprawą zajmowali się policjanci ze specjalnej grupy pościgowej Centralnego Biura Śledczego. Według funkcjonariuszy „Nerwoy” był ważną postacią w świecie handlarzy narkotykami i za takie przestępstwa był ścigany¹²⁶. Bardzo często handel narkotykami

łączy się z innymi przestępstwami narkotykowymi, takimi jak: wytwarzane, posiadanie czy uprawa na plantacjach. Wszystkie wyżej opisane sprawy łączy fakt, iż handlarze narkotykami często są powiązani z grupami przestępczymi lub byli już notowani w kronikach policyjnych. Wiadomym jest, iż obrót środkami psychotropowymi wymaga sprawnego poruszania się w środowisku przestępczym, a co za tym idzie wymaga ciągłego rozwijania sieci kontaktów między określonymi grupami przestępczymi. Handlem narkotykami rzadko kiedy trudnią się nowicjusze. Najczęściej są to doświadczeni przestępcy, którzy doskonale wiedzą jak uciec przed wymiarem sprawiedliwości.

1.2. Nielegalne laboratoria, uprawy i plantacje narkotyków

Uprawy i plantacje narkotyków czy też ich nielegalne laboratoria są drugim w kolejności, wg „GW”, rodzajem przestępczości narkotykowej. Wyżej wymienione czyny zabronione zostały potraktowane jako jedna kategoria przestępstw, bowiem dotyczą nielegalnego wytwarzania narkotyków. Rozbicie na węższe kategorie nie miałyby sensu. Sprawa warta opisania dotyczyła zlikwidowania laboratorium amfetaminy. Zatrzymany został 25-letni mieszkaniec Warszawy. Dodatkowo na terenie działki zatrzymanego znajdowała się nielegalna plantacja konopi indyjskich. Zatem w tym wypadku czyn zabroniony dotyczył zarówno laboratorium amfetaminy, jak i plantacji konopi indyjskich¹²⁷. Po raz kolejny zauważalne jest zjawisko infiltracji określonych rodzajów przestępstw. W związku z tym, z całą stanowczością można stwierdzić, iż w obrębie przestępczości narkotykowej znamienne jest łączenie różnych ro-

¹²³ *Gazeta Wyborcza*, dalej „GW”.

¹²⁴ *Szef Wolnych Konopi trafił za kratki. „Represje Tuska”*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,11664293,Szef_Wolnych_Konopi_trafil_za_kratki___Represje_Tuska_.html, stan: 16.05.2012.

¹²⁵ *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii*, Dz. U. Nr 66, poz. 469, art. 59 ust.1.

¹²⁶ *Sprzedal dwa kilogramy narkotyków. Wpadł w samochód*, <http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,105246>

89,*Sprzedal dwa kilogramy narkotykow__Wpadl_w_samochodzie.html*, stan: 15.03.2012

¹²⁷ *Nalot policji na akademik: narkotyki, kradziony samochód, 12 zatrzymanych*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,34889,11748548,Nalot_policji_na_akademik__narkotyki__kradziony_samochod_.html?bo=1, stan: 18.05.2012.

dzajów czynów przestępczych. Sukcesem Policji było zlikwidowanie rozbudowanego laboratorium, a zarazem fabryki amfetaminy. Zabezpieczono na jej terenie jedynie po kilogramie amfetaminy i kokainy, jednakże odkryto odczynniki do ich wytwarzania oraz trzy linie produkcyjne. Zatem w krótkim czasie można było wytworzyć setki kilogramów narkotyków. Likwidacja fabryki łączyła się aż z dwoma śledztwami prowadzonymi przez stołeczne prokuratury – okręgową i apelacyjną. Na terenie zabezpieczono również kilka sztuk broni, trzy luksusowe auta, 300 tysięcy w gotówce, a także wysadzany diamentami zegarek wart ok. 70 tysięcy euro. Niewykluczone, że dobra materialne pochodziły z nielegalnego handlu narkotykami¹²⁸. Każdy kolejny przykład ukazuje, iż nawet drobni „plantatorzy” wykazują się niezwykłą pomysłowością i wiedzą na temat hodowli nielegalnych krzewów konopi. Wiedzą wykazał się również 20-letni Marcin W., który w szafie ukrył trzy rośliny konopi. Owa szafa była profesjonalnie przygotowana do uprawy narkotyku, bowiem posiadała lampy grzewcze, termometr, wentylatory oraz elektroniczny włącznik czasowy. W trakcie trwania przeszukania mieszkania, Marcin W. próbował wręczyć funkcjonariuszom 990 zł łapówki, aby uniknąć zatrzymania. W związku z tym został oskarżony za uprawę konopi oraz za udzielanie korzyści majątkowej¹²⁹. Wytwarzanie narkotyków może łączyć się również z działalnością w zorganizowanej grupie przestępczej. Właśnie na takie powiązanie natknęli się stołeczni policjanci, gdy zlikwidowali wytwórnię środków odurzających. Znalezione ponad 5 kilogramów narkotyków, w tym amfetaminę, metamfetaminę i marihuanę. Zatrzymano 3 mężczyzn, którzy zostali oskarżeni o wytwarzanie, rozprowadzanie oraz naby-

¹²⁸ „Żyła”, czyli północna trybuna Legii.

¹²⁹ „Staruch” aresztowany. Pod zarzutem handlu narkotykami, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,11818846,Staruch_aresztowany_Pod_zarzutem_handlu_narkotykami.html, stan: 17.06.2012.

wanie narkotyków¹³⁰. Handel środkami psychotropowymi odbywał się na dużą skalę, z czego może wynikać udział w zorganizowanej grupie przestępczej.

1.3. Przemysł narkotyków

Trzecią pozycję w rankingu przestępstw opisanych w „GW” zajmuje przemysł narkotyków. Przemysł bardzo często dotyczy spraw nagłośnianych i znanych w mediach. Ten typ przestępstw jest ciekawy głównie ze względu na różne sposoby przemycania środków odurzających. Pomysłowość ludzi próbujących przemyścić narkotyki właściwie nie zna granic. Pierwszym przykładem wartym opisanie jest przemysł ponad 2 kilogramów kokainy na Lotnisku Chopina. 22-letni Grek próbował przemyścić narkotyki w piastach kół motocyklowych. Narkotyki udało się wykryć między innymi dzięki pomocy psa¹³¹. Podobna sytuacja miała miejsce na Okęciu, gdzie celnicy odkryli 3 kilogramy kokainy. 26-letni obywatel Rumunii miał w torbie cztery metalowe koła, a w ich wnętrzu torebki z białym proszkiem. Narkotyki na czarnym rynku były warte ponad 6 tysięcy zł¹³². Podstawowy błąd przemytnika polegał na tym, iż nie potrafił wyjaśnić, do czego służą przedmioty, które przewoził. Bowiem właśnie tym od razu wzbudził zainteresowanie funkcjonariuszy. Można przyjąć różne wersje. Pierwszą z nich jest taka, iż przemytnik był zupełnie niedoświadczony i nie wiedział do końca jak należy wykonać swoją pracę. Jednakże duża zawartość przemycania

¹³⁰ *Policjanci z CBS zatrzymali Andrzeja G. PS. Nerwowy. 55 – letni mężczyzna jest podejrzany o przestępstwa narkotykowe*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,12672989,Wpadl_Nerwowy_Pzed_laty_byl_ochroniarzem_Wariata_.html, stan: 16.10.2012.

¹³¹ *Domowa plantacja: Para uprawiała marihuanę w szafce*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,10798154,Domowa_plantacja_Para_uprawiala_marihuanę_w_szafce.html, stan: 15.03.2012.

¹³² *Policja zlikwidowała laboratorium amfetaminy*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,10597683,Policja_zlikwidowała_laboratorium_amfetaminy.html, stan: 15.03.2012.

nych substancji tejże wersji zaprzecza. Należy zatem zwrócić również uwagę na skuteczność celników z Okęcia.

1.4. Posiadanie narkotyków oraz ich hurtowa sprzedaż

Posiadanie narkotyków dotyczy wielu ludzi. Wyróżniają się oni ogromną pomysłowością, gdyż nielegalne środki zawsze należy gdzieś ukryć. Często zwraca się uwagę, iż ściganie za posiadanie małej ilości narkotyku jest po prostu nieopłacalne dla państwa. Jest to oczywiście słuszna uwaga, jednakże należałoby określić znaczenie terminu „mała ilość”. Dlatego też niezwykle istotna jest debata na temat legalizacji określonej ilości narkotyku, tak aby skarb państwa nie był obciążony. Niestety temat ten jest niezwykle trudny, ponieważ legalizacja może nieść za sobą ogrom negatywnych konsekwencji. Kwestię hurtu narkotykami można zobrazować na przykładzie zatrzymanego Pawła R. Mężczyzna był poszukiwany 6 listami gończymi, również za przestępstwa inne niż narkotykowe. Fakt, iż posługiwał się fałszywymi dowodami tożsamości, często zmieniał miejsce zamieszkania i jeździł samochodami, które nie były zarejestrowane na niego, znacznie utrudniał zatrzymanie przestępcy. Jednak po czasie funkcjonariusze Centralnego Biura Śledczego namierzili mężczyznę i od razu przystąpili do jego zatrzymania. W trakcie przeszukania jego mieszkania zabezpieczono również narkotyki, a dokładnie 900 gramów marihuany, ponad 200 gramów amfetaminy, 20 gramów kokainy oraz 177 tabletek ekstazy. Mężczyzna został natychmiast przewieziony do policyjnego aresztu¹³³. Przykład bardzo dobrze obrazuje, iż przestępczość narkotykowa często wiąże się z przestępczością zorganizowaną, a rzadko dotyczy nowicjuszy dopiero wkraczających w świat przestępczy.

¹³³ *Policja zlikwidowała ogromną fabrykę amfetaminy*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,11874828,Policja_zlikwidowala_ogromna_fabryke_amfetaminy.html, stan: 17.06.2012.

2. Narkomania oraz przestępczość narkotykowa w świetle „Rzeczpospolitej”

Kronika policyjna „Rzeczpospolitej”¹³⁴ różni się od kroniki policyjnej „GW”. Swoisty dysonans można zaobserwować już w momencie czytania artykułów obu gazet. Mianowicie artykuły „GW”, jak już wspomniano, były pisane w sposób prosty, zrozumiały. Artykuły były pozbawione emocji, niestety fakt, iż były krótkie sprawiał, że nie zawsze temat został wyczerpany. Natomiast artykuły „Rz” są zdecydowanie dłuższe i można dowiedzieć się z nich o wielu szczegółach akcji policyjnych. Niejednokrotnie jednak w artykułach można natknąć się na wykrzyknienia lub narrację trzecioosobową. Niestety powoduje to wrażenie czytania książki, a nie relacji z miejsca popełnienia przestępstwa, co może naruszyć wiarygodność tekstu. Jednakże taka narracja ma również swoje zalety. Ukazuje bowiem każdy szczegół przeprowadzanej akcji i wyjaśnia nieznanym czytelnikowi terminy lub schematy postępowania funkcjonariuszy. Atutem artykułów „Rz” są bardzo często wykorzystywane cytaty. Są to zazwyczaj słowa funkcjonariuszy wysokiej rangi, co z kolei sprawia, iż artykuł staje się dla czytelnika wiarygodny. Podobnie jak w przypadku „GW”, również w przypadku „Rz” można dokonać próby przeprowadzenia statystyki dotyczącej najczęściej popełnianych przestępstw narkotykowych w latach 2011-2012.

2.1. Handel środkami psychotropowymi

Handel narkotykami należy kojarzyć zarówno z doświadczonymi przestępcami, jak i drobnymi dilerami. Niestety bardzo często handel narkotykami łączy się z działalnością w zorganizowanych grupach przestępczych. Doskonałym przykładem jest działalność liderów grupy ciechanowsko-

¹³⁴ *Plantacja konopi w PAN. Maryśka rosła między kukurydzą*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,12041874,Plantacja_konopi_w_PAN_Maryska_rosla_miedzy_kukurydza.html, stan: 01.07.2012.

pułtuskiej. Policjanci zatrzymali Przemysław K., „Skała”, Marcina K., „Gruby”, oraz Andrzeja W. Gangsterzy zajmowali się produkcją, przemytem oraz handlem narkotykami, a konkretnie amfetaminą i kokainą. W ich mieszkaniu zabezpieczono 1,5 kilograma kokainy, 12 tysięcy euro, kilkanaście telefonów oraz fałszywe dokumenty, co jednoznacznie świadczy o ich profesjonalnym przygotowaniu. Byli doświadczeni i znani w świecie biznesu narkotykowego, o czym może świadczyć fakt współpracy z gangiem mokotowskim oraz sprowadzania narkotyków z Ameryki Południowej. Wyżej opisana sprawa w sposób doskonały obrazuje połączenie różnych kategorii przestępstw związanych z narkotykami. Bardzo ważne jest, aby przestępstwa nie kategoryzować od razu, lecz postarać się dostrzec również przesłanki innych rodzajów czynów zabronionych.

Ostatnim przestępstwem, które zostanie opisane w kategorii „handel narkotykami” jest głośna sprawa Andrzeja G. pseudonim „Nerwowcy”. Owa sprawa została również opisana w „GW”. Jednakże „Rz” bardziej szczegółowo przedstawiła sytuację związaną z przestępstwem. Obie gazety posługiwały się słowami policjanta KGP, informującymi, iż „Nerwowcy” był jedną z bardziej liczących się postaci w branży narkotykowej w Europie. Atutem artykułu „Rz” jest również powołanie się na słowa rzecznika Prokuratury Apelacyjnej w Warszawie, który wystawił list gończy za Andrzejem G. Mężczyzna był wcześniej karany, m.in. za kierowanie grupą przestępczą zajmującą się przemytem i sprzedażą narkotyków. Był związany z mafią pruszkowską i wołomińską¹³⁵. Bardzo dobrze widoczny jest fakt, iż przestępca potrafił połączyć przestępstwa związane ze sprzedażą i przemytem narkotyków z kierowaniem zorganizowaną grupą przestępczą. Jednakże Andrzeja G. z całą stanowczością można określić mianem

¹³⁵ *Bracia hodowali marihuanę w namiocie i w szafie*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,12179809,Bracia_hodowali_marihuanę_w_namiocie_i_w_szafie.html, stan: 23.07.2012.

„bossa narkotykowego”, jak też uczyniono w tytule artykułu. Bowiem jego działania nie należą do kategorii drobnych przestępstw czy wykroczeń, a dotyczą handlu i przemytu narkotyków na skalę międzynarodową. Dodatkowo, należy pamiętać o współpracy przestępcy z mafią.

2.2. Nielegalne laboratoria, uprawy i plantacje narkotyków

Likwidacja ogromnej fabryki narkotyków, która odbiła się głośnym echem, została również opisana w „GW”. Akcja dotyczyła fabryki wyposażonej w kilka linii produkcyjnych do wytwarzania amfetaminy. Funkcjonariusze CBŚ zabezpieczyli gotowe produkty, półprodukty oraz składniki potrzebne do wytwarzania narkotyków. W artykule zawarto wiele wypowiedzi, np. zastępcy prokuratora apelacyjnego Waldemara Tyla czy Katarzyny Calów-Jaszewskiej z prokuratury okręgowej. Tenże zabieg był rzadkością w artykułach „GW”. 14 osobom zarzucono wprowadzanie do obrotu znacznych ilości narkotyków. Kolejne 24 osoby zatrzymali stołeczni policjanci, co niewątpliwie należy nazwać sukcesem służb. Z całej grupy zatrzymanych 21 osób usłyszało zarzuty, 3 osoby przesłuchano, po czym zwolniono.¹³⁶ Bardzo ważnym aspektem artykułu jest końcowe podsumowanie, obrazujące ilość zatrzymanych oraz czyny im zarzucane. Bowiem w ten sposób została przedstawiona pełna i profesjonalna informacja o przestępstwie. Kolejnym przestępstwem narkotykowym opisanym w „Rz” i należącym do kategorii nielegalnej produkcji, należy sprawa Marka S., który laboratorium do wytwarzania amfetaminy oraz materiałów wybuchowych urządził w łazience¹³⁷. Ta sprawa została

¹³⁶ *20 – latek hodował konopie. Policji oferował łapówkę*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,12381447,20_latek_hodowal_konopie_Policji_oferowal_lapowke.html, stan: 31.08.2012.

¹³⁷ *Policjanci zlikwidowali dużą wytwórnnię narkotyków*, <http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,125082>

opisana w „GW”, w związku z czym opisywanie jej drugi raz nie miałyby sensu¹³⁸. Należy jednak zwrócić uwagę, iż artykuł „Rz” był dłuższy i zawierał więcej szczegółowych informacji, chociażby o rodzajach zabezpieczonych tam przedmiotów i ich liczbie. Został również zawarty komunikat o obowiązkowej ewakuacji 100 osób oraz przedstawionych Markowi S. zarzutach. Zarzuty o nielegalnej produkcji narkotyków otrzymali również: Przemysław K., „Skała”, Marcin K., „Gruby” oraz Andrzej W. Byli to trzej liderzy tzw. grupy ciechanowsko – pułtuskiej¹³⁹. W związku z tym należy brać pod uwagę, iż nielegalne wytwarzanie narkotyków głównie dotyczy doświadczonych przestępców. Powyższy przykład może również posłużyć jako dowód, iż narkobiznes jest taką sferą przestępczości, którą należy postrzegać przez pryzmat wielowymiarowości. To znaczy, zatrzymanie wyżej wymienionych osób wiąże się również z popełnieniem czynów zabronionych innych kategorii, jak na przykład przemyt i handel narkotykami.

2.3. Przemyt narkotyków

Przemyt narkotyków należy do kategorii przestępstw wzbudzających duże zainteresowanie społeczne. Powodem może być współpraca wielu służb w zwalczaniu przemytu środków psychotropowych. Również fakt, iż przemyt odbywa się zazwyczaj na skalę międzynarodową powoduje ciekawość obywateli danego kraju. Każdy sukces i owocna współpraca Policji, Straży Granicznej, Służby Celnej oraz innych służb powoduje ciekawość, ale zara-

zem satysfakcję społeczną. Pierwszym przykładem wartym opisania jest przemyt na Ursynowie. **Artykuł "Rz" po raz kolejny zaskakuje bogactwem wypowiedzi funkcjonariuszy.** Cytowane są całe wypowiedzi, co nie zawsze może nieść za sobą pozytywne skutki. Może bowiem doprowadzić do nieodpowiedniej oceny zdarzenia, z racji tego, iż każda wypowiedź jest uwarunkowana zaistniałą sytuacją, której czytelnik nie jest w stanie zobaczyć. Należy również zaznaczyć, iż artykuł obfituje w pytania retoryczne, które mają za zadanie zmuszenie czytelnika do refleksji lub zaznaczenie wielowymiarowości zjawiska. Artykuł w sposób szczegółowy wyjaśnia jak wygląda procedura przeszukania, na co należy zwracać uwagę, w tym wypadku często chodzi o wagę paczki lub kierunek jej nadawania. Opisane zostały inne przypadki przemytu, np. paczki z wyrobami z kości słoniowej czy przesyłka z bronią. **„Rz” wzbogaciła również swój artykuł o dane statystyczne,** informując, iż w pierwszym półroczu 2012 roku celnicy najczęściej rekwirowali tytoń (133 paczek o wadze 576 kg oraz 26 przesyłek, a w nich 3625 paczek papierosów). Mundurowi przechwycili również 830 sfalszowanych przedmiotów, głównie podróbek markowych zegarków. Przesyłanie narkotyków pocztą, staje się coraz popularniejszym zjawiskiem w świecie biznesu narkotykowego. Celnicy zarekwirowali ponad 1,5 kg narkotyków oraz 5 kg dopalaczy, tylko w I kwartale 2012 roku¹⁴⁰. Faktem jest, iż artykuł „Rz” jest kopalnią wiedzy o przemycie narkotyków. Znajduje się w nim wiele cennych informacji opartych o wypowiedzi funkcjonariuszy i statystyki. Niewątpliwie podwyższa to rangę gazety¹⁴¹. Przemyt

39, *Policjanci zlikwidowali duży wytwornie narkotyków*.html, stan: 26.09.2012.

¹³⁸ *Arsenal i laboratorium w domu: mógł wysadzić cały blok*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,12630193,Arsenal_i_laboratorium_w_domu_mogl_wysadzic_caly_blok.html, stan: 08.10.2012.

¹³⁹ *Pies znalazł narkotyki w bagażu. Ponad 2 kg kokainy*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,10814717,Pies_znalazl_narkotyki_w_bagazu_Ponad_2_kg_kokainy.html, stan: 15.03.2012.

¹⁴⁰ *Przemyt na Okęciu: 3 kg kokainy w sprzeczce do ćwiczek*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,10372416,Przemyt_na_Okeciu_3_kg_kokainy_w_sprzeczce_do_cwiczen.html, stan: 15.03.2012.

¹⁴¹ *Policjanci znaleźli niepozorną kulę. A w niej narkotyki*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,10995571,Policjanci_znalezli_niepozorna_kule_A_w_niej_narkotyki.html, stan: 15.03.2012.

środków odurzających wiąże się z różnymi sposobami ich przemycania. Jednym z ciekawszych jest ukrycie środka odurzającego w żołądku. Taki sposób wybrał Polak pochodzenia nigeryjskiego, Chuks G. Próbował wprowadzić na polski rynek prawie kilogram kokainy. Narkotyki były podzielone na 85 kapsulek i znajdowały się w żołądku mężczyzny. Czarnorynkowa wartość kokainy to ok. ćwierć miliona złotych. Mężczyźnie przedstawiono zarzut przewożenia znacznej ilości środków odurzających¹⁴². Chuks G. trafił na trzy miesiące do aresztu¹⁴³. Jest to kolejny artykuł, który w sposób profesjonalny ukazuje schemat działania zarówno przestępcy, jak i funkcjonariuszy. Ważnym aspektem jest również fakt, iż została podana podstawa prawna, na gruncie której zostały przedstawione zarzuty.

2.4. Posiadanie narkotyków oraz hurt

„Rz” tym wyróżniała się od „GW”, że opisywała nawet najdrobniejsze przestępstwa narkotykowe. Dlatego też w „Rz” znajduje się więcej artykułów dotyczących posiadania narkotyków. Ważnym jest również fakt, iż zostały one opisane równie szczegółowo, co te, które dotyczyły poważnych przestępstw, nawet na skalę międzynarodową. Przestępstwo, od którego należałoby zacząć jest głośna sprawa demonstrantów zatrzymanych podczas Marszu Wyzwolenia Konopi. Zatrzymano wtedy 29 osób za posiadanie narkotyków. 26 osób usłyszało zarzuty posiadania narkotyków w myśl art. 62 *ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii*¹⁴⁴. Wśród protestujących byli również nieletni, co rzuca na sprawę ciemne światło. Dodatkowo niepokojącym elemen-

¹⁴² *Narkotyki ukrył w krasnału. Groźą mu 3 lata więzienia*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,11818846,_Staruch_aresztowany_Pod_zarzutem_handlu_narkotykami.html, stan: 31.05.2012.

¹⁴³ *Agenci CBS zatrzymali dużego hurtownika narkotyków*, http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,90290,10952052,Agenci_CBS_zatrzymali_duzego_hurtownik_narkotykow.html, stan: 12.01.2012.

¹⁴⁴ *Rzeczpospolita, dalej „Rz”*.

tem demonstracji był fakt, iż ludzie domagali się uwolnienia Andrzeja Doleckiego¹⁴⁵, który został aresztowany za kupno 3 kg marihuany¹⁴⁶.

3. Narkomania oraz przestępczość narkotykowa w świetle „Policji 997”

Odpowiednią przeciwwagą dla artykułów „GW” i „Rz” są artykuły „Policji 997”. Jest to miesięcznik sporządzany po części przez funkcjonariuszy Policji. Można w nim odnaleźć cenne informacje na temat schematu działania służb. Redaktorzy zwracają uwagę na dokładny opis przebiegu akcji oraz dużą wagę przywiązują do opisu nawet najmniejszych szczegółów. Za hipotezę można przyjąć, że pod względem merytorycznym „Policja 997” wiezie prym, jednakże warto ocenić obiektywnie czy artykuły wyżej wymienionych gazet różnią się w sposób istotny, czy też dostrzeżone różnice nie powodują zmiany w odbiorze czytelnika. W przypadku „Policji 997” dokonanie podziału na określone kategorie przestępstw jest właściwie niemożliwe, gdyż na przestrzeni lat 2011 – 2012 w czasopiśmie pojawiło się niewiele artykułów o narkotykach. Jednakże każdy z nich był niezwykle rozbudowany i zawierał w sobie zbiorczy opis najcięższych przestępstw.

W marcowym wydaniu „Policji 997” znajdował się obszerny artykuł dotyczący przeciwdziałania narkomanii i przestępczości narkotykowej. Właściwie był on sprawozdaniem ze statystyk policyjnych i w świetny sposób obrazował stan przestępczości w 2010 roku. Jednakże celem i najważniejszym punktem było opisanie wyspecjalizowanych struktur antynarkotykowych. Były one stworzone w roku 2008, a artykuł wydany w roku 2011 był niejako podsumowaniem działalności struktur i

¹⁴⁵ *Zatrzymany diler*, http://www.zyciewarszawy.pl/artukul/12,654359_Zatrzymany-diler.html, stan: 16.05.2012.

¹⁴⁶ *Kilogram amfetaminy wiozł taksówką*, http://www.zyciewarszawy.pl/artukul/12,660651_Kilogram-amfetaminy-wiozl-taksowka.html, stan: 21.08.2012.

oceną ich działania. Wg szczegółowego opisu działanie wyspecjalizowanych struktur antynarkotykowych przynosiło skutki i faktycznie wywiązywały się ze swoich obowiązków. W sposób klarowny opisano stan przestępczości na rok 2009 – 2010, tzn. zaznaczono, w jakich kategoriach nastąpił wzrost przestępczości, a w jakich spadek przestępczości. Warto dodać, iż „Policja 997” w swoim artykule odniosła się również do kwestii popełniania przestępstw ze względu na społeczną szkodliwość czynu. Wiadomym jest, iż przestępstwa o większej szkodliwości czynu powinny być ścigane w pierwszym rzędzie. Jednak często służby bardziej skupiają się na ściganiu drobniejszych przestępstw, takich jak chociażby posiadanie niewielkiej ilości narkotyku. Bardzo dobrze został ukazany również proces dokonywania zatrzymania osoby handlującej narkotykami. Należy pamiętać, iż jest to niesamowicie trudne ze względu na fakt, iż zarówno handlujący, jak i kupiec chcą ukryć przekazywanie narkotyków. „Policja 997” to miesięcznik skupiający się na tym, jak wygląda praca Policji. Jest to bardzo wnikliwa analiza, o czym świadczą również źródła, z których pochodzą dane wykorzystywane w artykułach. Najczęściej redaktorzy posiłkowali się danymi statystycznymi z systemu TEMIDA¹⁴⁷. Jest to niezaprzeczalnie jedno z lepszych, możliwych źródeł wiedzy o stanie przestępczości w kraju. Dodatkowo fakt, iż autorami artykułu są pracownicy Biura Kryminalnego KGP podwyższa rangę. Ciekawym zabiegiem jest zawarcie opisu skuteczności wyspecjalizowanych struktur antynarkotykowych, ale też zaprezentowanie wyzwań, którym mają owe struktury podołać w najbliższym czasie¹⁴⁸.

Kolejny artykuł, z czerwca 2011 roku dotyczył Międzynarodowego Centrum

¹⁴⁷ CBS zatrzymała bossa narkotykowego, <http://www.zw.com.pl/artykul/12,661507-CBS-zatrzymala-bossa-narkotykowego.html>, stan: 16.10.2012.

¹⁴⁸ Policja zlikwidowała fabrykę narkotyków. Mafia straci miliony, http://www.zyciewarszawy.pl/artykul/12,656731_Mafia-straci-miliony.html, stan: 17.06.2012.

Szkoleniowego do walki z Nielegalnymi Laboratoriami Narkotykowymi¹⁴⁹. Został przedstawiony szczegółowy opis centrum szkoleniowego oraz przykłady ćwiczeń, jakie muszą wykonywać funkcjonariusze. Artykuł zawierał wiele informacji specjalistycznych, dot. wyglądu centrum, wyposażenia, kosztów jego budowy. Ważnym jest, iż CSP w Legionowie jest jednym z dwóch centrów szkoleniowych na świecie. Dodatkowo warto zaznaczyć, że jest dużo lepiej wyposażone, dużo większe oraz jest nastawione na szkolenia międzynarodowe, w przeciwieństwie do amerykańskiego centrum, które szkoli tylko Amerykanów. Kwestią wartą opisaną jest wyposażenie ośrodka szkoleniowego. Większość sprzętu była kiedyś wykorzystywana do produkcji narkotyków. Została zdobyta podczas likwidowania nielegalnych wytwórni w Polsce oraz Europie Zachodniej. Wypowiedzi podinspektora Marcina Karnasia z CBS¹⁵⁰ znacznie podwyższają wiarygodność artykułu¹⁵¹.

Ostatni artykuł „Policji 997” z roku 2011 przedstawia tematykę bardzo podobną do tej przedstawionej w czerwcowym artykule¹⁵². Odnosi się ponownie do kwestii Międzynarodowego Centrum Szkoleniowego do zwalczania Nielegalnych Laboratoriów Narkotykowych (ITCCCL). Po raz kolejny wykazano, iż centrum w Legionowie jest lepiej zaopatrzone i urządzone niż centrum amerykańskie. Ponownie zostały wykorzystane wypowiedzi podinspektora Marcina Karnasia, eksperta Wydziału Operacji Międzynarodowych CBS. Z wypowie-

¹⁴⁹ Amfetaminę i środki wybuchowe produkował w łazience, <http://www.zw.com.pl/artykul/12,661350-Amfetamine-i-srodki-wybuchowe-produkowal-w-lazience.html>, stan: 08.10.2012.

¹⁵⁰ Złapali gangsterów, http://www.zyciewarszawy.pl/artykul/12,656174_ZI-apali-gangsterow.html, stan: 21.05.2012.

¹⁵¹ Dwa kilo marihuany w słojach, http://www.zyciewarszawy.pl/artykul/12,660899_Dwa-kilo-marihuany-w-slojach.html, stan: 04.09.2012.

¹⁵² Przemysł za pomocą przesyłek pocztowych polega na ukrywaniu narkotyków m. in. w opróżnionych dezodorantach, kasetach wideo, zabawkach czy partiach cukierków.

dzi specjaliści wynika, że w centrum zostało przeszkolonych 75 funkcjonariuszy z 42 krajów (wszystkich unijnych oraz tych kandydujących, krajów Azji Centralnej, Europy Wschodniej oraz regionu Kaukazu). Istnieje również możliwość wynajęcia centrum przez policję innych krajów. Przykładem państw, które są zainteresowane takiego typu szkoleniem są Holandia, państwa Bałkanów Zachodnich oraz Europy Wschodniej, ale też kraje Ameryki Południowej. Jak informuje Waldemar Krawczyk, naczelnik Wydziału Operacji Międzynarodowych CBS, są to państwa mające spory problem z narkotykami syntetycznymi. W artykule można znaleźć odwołania do kwestii polskiej prezydencji w UE. Polska podczas swojej prezydencji zaproponowała sześć priorytetów dotyczących walki z narkotykami syntetycznymi. W tym miejscu warto owe sześć priorytetów wymienić: 1. *Ograniczenie podaży narkotyków syntetycznych i nowych narkotyków syntetycznych (dopalaczy)*, 2. *Promowanie współpracy regionalnej ze szczególnym uwzględnieniem Europy Wschodniej*, 3. *Promowanie regionalnych platform współpracy ukierunkowanych na zwalczanie przestępczości narkotykowej*, 4. *Narkotyki w ruchu drogowym*, 5. *Zagrożenia związane z zażywaniem nowych substancji psychoaktywnych*, 6. *Inauguracja Ewaluacji Strategii Antynarkotykowej UE na lata 2005 – 2012*. Artykuł ukazuje priorytety związane z walką z przestępczością narkotykową z perspektywy służb. Bardzo często wykorzystywano wypowiedzi ekspertów, dzięki czemu zawarte informacje można oceniać jako bardzo dobre źródło wiedzy¹⁵³.

W marcowym wydaniu czasopisma ukazały się dwa artykuły. Pierwszy z nich, mimo iż bardzo lakoniczny, poruszał niezwykle ważną kwestię dla orzecznictwa sądowego w sprawach o przestępstwa narkotykowe. Ową ważną kwestią było rozstrzygnięcie, co oznacza termin „znaczna

¹⁵³ *Paczkowany przemyt na Ursynowie*, http://www.zyciewarszawy.pl/artykul/12,655450_Paczkowy-przemyt-na-Ursynowie.html, stan: 16.05.2012.

ilość narkotyków”. Trybunał Konstytucyjny nie podzielił opinii jednego z sądów rejonowych¹⁵⁴ i orzekł, iż **znaczna ilość narkotyków to ilość wystarczająca do jednorazowego odurzenia się co najmniej kilkadziesięciu osób**. Dodatkowo Trybunał Konstytucyjny wskazał na fakt, iż interpretacja pojęcia „znaczna ilość” odnosi się każdorazowo do konkretnego przypadku.¹⁵⁵ Jednakże warto zastanowić się czy faktycznie orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego jest do końca poprawne. Oczywiście orzeczenie pozostaje orzeczeniem i argumenty w nim przywoływane były uzasadnione, jednak twierdzenie, że określony termin zawsze będzie odnosił się do konkretnego przypadku, rodzi wątpliwości. Wątpliwości dotyczyć będą zarówno organy sądowe, jak i osobom podlegającym wymiarowi sprawiedliwości. Prawo nigdy nie będzie doskonałe, aczkolwiek warto dążyć do sytuacji, w których będzie jak najmniej powodów do wątpliwości. Niestety wyżej opisane orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego należy uznać za rodzące wątpliwości.

Drugi z artykułów dotyczył nowego narkotyku, tzw. „Krokodyla”¹⁵⁶. Zapewne popularność tak groźnego narkotyku wynika z faktu, iż można go zrobić samemu, we własnej kuchni. „Krokodyl” uzależnił prawdopodobnie już 100 tys. osób w Rosji, narkotyk dotarł również do Ukrainy. Niestety były również notowane pierwsze przypadki uzależnienia w krajach Unii Europejskiej. Autor artykułu opisuje, w jaki sposób przestępcy handlują nowymi syntetykami. Przykładem są chociażby syntetyki sprzedawane jako imitacje odżywek do roślin czy soli do kąpieli. Tekst „Policji 997” zwracał uwagę na kwestię dopalaczy. Mimo iż Komisja Europejska początkowo była przeciwna zajmowaniu się problemem dopalaczy, dlatego też wiele państw nie

¹⁵⁴ *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r.*, Dz.U. 2005 Nr 179 poz. 1485, art. 62.

¹⁵⁵ *Kilogram kokainy w żołądku*, http://www.zyciewarszawy.pl/artykul/12,660276_Kilogram-kokainy-w-zoladku.html, stan: 31.07.2012.

¹⁵⁶ *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r.*, Dz.U. 2005 Nr 179 poz. 1485, art. 62.

badalo tego typu problemu (np. Belgia). Oczywiście problem istniał, dodatkowo warto podkreślić, że państwa niezajmujące się kwestią dopalaczy były zazwyczaj głównym ich dystrybutorem. Polska poradziła sobie z tym problemem, jednakże należy zwrócić szczególną uwagę na współpracę wszystkich państw Unii Europejskiej. Fakt, że Polska nie musi walczyć z dopalaczami, wcale nie rozwiązuje problemu, ponieważ aktualnie przeniósł się on do Czech i Słowacji. Autor tekstu zwraca uwagę na kwestię produkcji syntetyków w Ameryce Łacińskiej, jednakże szczegółowy opis tejże sytuacji nie miałby sensu. Warto jedynie wspomnieć, iż tamtejsza produkcja odbywa się wręcz na skalę przemysłową i mimo że wcześniej to kraje europejskie szczyciły się produkcją syntetyków i wysyłaniem ich do Ameryki, o tyle teraz role się odwracają. Końcówka artykułu jest bardzo pocieszająca, głównie dzięki skuteczności polskich funkcjonariuszy walczących z przestępczością narkotykową. Mianowicie ich zadaniem jest codzienne śledzenie rynku narkotykowego, z czego dobrze się wywiązują. Zadaniem, dzięki któremu podaż narkotyków jest znacznie ograniczona jest działanie powodujące, iż obrót prekursorami nie będzie możliwy. Jest to podejście nowatorskie i rzadko widoczne w polityce antynarkotykowej innych państw. Jednakże najbardziej wyróżniającym aspektem jest fakt, iż polscy funkcjonariusze są traktowani na arenie międzynarodowej jako eksperci na skale światową. Bowiern codzienne zwalczanie przestępczości w kraju potrafili połączyć z przeprowadzaniem szkoleń dla policjantów w Meksyku, z współorganizowaniem tematycznych konferencji w Kolumbii czy przygotowywaniem treningów dla funkcjonariuszy z Panamy. Artykuł ukazał wiele sukcesów funkcjonariuszy i pozwolił spojrzeć na kwestię przestępczości narkotykowej jako na problem globalny, a nie problem jedynie danego kraju. Bowiern współpraca międzynarodowa odgrywa tu bardzo ważną rolę. Autor tekstu zadbał o liczne zdjęcia oraz o wypowiedzi wielu ekspertów, jak np.: mł. insp. dr Waldemar

Krawczyk, naczelnik Wydziału Operacji Międzynarodowych Centralnego Biura Śledczego KGP, podinsp. Marcin Karńaś, ekspert Wydziału Operacji Międzynarodowych Centralnego Biura Śledczego KGP, nadinsp. Adam Maruszczak, dyrektor Centralnego Biura Śledczego KGP¹⁵⁷.

Artykuły „Policji 997” są zdecydowanie bardziej specjalistyczne niż artykuły „GW” czy „Rz”. Ciężko ocenić, które z nich są lepsze. Na pewno „Policja 997” wie dzie prym w kwestii merytorycznej oraz kwestii szczegółowości danych. Może również poszczycić się rewelacyjnymi źródłami, tudzież kontaktami z służbami. Należy jednak pamiętać, że jest to pismo współtworzone przez dziennikarzy i funkcjonariuszy, zatem dostęp do pewnych źródeł informacji jest znacznie ułatwiony. Faktem jest, iż „GW”, a w szczególności „Rz” skupiały się na każdym popełnionym przestępstwie. Z kolei „Policja 997” skupiała się jedynie na kwestiach najważniejszych, zatem dokonywała solidnej selekcji. Przy ocenie każdej z gazet należy wziąć również pod uwagę częstotliwość oraz cel ich wydawania.

4. Przestępczość narkotykowa w statystykach

Statystyki są podstawowym sposobem odzwierciedlania stanu bezpieczeństwa w państwie. Liczba przestępstw, ich rodzaje, formy, częstotliwość wykryć to kategorie ujmowane w raportach Komendy Głównej Policji czy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Jednakże **należy pamiętać, że w obrębie badań statystycznych nie da się ujawnić ciemnej liczby przestępstw. W związku z tym statystyki nigdy do końca nie oddają stanu faktycznego.** Negatywnym zjawiskiem jest „naciąganie” statystyk, tzn. manipulowanie liczbami, aby mieć najlepsze wyniki. Daje to niemiarodajne i niewiarygodne wyniki, co powoduje szereg negatywnych skutków. Najniebezpieczniejszymi z nich są: przeświadczenie

¹⁵⁷ Zob. s. 3, Andrzej Dołęcki, szef stowarzyszenia Wolne Konopie.

służb o braku problemu oraz uśpienie czujności obywateli. Oba zjawiska są niebezpieczne dla społeczności i mogą sprawić, iż groźne przestępstwa nie będą ścigane, a kary nie będą egzekwowane. To może spowodować rozwój przestępczości narkotykowej.

Niemniej jednak o statystyki opierają się najważniejsze raporty dotyczące bezpieczeństwa państwa. Zatem bardzo ważne jest, aby zostały zrobione rzetelnie. Bo wiem dzięki temu poszczególnym służbom będzie łatwiej działać w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania narkomanii oraz przestępczości narkotykowej.

Polska jest zarówno krajem tranzytowym, jak i rynkiem zbytu różnych narkotyków. Ze względu na centralne położenie i rozwój kontaktów międzynarodowych RP znajduje się w kręgu zainteresowania międzynarodowych grup przestępczych, które nieustannie poszukują nowych tras przetransportowania narkotyków. Wg danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych¹⁵⁸ za 2011 rok nastąpił wzrost liczby ujawnionych upraw konopi indyjskich. Wiadomym jest, również z prasy, iż przestępcy wykorzystują coraz bardziej nowoczesne techniki upraw oraz specjalistyczny sprzęt. Znaczna część upraw znajdowała się w pomieszczeniach zamkniętych, czyli tzw. uprawach indoorowych. Niestety żadna z gazet nie zwróciła uwagi na wyjaśnienie różnic w nazwach upraw konopi indyjskich¹⁵⁹. Większe zainteresowanie uprawą roślin odurzających wiąże się z coraz większą liczbą podmiotów zajmującą się sprzedażą sprzętu specjalistycznego, przeznaczonego właśnie do takich upraw. W roku 2011 odnotowano również znaczny wzrost zabezpieczeń substancji narkotycznych, to znaczy nowych narkotyków¹⁶⁰.

¹⁵⁸ *Domonstranci zatrzymani za marihuane*, http://www.zyciewarszawy.pl/artukul/12,656450_Demonstranci-zatrzymani-za-marihuane.html, stan: 31.05.2012.

¹⁵⁹ *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r.*, Dz.U. 2005 Nr 179 poz. 1485, art. 56.

¹⁶⁰ *Kilogram amfetaminy wiozł taksówką*, http://www.zyciewarszawy.pl/artukul/12,660651_Ki

Ciekawym zjawiskiem jest znaczny wzrost przestępczości narkotykowej w związku z mistrzostwami Europy w piłce nożnej Euro 2012. Schemat działania grup przestępczych był bardzo prosty i polegał głównie na tym, żeby uzyskać maksymalne zyski z handlu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi. Istotnym jest, iż właśnie takie imprezy są jednymi z lepszych okazji dla handlarzy. Interesującym jest, iż nieczęsto pojawiała się wzmianka o popełnianiu przestępstw narkotykowych w związku z Euro 2012. Zarówno „GW” jak i „Rz” w swoich artykułach bardzo rzadko odwoływały się do tejże imprezy.

Rok 2011 był rokiem, w którym zaobserwowano wiele nowych zjawisk związanych z przestępczością narkotykową. Jednym z nich jest poszukiwanie przez grupy przestępcze legalnych związków chemicznych, z których można produkować syntetyki. Również pozyskiwanie legalnych substancji chemicznych do otrzymania prekursorów stało się bardzo popularne. Nastąpił również ogromny wzrost liczby przestępstw związanych z nielegalną uprawą konopi indyjskich. Coraz częściej na terytorium Polski tworzone są nielegalne laboratoria narkotyków. W ciągu ostatniego roku popularne stało się przemycanie środków odurzających i substancji psychotropowych za pomocą przesyłek pocztowych¹⁶¹.

Mimo iż Policja w sposób priorytetowy traktuje poważniejszą przestępczość, polegającą na produkcji, przemyśle i obrocie znacznych ilości narkotyków, nadal dominują przestępstwa polegające na posiadaniu takich substancji. Jednakże nie da się ukryć, iż konsumentów środków odurzających i substancji psychotropowych jest znacznie więcej niż osób, które te środki wytwarzają czy wprowadzają na rynek¹⁶².

logram-amfetaminy-wiozł-taksowka.html, stan: 21.08.2012.

¹⁶¹ *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r.*, Dz.U. 2005 Nr 179 poz. 1485, art. 62.

¹⁶² *Siedem kilo narkotyków*, <http://www.zw.com.pl/artukul/12,661531-Siedem-kilo-narkotykow.html>, stan: 16.10.2012.

Przechodząc do meritum, należy podać kilka istotnych danych statystycznych związanych z przestępczością narkotykową. Po pierwsze w 2011 roku Policja wszczęła 22 940 postępowań przygotowawczych w sprawach o przestępstwa narkotykowe. Oznacza to ponad 10 % wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim (2010). Z kolei Straż Graniczna wszczęła 183 postępowania przygotowawcze. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego wszczęła 14 postępowań, a Żandarmeria wojskowa 10 spraw karnych za posiadanie środków odurzających lub ich obecność w organizmie wśród żołnierzy. Prokuratura Generalna z 27 559 postępowań przygotowawczych w sprawach o przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, umorzyła 7545 spraw, a 1905 zawiesiła¹⁶³.

4.1. Przestępstwa stwierdzone

W 2011 roku Policja stwierdziła 74 535 przestępstw z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, co oznacza wzrost ich liczby o 3% w porównaniu z rokiem poprzednim (2010). Liczba przestępstw narkotykowych była najwyższa, od roku 2007. Należy podkreślić, iż w przypadku przestępczości narkotykowej ciemna liczba przestępstw jest bardzo wysoka. Wynika to z faktu, iż w nielegalnym procederze wszystkie strony są zainteresowane ukryciem swej działalności. Warto wiedzieć, iż przestępstwo należy do ciemnej liczby do momentu, gdy zostaną ustaleni sprawcy.

Opisane dane dotyczą jedynie przestępstw najczęściej popełnianych. Raport Ministerstwa Spraw Wewnętrznych zawiera bardziej szczegółowe dane.

5.2. Podejrzani

W 2011 roku Policja przedstawiła zarzuty popełnienia przestępstw narkotykowych 29 146 podejrzanym, co oznaczało wzrost ich liczby o 8,5% w porównaniu z rokiem 2010. Z kolei kwestia nieletnich sprawców przestępstw narkotykowych to wzrost o 7,8 % niż w roku poprzednim (2010). Ustalono bowiem 4440 nieletnich przestępców.

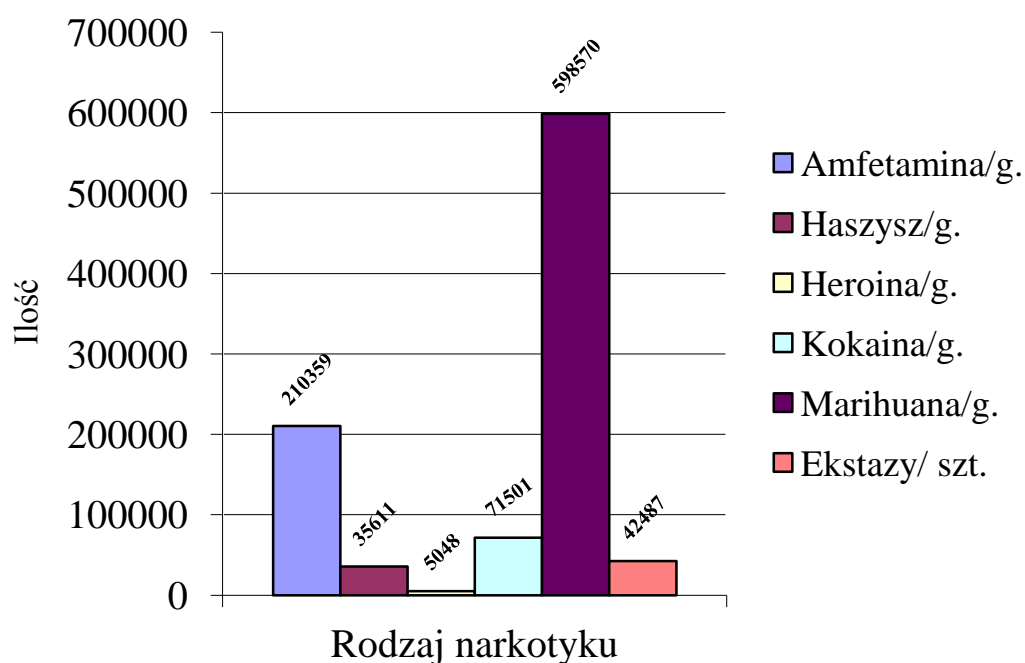
Bardziej szczegółowe dane dotyczące osób podejrzanych o przestępstwa narkotykowe również można znaleźć w Raporcie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Poza wyżej wymienionymi przestępstwami, należy pamiętać o sukcesach służb w kwestii likwidacji upraw konopi indyjskich lub nielegalnych laboratoriów narkotyków. Policja może poszczycić się likwidacją 610 upraw konopi indyjskich (w tym 383 indoorowych i 227 outdoorowych) oraz 13 laboratoriów produkcji narkotyków syntetycznych. Z kolei 13 plantacji konopi indyjskich zlikwidowała Straż Graniczna¹⁶⁴.

Wszystkie wyżej wymienione przestępstwa narkotykowe można ująć w ogólnym rozrachunku, dotyczącym ilości zabezpieczonych narkotyków w sprawach prowadzonych przez CBS KGP. W sumie w roku 2011 CBS KGP zabezpieczyło ponad 922 kg narkotyków.

¹⁶³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, Dz.U. 1997 Nr 88 poz.553, art. 279

¹⁶⁴ Jeden z krakowskich sądów rejonowych argumentował swojej stanowisko twierdzeniem, iż pojęcie „znacznej ilości substancji bez odniesienia do jakichkolwiek kryteriów pozwalających na ustalenie tej ilości jest wyrazem niedostatecznej troski ustawodawcy o podmiotowe traktowanie adresatów prawa.

Rys. 1. Ilość zabezpieczonych narkotyków przez CBS w 2011 roku¹⁶⁵

Artykuły prasowe przedstawione w niniejszym rozdziale jednoznacznie wykazują na pewną tendencję. Mianowicie nie trudno zauważyć, iż prym w zwalczaniu przestępczości narkotykowej, według wymienionych czasopism wiedzie Policja. Być może wynika to z faktu, iż wiele akcji innych służb nie jest ujawniane, bądź nie byłyby w stanie w sposób wystarczający zadowolić czytelnika. Nie należy zapominać, iż większość gazet, mimo wszystko szuka sensacji.

¹⁶⁵ P. Kacak, „Znaczna ilość” narkotyków – przepis konstytucyjny, [w:] *Policja* 997, nr 3 (84), s. 6.